

## ՄԵՐ ԱՆԿԻՒՆԵՆ

### Մէկ Համաժողով, Երկու Առաջնահերթութիւն

Այս օրերուն Երեւանի մէջ տեղի կ'ունենայ Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ Համաժողովը:

Ներկայ գտնուելով ու տարբեր ելոյթներու ընդմէջէն ծանօթանալով Համաժողովի ընթացքին արտայայտուած տեսակետներուն, կարելի է արձանագրել որ, բացի Յեղասպանութեան ճանաչման եւ Արցախի հարցէն, անջրպետ մը գոյութիւն ունի Հայաստանի պետական պաշտօնեաներու արտայայտած լաւատեսութեանց ու արտասահմանէն եկած պատուիրակներուն առաջնահերթութիւններուն եւ ունեցած մտահոգութիւններուն միջեւ: Հայաստանի ներկայացուցիչները, սկսեալ նախագահէն, անցնելու համար վարչապետին, պաշտպանութեան նախարարին եւ իշխանութեան այլ ներկայացուցիչներուն, կը խօսին երկրի յառաջդիմութեան, նոր սահմանադրութեան ընձեռած առիթներուն, «օրինակելի ընտրութիւններուն», տնտեսութեան զարգացման, օտար ներդրումներու հոսքի եւ 4 միլիոն հայութեամբ երկիր դառնալու հեռանկարի մասին:

Միւս կողմէ, արտասահմանի ներկայացուցիչները իրենց մտահոգութիւնները կը փոխանցեն առաջին հերթին տակաւ շարունակուող արտագաղթի, ու անոր հետեւանք եղող ժողովրդագրական իրավիճակի վատթարացման, ընկերային անարդարութեանց, ժողովուրդի աղքատութեան եւ երկրի դիմագրաւած այլ տագնապներու մասին:

Համաժողովին նախորդած ժամանակաշրջանին, Հայաստանի մամուլն ու մեկնաբանները կ'արտայայտէին այն կարծիքը, թէ Համաժողովի սփիւռքահայ պատուիրակները կը ժամանեն Հայաստան իշխանութիւններուն կողմէ «շահագործուելու» ու անոնց խնկարկելու համար:

Սակայն, իսկական պատերը եղաւ այն, որ սփիւռքահայութեան ներկայացուցիչները իրենց ելոյթներուն, հարցադրումներուն եւ մամուլի հարցազրոյցներուն ընդմէջէն, առանց վարանելու կը քննադատեն իշխանութիւններու գործելաձեւը, ցոյց տալով որ չեն եկած ծափահարելու եւ կամ ներկայացուած ընդունելու ինչպէս որ է: Այս իմաստով, սփիւռքահայութեան մասնակցութիւնը Համաժողովին կարելի է նկատել արդարացուած:

Այժմ, Հայաստանի ղեկավարներութեան կը մնայ աշխատիլ՝ գոյութիւն ունեցող առաջնահերթութիւններու անջրպետը մօտեցնել զիրար, որպէսզի սփիւռքահայութիւնը աւելի վստահութեամբ իր մասնակցութեան բաժինը բերէ Հայրենիքի զարգացման գործին:

**«ՄԱՍԻՍ»**

## Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ Համաժողովի Ընթացքին Սերժ Սարգսեան Դարձեալ Խօսեցաւ 4 Միլիոննոց Երկիր Ունենալու Հեռանկարի Մասին

Սեպտեմբերի 18-ին, Երեւանի կարէն Դեմիրճեանի անուան մարզահամերգային համալիրէն ներս սկսաւ Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ Համաժողովը:

Բացման պաշտօնական նիստի ընթացքին ելոյթ ունեցան ՀՀ սփիւռքի նախարար Հրանտ Յակոբեան, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Սերժ Սարգսեան, Արցախի Հանրապետութեան Նախագահ Բակո Սահակեանը եւ Արամ Ա. Սեօծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսը:

Նախարար Յակոբեան բացման խօսքին մէջ նշեց, որ Համաժողովին կը մասնակցին աւելի քան 1800 ներկայացուցիչներ 71 երկիրներէ. անոնց մէջ մեծ թիւ կը կազմեն մտաւորականները եւ գործարարները:

Այնուհետեւ համայն հայութեան օրհնութեան խօսք ուղղեց Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը. «Մեր պետութիւնը՝ թէեւ բազում դժուարութիւններու առջեւ, համայն հայութեան պատուարն է եւ մեր ժողովուրդի գոյատեւման երաշխաւորը: Այսօր ժամանակն է, որ դառն փորձութիւններու ծանրութիւնը կրած մեր



Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ համաժողովի բացման նիստին ելոյթ կ'ունենայ նախագահ Սերժ Սարգսեան

երկիրն ու ժողովուրդը կարենալ ամուր քայլերով ընթանալ վերելքի ուղիով, որ կը պահանջէ ուժերու ու կարողութիւններու ամբողջական կեդրոնացում ու համախմբում: Նախագահ Սերժ Սարգսեանի ողջունելէ ետք համաժողովի մասնակիցները, իր ելոյթի ընթացքին առաջարկեց այս համաժողովը օգտագործել որպէս Հայաստան-սփիւռք ռազմավարական

երկխօսութեան հարթակ, ուր միասնականութեան եւ բազմակարծութեան ոգով տեղի ունեցող քննարկումներու արդիւնքով ծնին ապագային միտուած նոր գործողութիւններու ծրագիրներ՝ Հայաստանի, Արցախի եւ Սփիւռքի համայնքներու զարգացման ու հզօրացման համար:

Շար.ը էջ 5

## Ժողովրդային Շքեղ Փառատօնով Նշուեցաւ Հայաստանի Անկախութեան 26րդ Տարեդարձը

Անցեալ Կիրակի, Սեպտեմբերի 17ին հազարաւոր հայեր փութացած էին Կլենտօնի «Վերտիկո Փարք» զբօսայգին, մասնակցելու համար Հայաստանի Անկախութեան 26րդ տարեդարձին նուիրուած ժողովրդային շքեղ փառատօնին:

Արդարեւ, Նոր Սերունդ Մշակութային Միութիւնը գեղեցիկ աւանդութիւն մը ստեղծած էր 19րդ տարին ըլլալով, կազմակերպելու իր տեսակին մէջ մեր գաղութի միակ մոռացումը, ստեղծելով արտակարգ ոգեւորութիւն ժողովրդային լայն շրջանակներու մէջ: Բառին բովանդակ իմաստով իսկական տօնախմբուին մըն էր, հայրենաբաղձ սիրտով այս հիւրընկալ ամբողջութիւնը վրայ ապաստան գտած մեր ազգակիցներուն համար:

Ամբողջ օրը զբօսայգին կարծէք ուխտատեղի մը եղած էր, կամ փոքրիկ Հայաստան մը: Ամենուրեք ակներեւ էին տօնական մթնոլորտ ստեղծող զանազան երեւոյթներ եւ յարմարութիւններ ամէն տարիքի աչքեւորներուն համար:

Տասնեակ մը գունազեղ տաղաւարներու մէջ վաճառքի եւ ցուցադրութեան դրուած էին այլազան իրեղեններ, յուշանուէրներ, հայաստանեան եւ դարաբաղեան արտադրութիւններ, գորգեր, զարդեղէններ, ուտելիք եւ այլն: Առանձ-



Տեսարան մը Հայաստանի Անկախութեան 26-րդ տարեդարձին նուիրուած ժողովրդային շքեղ փառատօնէն

նապէս ուշադրաւ էին հայկական համադամ ճաշերու եւ մանկապատանեկան ժամանցի խաղերու տաղաւարները: Մէկ խօսքով համատարած հայաբոյր մթնոլորտ մը գեղատեսիլ պուրակին մէջ, լի երգով ու երաժշտութեամբ:

Այս առթիւ գործադրուեցաւ օրուան տօնախմբութեան պատշաճ յայտագիր մը, գոր ձեռնհասօրէն վարեց ՆՍՄՄ-ի վարչութեան անդամներէն Անի Մարսէլեան, մէջ ընդ մէջ արտասանելով նաեւ Հայաստանին նուիրուած անուանի

բանաստեղծներու ստեղծագործութիւններէն:

Ձեռնարկի կազմակերպիչ Մարմնի՝ Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան ատենապետ Յարութ Տէր Դաւիթեան հրաւիրեց ժողովուրդը յոտնկալա ունկնդրելու ԱՄՆ-ի եւ Հայաստանի քայլերդները, ապա ան ինդրեց ժողովուրդէն մէկ վայրկեան լուրթեամբ յարգել նախորդ փառատօնին գլխաւոր կազմակերպիչներէն՝ Կէրի Սինանեանի

Շար.ը էջ 5



ՐԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Կարէն Կարապետեանի Խոշոր Սադրանքը Սերժ Սարգսեանի Դէմ

ՅԱԿՈՒ ԲԱՂԱԵԱՆ

Հայաստանում աշխոյժ քննարկում եւ զգալի հանրային ուշադրութիւն է գրաւել վարչապետ Կարէն Կարապետեանի մի յանձնարարութիւն, որ նա տուել է կրթութեան ու գիտութեան դաշնակցական նախարար Լեւոն Մկրտչեանին: Խօսքը Հայաստանում ուսանողների զարգացման հայեցակարգի մասին է: Այն օտար լեզուների զարգացման հայեցակարգից առանձին է:

Կարէն Կարապետեանի այդ յանձնարարականն առաջացրել է աւանդական մտահոգութիւնը, կապուած Ռուսաստանի կայսերական քաղաքականութեան հետ, որի առանցքային գործօններից կամ գործիքներից մէկն է լեզուն:

Ռուսաստանի տարբեր կարգի պաշտօնեաներ տարբեր առիթներով արուել են յայտարարութիւններ, որոնք վկայում են Հայաստանում ուսանողների յատուկ կարգավիճակ սահմանելու Ռուսաստանի ցանկութիւնը՝ ընդհուպ պետական լեզու կարգավիճակ:

Հաշուի առնելով այդ յայտարարութիւնները, որ հնչել են տարբեր տարիներին, Կարէն Կարապետեանի յանձնարարականը դիտուում է Ռուսաստանի այդ յաւակներէն բաւարարմանն ուղղուած մի քայլ, որն իր մէջ չի պարունակում ճակատագրական ելքեր, բայց ենթադրում է խնդրի խորացում, Ռուսաստանի կայսերական քաղաքականութեան եւ յաւակներէնների սպասարկման միտում:

Կարէն Կարապետեանը Ռուսաստանին չէ, որ ծառայութիւն է մատուցում, այլ հենց իրեն, իր քաղաքական հեռանկարին, իր ներքաղաքական, ներխոնական հեռանկարին:

Հայաստանի իշխանութեան վերադասաւորման գործընթացում, ներհամակարգային խնդիրների,

Սերժ Սարգսեանի ճակատագրի, նոր ստատուս-քոնցի՝ ներքին ուժերի նոր յարաբերակցութեան հարցում առանցքային նշանակութիւն ունեցող գործօնը ոչ այնքան որեւէ սուբիեկտի ներքին, որքան արտաքին «լեզուի մտութիւնն» է: Այդ հարցում առանցքային գործօնները ից մէկը հանդիսանում է Հայաստան-ԵՄ շրջանակային նոր համաձայնագիրը, որն ինչպէս բաւական դիպուկ բնորոշել էր Հայաստանում Ֆրանսայի արդէն նախկին դեսպան Շարպանտիեն՝ կը նպաստի տարածաշրջանում հաւասարակշռութեան ապահովմանը:

Աներկբայ է, որ այդ համաձայնագիրը Սերժ Սարգսեանը դիտարկում է որպէս Եւրամիութեան, Արեւմուտքի հետ իր քաղաքական ծրագրերի բանակցման խաղաքարտ: Այդ առումով Սերժ Սարգսեանի համար ստորագրել-չստորագրելը չի պարունակի ճակատագրական ռիսկեր, սակայն կարող է բերել զգալի խնդիրների եւ խառնել այսպէս ասած ծրագրերը: Իսկ եթէ Սերժ Սարգսեանին չաջողուի Եւրամիութեան հետ շրջանակային համաձայնագիրը կեանքի կոչել, ապա նա գործնականում կը կարողանայ ապահովել թէկուզ ֆորմալ իմաստով բացառիկ կարգավիճակ՝ նախագահ, որը կարողացել է մի կողմից ԵՄ անդամութեան պարագայում, միւս կողմից շրջանակային համաձայնագիր ունենալ Եւրամիութեան հետ:

Այդ կարգավիճակը էսպէս կ'ամրացնի Սերժ Սարգսեանի դիրքերը ներհամակարգային գործընթացում, ապահովելով արտաքին լեզուի մտութեան զգալի պաշար: Դա կը նշանակի, որ Կարէն Կարապետեանին եւ նրա ֆինանսա-քաղաքական հովանաւոր, իսկ այժմ արդէն նոյնիսկ սանահայր Սամուէլ Կարապետեանին այդքան էլ հեշտ չի լինի զուտ ֆինանսա-

կան լծակի միջոցով Սերժ Սարգսեանին գրկել իշխանութեան «հսկիչ փաթեթից»: Ըստ այդմ, ԵՄ հետ շրջանակային համաձայնագրի հարցում խնդիր առաջացնելու դէպքում Սարգսեանը խնդիր կ'ունենայ նաեւ իշխանութեան «հսկիչ փաթեթը» պահելու հարցում:

Ներկայում Սարգսեանն ու Եւրամիութիւնը յայտարարում են, որ չկայ ստորագրմանը խոչընդոտող պատճառ: Ստորագրութիւնը նախատեսուած է Նոյեմբերին՝ Բրիւսելի Արեւելեան գործընկերութեան Վեհաժողովում:

Առանցքային ռիսկ կամ խոչընդոտ դիտուում է Ռուսաստանը, որի իշխանութեան հենց կայսերական յաւակներէն կարող է հերթական անգամ զոհ գնալ հայեւրոպական շրջանակային փաստաթուղթը, եթէ անգամ էսպէս տարբերում է առաջին՝ Ասոցացման պայմանագրից եւ ենթակա է ԵՄ պայմանագրի դրոյթներին: Ռուսաստանի տրամադրութեան հանդէպ չափազանց զգայուն է ոչ միայն Սերժ Սարգսեանը, այլ նաեւ Բրիւսելը, ինչի մասին վկայում է օրերս ԵՄ դեսպան Սվիտալկո յայտարարութիւնը:

Այդ իրավիճակում առանցքային է դառնում Ռուսաստանին այսպէս ասած «չգրգռելը»: Ամենեւեւ պատահական չէ, որ ԵՄ-ից դուրս գալու վերաբերեալ ԵԼԲ դաշինքի նախաձեռնութեանն ի պատասխան ՀՀԿ-ն այսպապ ձեռնամուխ եղաւ ԵՄ-ին հաւատարմութեան երդման, Մոսկուային կասկածի դոյզն իսկ տեղ չտալու համար, ինչը կարող էր բերել ԵՄ հետ համաձայնագրի հարցում Ռուսաստանի «քմահաճոյքի»:

Չհրաքարէն է այդ երդմամբ Սերժ Սարգսեանը Նոյեմբերի համաձայնագրի հանդէպ այդ վտանգը, թէ՛ ոչ, անորոշ է, կ'երեւայ վերջին պահին, սակայն աներկբայ է, որ նոր վտանգ է առաջանում

ուսանողների զարգացման հայեցակարգի նախաձեռնութեամբ, որով հանդէս է եկել Կարէն Կարապետեանը:

Այդ նախաձեռնութիւնը Հայաստանում առաջացնում է հակառուսական հանրային-քաղաքական տրամադրութեան նոր ալիք՝ ընդ որում արդարացի, թէեւ այդ կապակցութեամբ կարծիքները կարող են լինել տարբեր: Սակայն կայ փաստը՝ ալիքն առաջանում է, եւ թերեւս ամենեւեւ դժուար չէր կանխատեսել դրա առաջացման մեղմ ասած մեծ հաւանականութիւնը: Իսկ դա էլ իր հերթին առաջացնելու էր հանդիպակաց տրամադրութիւն Ռուսաստանում: Դժուար է ասել, այն կը հասնի՞ մինչեւ կրեմլ՝ քաղաքական որոշման կայացման մակարդակի, թէ ոչ, բայց հանդիպակաց տրամադրութիւնն էլ անխուսափելի է, եւ ամենեւեւ դժուար չէր պատկերացնել կամ կանխատեսել նաեւ այդ արձագանքը:

Հետեւաբար հարց է առաջանում, այդ բաւականին հեշտ կանխատեսելիութեան պայմաններում ուսանողների զարգացման բացարձակապէս հրամայական, անհրաժեշտութիւն չհանդիսացող՝ նաեւ իր մէջ ազգային-պետական ինքնութեան ու արժանապատուութեան վտանգի տարրեր պարունակող յանձնարարականն ի՞նչ է, եթէ ոչ սադրանք: Սադրանք Հայաստան-ԵՄ շրջանակային համաձայնագրի ստորագրման դէմ, որի նպատակն է դրա շէմին առանց այդ էլ դիւրագրգիռ Ռուսաստանին «գրգռելն» ու այդ համաձայնագրի ստորագրման դէմ տրամադրուելու առնուազն էմոցիոնալ ֆոն ստեղծելը:

«ԼՐԱԳԻՐ»

Պարուն Պատրաստում է Մօտալուտ Պատերազմի

ՍԱՐԳԻՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Այսօր Ատրպէյճանի բանակը սկսել է 15 հազար անձնակազմով խոշոր վարժանքները: Զօրավար-ժուլետեան մեկնող շարասեան մէջ փորձագէտները նկատել են չեխական արտադրութեան 152 մմ տրամաչափի DANA ինքնազանց հրետանային համակարգեր (ԻՀՀ) եւ 122 մմ տրամաչափի RM-70 համազարկային կրակի ռեակտիվ համակարգեր (ՀԿՌՀ): Ատրպէյճանի ԶՈՒ չեխական արտադրութեան «Դա-նա» ԻՀՀ-ներ DANA ինքնազանց հրետանային համակարգի առաւելագոյն հեռահարութիւնը շուրջ 19 կմ է: Արդիականացուած տարբերակի հեռահարութիւնը կարող է հասնել մինչեւ 25.5 կմ-ի: Համակարգը կշռում է շուրջ 29 տոննա, շարժման առաւելագոյն արագութիւնը՝ 80 կմ/ժ: Դատելով հրապարակուած տեսանիւթից եւ լուսանկարներից՝ Ատրպէյճանը գնել է 2016 թ. արդիականացուած Dana M1M հատուկիցներ:

Չեխիան նախատեսում էր 33 միւս արդիականացնել միայն 2018-20 թթ-ին, փաստօրէն՝ յատուկ Ատրպէյճանի համար որոշակի քանակութիւն աւելի սեղմ ժամկէտներում է արդիականացուել: Դատելով սրանից՝ կասկած չի մնում,

որ Ատրպէյճանը գնումը կատարել է հենց Չեխիայից եւ ոչ թէ որեւէ երրորդ երկրից: Այս տեղեկատուութիւնը յուշում է, որ պատերազմի սանձազերծումն Ատրպէյճանի պարագայում ոչ միայն քարոզչական շանտաժ է, այլ առաջին հերթին՝ իրական քաղաքականութիւն: Պաքուում պատրաստուած են մօտալուտ պատերազմի, այլապէս գոնէ կարող էին սպասել մինչեւ 2018-20 թթ-ը, երբ Չեխիան կ'արդիականացներ Dana M1M հատուկիցները:

Ընդ որում, Ատրպէյճանի իշխանութիւնների վարքագիծն աւելի անկանխատեսելի է դարձել կոռուպցիոն վերջին սկանդալից յետոյ, երբ արեւմտեան կոշտ արձագանքներն ու ճնշումները Պաքուին ամբողջովին նետում են Մոսկուայի գիրկը՝ ճանապարհ բացելով ռուս-ատրպէյճանական 2015-16 թթ-ի համաձայնութիւնների վերակենդանացման համար:

Անցած տարի դա վերջացաւ քառօրեայ պատերազմով, մօտ ապագայում այդ հեռանկարը բացարձակապէս չի բացառուում, եթէ հաշուի առնենք նաեւ այն հանգամանքը, որ Արեւմուտքի եւ Ռուսաստանի որակապէս նոր հակադրութիւնն աւելի թուլացրել է փրկուել խաղաղութեան ապահովման միջազգա-

յին երաշխիքները: Սակայն խնդիրն ունի մէկ այլ ուշադրաւ կողմ:

Օրեր առաջ Սերժ Սարգսեանը խորհրդակցութիւն էր հրաւիրել՝ հայ-չեխական տնտեսական յարաբերութիւնների թեմայով, որի ընթացքում բարձր գնահատականի արժանացեց Երեւանի եւ Պրահայի քաղաքական յարաբերութիւնները՝ խօսելով նաեւ օգտակար փոխայցեութիւնների մասին: Սա է մեր դիւանագիտութեան որակը, երբ յաճախ մեր պաշտօնեաներն պետական այցերը շփոթում են տուրիզմի եւ հանգստի հետ: Երբ մեր ռազմավարական դաշնակից Ռուսաստանը սպառազինում է Ատրպէյճանին, անհասկանալի է, թէ այդ դէպքում Հայաստանն ինչ է անում ԵՄ-ում կամ ՀԱՊԿ-ում:

Եթէ հայ-չեխական յարաբերութիւնները բարձր մակարդակի վրայ են, անհասկանալի է, թէ ինչո՞ւ է Չեխիան Ատրպէյճանի համար աւելի սեղմ ժամկէտներում սպառազինութիւն արդիականացնում: Եթէ սա է բարձր մակարդակի յարաբերութիւնները, ապա պատկերացնել կարելի է, թէ միւս պետութիւնները, որոնց հետ չկան յատուկ յարաբերութիւններ, ինչ քաղաքականութիւն են իրականացնում Հայաստանի եւ ԼՂ հարցում: «ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ  
ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ  
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ  
ՍՈՅՒԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՅՆՉԱՎԵԱՆ  
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ  
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի  
ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ  
ՎԱՅԵ ԱՏԱՊԱՅԵԱՆ  
MASSIS Weekly  
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA  
1060 N. Allen Ave.  
Pasadena, CA 91104  
Phone: (626) 797-7680  
Fax: (626) 797-6863  
E-Mail: massis2@earthlink.net  
http://www.massisweekly.com  
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)  
Published Weekly  
Except Two Weeks in August  
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:  
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)  
Canada \$125.00 (Air Mail)  
Overseas \$250.00 (Air Mail).  
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.  
Periodicals Postage Paid  
at Pasadena CA.  
Please Send Address Change To  
MASSIS WEEKLY



ՎԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վարչապետը Բաւարարուած է Կառավարութեան Գործունէութեամբ

«Ուղղութիւնը, որով մենք գնում ենք, մեզ որոշ չափով բաւարարում է»։ - այսպէս գնահատած է վարչապետ Կարէն Կարապետեան իր գլխաւորած կառավարութեան գործունէութեան մէկ տարին:

«Ինչ վերաբերում է, թէ ինչպէս է զգում մեր քաղաքացին, մենք ներկայացրել ենք մակրոտնտեսական ցուցանիշները, որոնք, ոչ մեր գնահատականով, թէ՛ տարածաշրջանում, թէ՛ ԵԱՏՄ-ում, թէ՛ ԱՊՀ-ում, թէ՛ մեր ռեկիոնում այսօր, ներողութիւն եմ խնդրում եմ թէ՛ անհամեստ հնչի, լաւագոյնն է: Դա նշանակում է, որ մենք մեր բոլոր խնդիրները լուծել ենք: Ի հարկէ ոչ: Որովհետեւ գործնական մենք չունենք քաղաքացի, որը իր կեանքի որակը չի ուզում բարելաւի, եւ այնպէս չի ստացուելու, որ մէկ տարուայ մէջ մենք բոլորի խնդիրները, բոլորի սպասումները բաւարարելու ենք: Բայց ուղղութիւնը՝ ոնց ենք գնում, կարծում եմ, այս պահին մեզ որոշ չափով բաւարարում է»:

Վարչապետը անդրադարձած է նաեւ Հայաստանը Եւրասիական տնտեսական միութեանն ղուրս բերելու ընդդիմադիր «ԵԼՔ» խմբակցութեան առաջարկին, վարչապետը հակադարձած է տնտեսական



Վարչապետ Կարէն Կարապետեան ցուցանիշներով. - «Ինչո՞վ է ԵԱՏՄ-ն լաւ. դա մեր մակրոտնտեսական ցուցանիշներն են: Ի՞նչ կը լինէր, եթէ ԵԱՏՄ-ում չլինէի՞րք. այդ վերլուծութիւնը հնարաւոր է անել, բայց ես իրականում չեմ տեսնում այլ շուկաներ, որտեղ մենք կորցրել ենք ԵԱՏՄ ակումբի անդամ լինելով, ուղղակի անտեղի է: Դիրքորոշումը պետութեան պարզ է, որեւէ փոփոխութիւն այդտեղ տեղի չի ունեցել: Ցաւում եմ, որ նման երեւոյթ տեղի ունեցաւ: Ես կարծում եմ, որ ցուցահանդէսը ի հարկէ պէտք է դառնայ աւելի լայն, տարածման հնարաւորութիւն ունենայ»:

Ըստ Զարուհի Փոստանձեանի Կառավարութիւնն ու Քաղաքապետարանը Իւրացուցած են 50 Միլիոն Տոլար

Երեւանի աւագանիի «Երկիր Ծիրանի» խմբակցութեան ղեկավար Զարուհի Փոստանձեան վարչական դատարան երկու հայց ներկայացուցած է, բողոքարկելով կառավարութեան ու մայրաքաղաքի աւագանիի որոշումները հայաստանեան խոշորագոյն հարկատուներէն մէկուն՝ «Սփայթա» ընկերութեան Երեւանի մէջ հսկայական հողատարածք նուիրելուն վերաբերեալ:

«Ազատութեան» հետ զրոյցի ժամանակ ընդդիմադիր գործիչը իշխանութիւններու քայլը բնորոշած է որպէս քրէօրէն հետապնդելի արարք, պնդելով, որ երկրի ղեկավարներուն հետ սերտ կապեր ունեցող ընկերութեան շուկայական արժէքով մօտ 50 միլիոն տոլար արժողութեամբ նուէր տալը հանրութեանն ծածուկ նախապատրաստուած է:

Ըստ Փոստանձեանի, այս Յունիսի 16-ին Երեւանի աւագանին արտահերթ նիստ հրաւիրած է, որուն ժամանակ քաղաքին պատկանող 83 միաւոր հողակտորներ մտցուած են օտարման ենթակայ ցանկին մէջ: Ընդ որում, նոյն օրն ալ «Սփայթա» ընկերութիւնը ներդրումային ծրագիր ներկայացուցած է այդ հողակտորներէն երկուքին հետ կապուած:

Քաղաքապետ Տարօն Մարգարեան բաւարարած է «Սփայթա»-ի խնդրանքը, դիմած է կառավարութեան, որպէսզի գործադիրը թոյլ տայ հողակտոր նուիրաբերել ընկերութեան:

Կառավարութեան այս Յունիսի 23-ի նիստին, աւագանիի որոշումէն ընդամէնը 7 օր անց, հաւանութեան արժանացած է Երեւանի քաղաքապետ Տարօն Մարգարեանի ներկայացուցած նախագիծը՝ «Սփայթա» եւ «Արմասիոտաքթ» ընկերութիւններուն հողակտորներ նուիրաբերելու մասին, եւ համա-



«Երկիր Ծիրանի» ղեկավար Զարուհի Փոստանձեան

պատասխան որոշմամբ ընդհանուր առմամբ 163.2 հեքթար տարածքով երկու հողակտոր նուիրաբերուած է, որոնց արժէքը կը կազմէր շուրջ 10 միլիոն տոլար: Ընդ որում, կառավարութեան որոշմամբ, կապիտոլները կրնան օգտագործուել բացառապէս Չերմոցային համալիրի եւ բորբոսով պանիրի գործարանի կառուցման նպատակով:

«Կառավարութիւնը եւ քաղաքապետարանը թոյլ են տուել քրէօրէն հետապնդելի արարքներ, քանի որ, չունենալով օրինական ուժի մէջ մտած իրաւական ակտ, այդ ակտի հիման վրայ նրանք գործառոյթներ են իրականացրել թէ՛ որոշման կայացման միջոցով, թէ՛ յատուկ գործողութիւնների միջոցով: Եւ իւրացրել են երեւանցիները շուրջ 50 միլիոն տոլարի, շուկայական գինն է այդ հողակտորիզգգ փաստացի իւրացում է տեղի ունեցել»:

Երեւանի քաղաքապետարանի տեղեկատուութեան եւ հասարակայնութեան հետ կապերու վարչութեան պետ Արթուր Գէորգեան «Ազատութեան» ընդամէնը փոխանցած է. - «Զարուհի Փոստանձեանի իրաւունքն է, կարող է դիմել դատարան»:

Փաշինեան.

«Հայաստան-Սփիւռք Համաժողովը Կը Միտի Սերժ Սարգսեանի PR-ի Վերածուիլ

Ընդդիմադիր «ԵԼՔ» դաշինքը չի մասնակցիր Երեւանի մէջ մեկնարկած Հայաստան-Սփիւռք 6-րդ համաժողովին, որովհետեւ դաշինքի կուսակցութիւնները, ինչպէս նաեւ ԱԺ կամ Երեւանի աւագանիի խմբակցութեան անդամները համաժողովին մասնակցելու հրաւերներ չեն ստացած, ինչպէս նաեւ չեն հրաւիրուած Հայաստան-Սփիւռք յարաբերութիւններուն վերաբերեալ դաշինքի մօտեցումները յայտնելու: Այդ մասին իր ֆէյսպուքեան էջին վրայ գրած է Ազգային ժողովի «ԵԼՔ» խմբակցութեան ղեկավար Նիկոլ Փաշինեան:

Այս եւ քանի մը այլ փաստեր, ըստ Փաշինեանի, «գալիս են վկայ-

ելու, որ միջոցառումը միտուած է Սերժ Սարգսեանի PR աղցիայի վերածուելու»:

Յիշեցնելով, որ «ԵԼՔ»-ի նախընտրական ծրագրի կարեւորագոյն կէտերէն մէկը Սփիւռքի համայնքներու ներկայացուցչներէ կազմուած Հայաստանի խորհրդարանի երկրորդ պալատի ստեղծումն է, դաշինքի խորհրդարանական խմբակցութեան ղեկավարը գրած է. - «Այս ծրագիրը պատրաստ ենք քննարկել Սփիւռքի բոլոր կառույցների հետ եւ ձեռնամուխ լինել համապատասխան սահմանադրական փոփոխութիւնների փաթեթի նախապատրաստմանը»:

Գալուստ Սահակեան. «Արտագաղթի Սեղաւորը Ժողովուրդն է, Որ Չի Գնահատեր Անկախութիւնը

2018-ի Ապրիլի 9-էն ետք Հայաստանի վարչապետը պէտք է Սերժ Սարգսեան ըլլայ,- այսօր յայտարարած է Ազգային ժողովի նախկին նախագահ Գալուստ Սահակեան. «Ուրիշ երկրորդ մարդ չկայ»:

Վարչապետի թեկնածուն պիտի առաջարկէ Հանրապետականը եւ, ըստ պարոն Սահակեանի, յաջորդ տարուայ Ապրիլին Հանրապետականը չի կրնար չառաջարկել Սերժ Սարգսեանի թեկնածութիւնը:

Հանրապետականի կազմին շատ շատ են անոնք, որոնք նոյնպէս կ'ուզեն, որ յաջորդ տարի վարչապետ դառնայ ոչ թէ Կարէն Կարապետեան, այլ Սերժ Սարգսեան. «Ոչ միայն հիմնական գործադիր մարմինը, այլ ընդհանրապէս, որոնք նաեւ տեղերում կուսակցական կազմակերպութիւն են, դրանց հիմնական մասը ձգտում է դրան»:

Ռուզաննա Եղուկեան.

«Քաղաքական Բանտարկեալներ Ունենալը Ամօթ է, Իսկ Իրենց Գոյութեան Մասին Բարձրաձայնելը Ամօթ է»

Սեպտեմբեր 19-ին Հանրապետութեան հրապարակէն բերման ենթարկուած ու քանի մը ժամ ետք ազատ արձակուած են Կարօ Եղուկեանի ընտանիքի անդամներն ու անոր աջակիցներէն երկուքը:

«Սասնայ Շուքու» գործով անազատութեան մէջ գտնուող Եղուկեանի կինը, դուստրերը, որդին եւ անոնց աջակիցները թուրքիկներ բաժնած են Հայաստան-Սփիւռք համաժողովի մասնակիցներուն, դիմաւորելով զանոնք հիւրանոցին մօտ:

Անոնք Կարօ Եղուկեանի եւ Ժիրայր Սեֆիլեանի նկարներով թուրքիկներու միջոցով փորձած են համաժողովի մասնակիցներու շարքերէն հրաւիրել Հայաստանի մէջ քաղաքական բանտարկեալներու առկայութեան վրայ:

Կարօ Եղուկեանի կինը՝ Ռուզաննա Եղուկեան «Ազատութեան» հետ զրոյցի ժամանակ ըսած է. - «Եկաւ ոստիկաններից մէկը, ասաց՝ ամօթ ա հստեղ կանգնելը: Ասացի՛ ի՞նչն ա ամօթ... Քաղաքապետարկեալներ մի երկուսը ունենալը ամօթ չի, իսկ իրենց գոյութեան մասին բարձրաձայնելը ու իրագրելը ամօթ ա համարուում»:

Սերժ Սարգսեանի վարչապետութեան դէմ որեւէ հանրապետական այսօր չի ճանչնար պարոն Սահակեան: Եւ չի կարծեր, որ կէս տարի առաջ Հանրապետականի այսպիսի դիրքորոշումը կրնայ սոսնձութիւն պատճառել կուսակցութեան երկրորդ դէմքին՝ Կարէն Կարապետեանին. «Սերժ Սարգսեանը պետութեան մէջ միակ մարդն է, որը ունի քաղաքական միաւոր, կուսակցութիւն, մնացածը՝ ոչ էսօրուայ վարչապետը, ոչ Գալուստ Սահակեանը, ոչ միւսը... ամբողջական թիմ էրպիսիս է ունենք»:

Պատասխանելով այն հարցին, թէ Սերժ Սարգսեանի մնալով Հայաստանէն պիտի արտագաղթէ եւս 350 հազար անձ, Գալուստ Սահակեան նշած է, որ իր ղեկավարը մեղաւոր չէ, մեղաւորը ժողովուրդն է, որ տակաւին չի գնահատեր անկախութիւնը:



Երեք ժամ ոստիկանութեան մօտ պահելէ ետք բերման ենթարկուածներուն տեղեկացուցած են, որ գիրենք բոլորովին այլ կասկածանքով տեղափոխած են ոստիկանութեան բաժին:

Իրաւապաշտպան Վարդան Յարութիւնեանի գնահատմամբ, վերջին տարիներուն ոստիկանութիւնը կը զբաղի ոչ թէ յանցաւորութեան դէմ պայքարելով, այլ քաղաքական գործընթացներուն միջամտելով. - «Ե՛ւ Կարօ Եղուկեանի ընտանիքի անդամներին բերման ենթարկելը, եւ նրա համակիրներին բերման ենթարկելը կարելի է որակել միայն որպէս սաղորանք»



ԼՈՒՐԵՐ

«Միայն ժողովրդավարական Թուրքիան կրնայ ճանչնալ Հայոց Ցեղասպանութիւնը»  
Կարո Փայլանի Ելոյթը Երեւանի Մէջ



Թուրքիոյ խորհրդարանի հայ պատգամաւոր Կարո Փայլան Ելոյթ կ'ունենայ Հայաստան-Սփիւռք համաժողովի քննարկումներէն մէկուն ընթացքին

Սեպտեմբերին 19-ին, Հայաստան-Սփիւռք համահայկական 6-րդ համաժողովի ծիրին մէջ կազմակերպուած «Հայոց Ցեղասպանութեան ճանաչում, ցեղասպանութիւնների կանխարգելում, քաղաքական եւ իրաւական գործընթացները» թեմայով քննարկման ժամանակ Թուրքիոյ Հանրապետութեան խորհրդարանի Հայ պատգամաւոր Կարո Փայլան յայտարարեց, որ առանց Ցեղասպանութիւնը ճանչնալու, Թուրքիա երբեք ժողովրդավարական պետութիւն պիտի չդառնայ, ոչ ալ քրտական հարցը լուծում պիտի ստանայ»:

«Ցեղասպանութեան ճանաչման համար առաւել լայն տեսլական պէտք է ունենանք, միայն ժողովրդավարական Թուրքիան կրնայ ճանչնալ Ցեղասպանութիւնը, միայն ժողովրդավարական Թուրքիան կրնայ բանալ սահմանները Հայաստանի հետ, հակառակ պարագային մենք ստիպուած պիտի ըլլանք եւս տասնեակ տարիներ սպասել:

Թուրքիա ներկայիս կրկին մուտք ժամանակաշրջան կ'ապրի,

102 տարի առաջ մեծ ոճիր տեղի ունեցաւ, եւ այն կը շարունակուի այսօր, քանի որ իւրաքանչիւր ոճիր, որ անպատիժ կը մնայ, նոր ոճիր կ'առաջացնէ: Անձամբ պիտի շարունակեմ պայքարիլ Ցեղասպանութեան ճանաչման համար», - ըսաւ հայագրի պատգամաւորը:

Կարո Փայլանի խօսքով, Թուրքիա այսօր կը հեռանայ ժողովրդավարութենէն, յետընթաց կ'ապրի նաեւ ԵՄ-ի հետ յարաբերութիւններուն մէջ: Անոր կարծիքով, Թուրքիոյ նոր Սահմանադրութեան ընդունումը նոյնպէս կը նշանակէ հեռացում ժողովրդավարութենէն. «Ես ճիշդ ասոր մասին խօսած եմ խորհրդարանին մէջ, ըսած եմ, որ մեծ սխալ տեղի ունեցած է: 20-րդ դարու սկիզբը տեղի ունեցաւ Հայոց Ցեղասպանութիւնը, անձամբ խորհրդարանին մէջ ըսած եմ, որ եթէ երկրին մէջ ընդունուի նոր Սահմանադրութիւն, նոյն աղէտը պիտի ունենանք, այսօր ճիշդ այդ ճամբուն վրայ ենք: Թուրքիա 100 տարի անց ալ կը շարունակէ ոճիր գործել»:

Սուրիահայ Շատ Մը Ընտանիքներ Կերադարձած են Սուրիա. Հայ Պատգամաւոր

Շատ սուրիահայեր, որոնք պատերազմի ընթացքին տեղափոխուած էին այլ երկիրներ, կամաց-կամաց կը վերադառնան Սուրիա: Այս մասին այսօր? 18 Սեպտեմբերին, լրագրողներու հետ զրոյցի ընթացքին յայտնած է Սուրիոյ խորհրդարանի Հայ պատգամաւոր Ժիրայր Ռէիսեան:

Հայ պատգամաւորին խօսքով, պատերազմի ծանր տարիներէն ետք Սուրիա կը վերականգնուի:

«Սուրիահայերը պատերազմի տարիներուն տեղափոխուած էին տարբեր երկիրներ, ես այս գաղթ չեմ համարեր, այլ տեղափոխութիւն: անվտանգութենէ ելլելով: Մարդիկ ոչ միայն երկրէն դուրս եկած են, այլև վտանգի մէջ գտնուող քաղաքներէն առաւել անվտանգ վայրեր տեղափոխուած էին: Այժմ տեղեկութիւններ ունիմ, որ շատ սուրիահայեր վերադարձած են Հալէպ, այդ թուին, եւրոպական երկիրներէ, Հայաստանէն, անգամ Աւստրալիայէն ընտանիքներ կան, որոնք վերադարձած են: Իհարկէ, խնդիրներ կան, սակայն պայման-



Սուրիոյ խորհրդարանի հայ պատգամաւոր Ժիրայր Ռէիսեան

ները կը բարելաւուին», - յայտնած է Ժիրայր Ռէիսեան:

Հայ պատգամաւորը յոյս ունի, որ յառաջիկային վերադարձողներն աւելի շատ պիտի ըլլան, քանի որ երկիրը կը կայունանայ: Ժիրայր Ռէիսեան յայտնած է նաեւ, որ Հալէպի մէջ ներկայիս կը բնակի մօտ 18 հազար հայ, իսկ ամբողջ երկրի հայերու թիւը կը հասնի շուրջ 28 հազարի:

Ստեփանակերտ Կը Հակադարձ Ելայանտեանի. «Կարելի Չէ Կերադառնալ Նախկին Սահմաններուն»

Երեւանին մէջ մեկնարկած Հայաստան-Սփիւռք համահայկական համաժողովին ունեցած ելոյթի ժամանակ, անդրադառնալով դարաբաղեան հիմնախնդրի կարգաւորման, Հայաստանի Արտաքին գործոց նախարար Էտուարտ Նալպանտեան ըսած էր. «Խօսքը գնում է այն տարածքների վերադարձի մասին, որոնց վերադարձի դէպքում այս ամբողջ հիմնախնդրի կարգաւորմանը եւ անվտանգութեան համակարգին վնաս չի հասցուելու եւ սպառնալիքի տակ չի դնելու հանգուցալուծումը:

Արձագանգելով Հայաստանի Արտաքին գործոց նախարար Էտուարտ Նալպանտեանի արձկայարոյց յայտարարութեան՝ Ատրպէյջանին տարածքներ վերադարձնելու հնարաւորութեան մասին, Ստեփանակերտ ընդգծած է, որ նախկին սահմաններուն վերադառնալն անհնար է:

Լեւոնային Ղարաբաղի նախագահի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալ Դաւիթ Բաբայեան «Ազատութեան» հետ զրոյցի ժամանակ նշած է. «Վերադարձ անցեալին չկայ: Թէ՛ սահմանների

առումով, թէ՛ կարգավիճակի: Ամենա կարեւոր, առանցքային բաղադրամասն այստեղ անվտանգութեան խնդիրն է: Միշտ ասել ենք, որ նախկին ԼՂԻՄ-ի սահմանները, ԼՂՀ 1991 թուականի սահմաններն ի վիճակի չեն ապահովել Արցախի Հանրապետութեան անվտանգութիւնը: Եթէ անվտանգութիւնը թուլանայ, նրանք անմիջապէս յարձակուելու են մեր վրայ»:

Դաւիթ Բաբայեան նշած է նաեւ, որ եթէ Պաքուի մէջ կը ցանկան խօսիլ տարածքներու մասին, ուրեմն պէտք է նախ եւ առաջ խօսիլ ատրպէյջանական բռնազաւթման ներքոյ գտնուող տարածքներուն մասին: «Ընդհանրապէս գիշում բառն ընդունելի չէ, եթէ Ատրպէյջանն ուզում է քննարկել... այդ դէպքում սահմանները շատ լայն քաթեկորիա են, այստեղ մտնում է Հիւսիսային Արցախը, Շահումեանը, Գետաշէնը, Մարտունաշէնը, Մարտակերտի, Մարտունու գրաւուած տարածքները եւ այլն: Սա այնքան մեծ հարց է, մօտ 25 հազար ք/քմ տարածքի մասին է խօսքը», - ըսած է Բաբայեան:

ԱՄՆ Սառեցուցած Է Ձեւքի Վաճառքը Թուրքիոյ Նախագահի Թիկնապահներուն

Ամերիկայի կառավարութիւնը սառեցուցած է գէնքի վաճառքը Թուրքիոյ նախագահ Էրտողանի թիկնապահներուն, վերջիններուս կողմէ Մայիսին Ուաշինգթոնի մէջ իրականացուած ծեծ ու բռնութենէն ետք, կը հաղորդէ «Ֆրանսըրէս»:

Ինչպէս հաղորդուած էր, որ Նիւ Համփշիրի մէջ գործող յայտնի «Sig Sauer» զինագործական ընկերութեան միջեւ կնքուած համաձայնագրի մասին է, որով նախատեսուած էր 1,2 միլիոն տոլարի գէնք վաճառել Թուրքիոյ նախագահի անձնական թիկնապահին: Զինագործական ընկերութիւններն օտար երկիրներ ապրանք արտահանած ժամանակ պարտաւոր են ստանալ պաշտօնական Ուասշինգթոնի հաւանութիւնը: Ամիսներ առաջ Թրամփի վարչակազմը Անգարայի հետ գործարքին չէր աւարկած: Քոնկրէսականներու գործադրած ճնշումներէն ետք սակայն, ստիպուած եղած է վերանայիլ այդ որոշումը: Հաղորդուած է, որ օրէնսդրական այս նախաձեռնութիւնը առաջ մղած են դեմոկրատական ճամբարի սենատորներ Քրիս Վան Հոլլըն եւ Փաթրիք Լիհի, ընդգծելով, որ «այդ քայլին շատոնց պէտք էր դիմել»:

«Նման հարց մեր կողմէ պէտք չէ անգամ քննարկուէր, մենք ոչ մէկ պարագայի կրնանք արտօնել գէնքի վաճառքը, հաշուի առնելով նախագահ Էրտողանի անձնական թիկնապահներու անցեալին գործադրած բռնութիւնները», - յայտարարած են փերակուտականները, աւելցնելով. «ԱՄՆ պէտք է սառեցնէ գէնքի վաճառքը նաեւ Թուրքիոյ ազգային ոստիկանութեան, որ կամայականօրէն կը ձերբակալէ եւ ուժ կը կիրառէ կառավարութիւնը քննադատող խաղաղ ցուցարարներուն նկատմամբ»:

ԱՄՆ Պետական Քարտուղարութեան որոշումը ողջունած են նաեւ հանրապետական կուսակցութեան ներկայացուցիչները: «Եթէ



Թուրքիոյ նախագահ Էրտողան եւ իր թիկնապահները

մենք արտօնէինք գործարքը, կը նշանակէր, որ հաւանութիւն կուտանք Թուրքիոյ անվտանգութեան ուժերու յարձակումներուն մեր հողին վրայ», - յայտարարած է Միչիկընէ նընտրուած Դէյլ Թրոթթ, աւելցնելով. «Հրաժարելով վաճառքէն, մենք յստակ ուղերձ կը յղեն քերտողանին, որ ան վեր չէ ամերիկեան օրէնքներէն»:

Թուրքիոյ նախագահական թիկնապահի անդամները ամերիկեան լրատուամիջոցներու առաջին էջերուն յայտնուած էին անցեալգարնան, երբ Էրտողանի Ուաշինգթոնի կատարած այցի օրերուն յարձակած էին Թուրքիոյ դեսպանի առանձնատան մօտ հաւաքուած խաղաղ ցուցարարներուն վրայ:

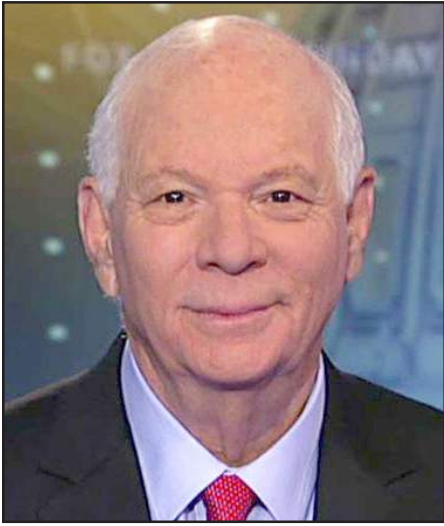
Էրտողանի դէմ կազմակերպուած այդ ցոյցն աւարտած էր արիւնալի բախումներով. 9 անձատուժած էր, միքանին հիւանդանոց տեղափոխուած էր:

Էրտողանի թիկնապահի մասնակցութեամբ Միացեալ Նահանգներու մէջարձանագրուած առաջին դէպքը չէր այս, բան մը, որ լուրջ հարցեր առաջ կը բերէ Թուրքիոյ անվտանգութեան ուժերու պահանջները վերաբերեալ», - կը գրէ «Associated Press» մամուլ գործակալութիւնը:



### Սենատորն ՊԷՆ Քարտին Առաջարկած է Պատժամիջոցներ Կիրառել Թուրքիոյ Դէմ

Ամերիկացի սենատոր Պէն Քարտին առաջարկած է պատժամիջոցներ կիրառել Թուրքիոյ դէմ Ռուսիայէն «C-400» զենիթահրթիռային համակարգերու գնման համար: Այս մասին կը գրէ «Politico» պարբերականը:



Սենատորի նամակն ուղարկուած է ԱՄՆ նախագահ Տոնալտ Թրամփի վարչակազմ, ուր վերջինս կը զգուշացնէ, որ Ռուսիայէն «C-400» զենիթահրթիռային համակարգերու գնումը կը խախտէ Ռուսիոյ նկատմամբ ԱՄՆ-ի սահմանած պատժամիջոցներու կիրառման ընթացակարգը:

«Ցաւալի է, որ ԱՄՆ-ի դաշնակից Թուրքիան կը համագործակցի Մոսկուայի հետ նման վճռորոշ ժամանակ», - աւելցուցած է Քարտին:

Ըստ Քարտինի, պատժամիջոցները պարտադիր են եւ «ուղղուած են Ռուսիան ետ պահելու ԱՄՆ-ի ու անոր դաշնակիցներուն վրայ յետագայ յարձակումներէ»:

Պարբերականը նշած է, որ Քրեմլինի կողմէ նիւթական օժանդակութիւն ստացող «Russia Today» եւ «Սփուլթիկ» լրատուական գործակալութիւնները գոր-

ծարքն անուանած են դիւանագիտական յեղափոխութիւն:

«Վերջին ամիսներուն Մոսկուա կ'աշխատէր այնպէս ընել, որ 1992 թուականէն ՆԱԹՕ-ի անդամ դարձած Թուրքիան հեռու մնայ իր արեւմտեան դաշնակիցներէն: Թուրքիոյ նախագահ Էրտողան յայտարարած էր, որ ՆԱԹՕ ինքզինք պէտք է մեղադրէ այս գործարքին համար, քանի որ այն կը դանդաղեցնէ իր պետութեան անհրաժեշտ սպառազինութիւն մատակարարելու գործընթացը», - նշուած է յօդուածին մէջ:

### Ժողովրդային Շքեղ Փառատօնով Նշուեցաւ

Շարունակուած էջ 1-էն

չիշատակը, անոր վաղահաս մահուան առթիւ, որ 18 տարիներ շարունակ անձուկէր եւ բժախնդիր աշխատանքով մեծ աւանդ ունեցած էր փառատօնի կազմակերպման եւ արձանագրած յաջողութեանց մէջ: Ապա իր բացման խօսքին մէջ ան ողջունեց ներկայ բազմահազար հայութիւնը եւ Հայաստանի անկախութեան 26րդ տարեդարձի բարեբափայտ առիթով իր շնորհաւորութիւններն ու բարեմաղթութիւնները փոխանցեց ներկաներուն եւ Մայր Հայրենիքի ժողովուրդին:

Ողջոյնի խօսքերով յաջորդաբար հանդէս եկան Գալիֆորնիոյ նահանգային Խորհրդարանի անդամ Լաուրա Ֆրիտման, ծերակուտական Անթոնիօ Փորթանթի-

եւ հռչակագիր մը յանձնեց ՆՍՄՄ-ին: Սրտի խօսքերով հանդէս եկան նաեւ Լոս Անձելէսի գաւառի վերակազմակերպիչ եւ Ուսումնական Խորհուրդներու Ներկայացուցիչները որոնք իրենց բարեմաղթութիւններն ու շնորհաւորութիւնները փոխանցեցին ներկայ հասարակութեան: Հիւրերը ներկայացնողն էր ՀԱՍ-ի անդամ Քրիսթին Ադախանին:

Փառատօնի առթած խանդավառ մթնոլորտը իր գագաթնակէտին հասաւ գեղարուեստական ճոխ յայտագրի գործադրութեամբ: Յաջորդաբար իրենց ելոյթներով ներկաները ոգեւորեցին ջութակահար Մերուժան Մարգարեանը, «Լիլիա» պարախումբը (գեղարուեստական ղեկավար Լիլիա Մարգարեան), Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան պարախումբը (գեղ. ղե-



նօ, որ այս առթիւ հռչակագիրներ յանձնեց «Կայծ» Երիտասարդաց Միութեան, Հայ Ամերիկեան Խորհուրդին եւ Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան, ԱՄՆ-ի գոնկերէսի անդամ Ատամ Շիֆի ներկայացուցիչ Մարիա Յովակիմեան, Կլէնտէյլի քաղաքապետ Վարդան Կարապետեան, քաղաքապետական Խորհուրդի անդամ Վրէժ Աղաճանեան եւ Փաուլա Տիվան, Լոս Անձելէսի քաղաքական Խորհուրդի անդամ Մոնիկա Ռոտրիկէզի անունով ելոյթ ունեցաւ Քրիսթին Ճէրեանը

կավար Վարդուհի Մինասեան), երգիչներ՝ Վարդան Քայմազեան, Արա Շահպազեան, Անդրանիկ Յակոբեան, Արման Դազարեան եւ Արթիւր Յակոբեան, (Mr. X): Երգահոնահար՝ Աշոտ Սարգիսեան:

Աւարտին ազգային եւ հայրենասիրական երգերով հանդէս եկաւ Առնօ Մկրտիչեան:

Ուշ երեկոյեան ներկաները գբօսայգիէն բաժնուեցան հայրենական գեղեցիկ եւ չիշատակելի օրուան մը լաւագոյն սպաւորութիւններով:

### Հայաստան-Սփիւռք Համաժողովը

Շարունակուած էջ 1-էն

Ան անդրադարձաւ Հայաստանի այժմեան ժողովրդագրական պատկերին եւ արտագաղթի մտահոգիչ երեւոյթին, որոնք հետեւանք են քառորդ դարեայ առարկայական եւ ենթակայական բազմաթիւ գործօններու: «Առաջիկայ բոլոր տարիներու մեր քայլերը պիտի ուղղուին Հայաստանի մէջ բնակչութեան բնական աճը աւելցնելուն»:

«Մենք կը յայտարարենք, որ մեր նպատակն է, որպէսզի Հայաստանը 2040 թուականին ունենայ

«Հայաստանակեդրոն համազգային հայեցողութեամբ կարգի ձեւաւորում» խորագրով քննարկման ընթացքին ելոյթ ունեցաւ ՄԴՀԿ Կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ ընկեր Համբիկ Սարաֆեան: Ան տեսակէտ յայտնեց, որ իւրաքանչիւր հայ պէտք է ըմբռնէ, որ հայրենիքը պահպանելն ու պաշտպանելը իր պարտականութիւնն է, այնպէս ինչպէս ըմբռնած են շարք մը այլ ժողովուրդներ: Ան զգուշացուց, որ առանց այդպիսի գիտակցութեան հայրենիքը չի կրնար գոյատեւել: Ընկեր Սարաֆեան խօսեցաւ



Ելոյթ կ'ուճեցայ ԸՈԿ. Համբիկ Սարաֆեան

առնուած 4 միլիոն բնակիչ: Ակնյայտ է, որ միայն ծնելիութեան մակարդակը աւելցման, մարդոց կեանքի տեւողութեան երկարացման եւ ժողովրդագրական պատկերը բարելաւող միւս քայլերով մենք այդ նպատակին դժուարութեամբ կը հասնինք՝ թէեւ այդ ուղղութիւններով հաստատակամօրէն առաջ պիտի երթանք: Հետեւաբար նպատակադրումը կ'ենթադրէ գալիք 25 տարիներու ընթացքին դէպի Հայաստան ներգաղթի լուրջ ցուցանիշներու ձեռքբերում»:

Արցախի Հանրապետութեան նախագահ Բակօ Սահակեան իր ողջոյնի խօսքին մէջ կարեւոր ու պահանջուած համարեց բարձր մակարդակով կազմակերպուած այս համաժողովը եւ Մայր Հայաստանի, եւ Սփիւռքի, եւ Արցախի համար, ընդգծելով, որ խնդիրները, որոնք ընդգրկուած են համաժողովի օրակարգին մէջ, ունին ռազմավարական նշանակութիւն մեր պետականութեան շարունակական զարգացման հեռանկարներու նախանշման տեսանկիւնէն:

Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս իր ողջոյնի խօսքին մէջ յօյս յայտնեց, որ ներկայ համաժողովը կը դառնայ Հայաստան-Սփիւռք իրապաշտ երկխօսութեան եւ համահայկական խնդիրներու ու մարտահրաւէրներու լուրջ քննարկման եզակի առիթ:

Համաժողովի աշխատանքները շարունակուեցան յատուկ նիւթերու շուրջ քննարկումներով, որոնք կը վերաբերէին, Հայաստանի տնտեսական զարգացման խնդիրներուն, պաշտպանական եւ արտաքին քաղաքականութեան, հայապահպանութեան եւ այլ հարցերուն:

կարգ մը վտանգներու մասին, որոնք կը վտանգեն հայրենիքը: «Անտար բերութիւնը Հայաստանի նկատմամբ, մանաւանդ Սփիւռքի մէջ, դարձած է վտանգաւոր երեւոյթ մը: Նաեւ վտանգաւոր են ան փութութիւնն ու անտեղի ինքնավստահութեան դրսեւորումը», զգուշացուց ընկեր Սարաֆեան եւ նշեց, որ մենք միշտ կը պարծենանք արցախեան յաղթանակով ու կը կարծենք, թէ պիտի յաղթենք ինչ որ ալ ըլլայ պարագան: Անոր համաձայն, Սփիւռքի մէջ պէտք է անընդհատ խօսիլ Հայաստանի անվտանգութեան պահպանումին մասին, որպէսզի հայ երիտասարդը միշտ ապրի Հայաստանի հետ եւ անոր կողքին: «Ազգ-բանակ գաղափարախօսութիւնը կրնայ յաջողի եթէ սկսինք Հայաստանը դարձնել մեր ուշադրութեան կեդրոնը», հաստատեց ընկեր Սարաֆեան: Ան կոչ ուղղեց չլուսահատելու եւ չկարծելու, որ եթէ լաւագոյնին չենք կրնար հասնիլ, ապա ընդհանրապէս յաջողելու յոյս չունինք: «Փոխարէնը, պէտք է սկսինք գործի եւ վստահաբար կը հասնինք նպատակին», ըսաւ ան:

ՄԴՀԿ ատենապետը նաեւ նշեց, որ պատերազմը յաղթելէն աւելի դժուար է խաղաղութեան պայմաններու մէջ մարտունակութիւնը պահել, իսկ եթէ այդ կարեւոր ընել, ապա կրնանք իրագործել Ազգ-բանակի նպատակները:

Համաժողովի ծիրէն ներս տեղի ունեցաւ յատուկ խորհրդակցութիւն Համահայկական Խորհուրդի ստեղծման հարցին շուրջ:

Համաժողովի աւարտին պիտի ներկայացուի եզրափակիչ յայտարարութիւն արդիւնքներու մասին:

2եր Ծանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթերթին T: (626) 797-7680 massis2@earthlink.net



### Հարցազրույց ԱՄՆ-ի Գոնգրեսական Ջեքի Սփիր Կանչելեանի հետ



Միացեալ Նահանգներն ու Հայաստանը բացառիկ բարեկամներ են, բարեկամներ, որոնց անհրաժեշտ է ամրապնդել յարաբերութիւնները, ասում է կոնգրեսական Ջեքի Սփիր Կանչելեանը, ում նախաձեռնութեամբ այս Կիրակի Հայաստան կ'այցելի Միացեալ Նահանգների կոնգրեսականների ներկայացուցչական պատուիրակութիւնը: «Ամերիկայի Ձայն»-ին տուած հարցազրույցում կոնգրեսականը պատմել է առաջիկայ այցի եւ դրա նպատակների մասին:

- Սա երեւի թէ կոնգրեսականների ամենամեծ պատուիրակութեան այցն է անկախ ժողովրդավարական Հայաստան: Մենք ցանկանում ենք Հայաստանում լինել՝ տօնելու ժողովրդավարութեան տարեդարձը: Պատուիրակութիւնը բաղկացած է լինելու ինչպէս դեմոկրատական այդպէս էլ հանրապետական կոնգրեսականներից, այդ թւում կոնգրեսում Հայաստանի բարեկամութեան խմբի միւս համանախագահ, Նիւ Ճրզիցի ընտրուած կոնգրեսական Ֆրանք Փալոնը, Կալիֆորնիայից իմ գործընկեր, ով նոյնպէս հայկական արմատներ ունի՝ կոնգրեսական Աննա Էշուն, Հաուաիից ընտրուած կոնգրեսական Թուրի Գաբարդը, Վիսքոնսինից ընտրուած կոնգրեսական Ջիմ Սենսերբերենը եւ նոյնպէս Գալիֆորնիան ներկայացնող կոնգրեսական Վալադաոն: Այսպիսով, բաւականին լայն ներկայացուցչական կոնգրեսականների խումբ է:

Ինչ վերաբերում է նպատակներին, դրանք բազմաթիւ են: Առաջինը՝ ամրապնդել մեր բարեկամութիւնը, օգնել Հայաստանին ձերբազատուել երկրում մնացած կոռուպցիայի բոլոր դրսեւորումներից, ստեղծել նոր հնարաւորութիւններ Հայաստանին օգնութիւն տրամադրելու համար՝

ուղղուած ժողովրդավարութեան զարգացմանը, եւ նաեւ տօնելու երկրում ժողովրդավարութեան տարածումը եւ վերջին ընտրութիւնները: Մենք պատրաստուած ենք ծանօթանալ Հայ ժողովրդի բոլոր ձեռքբերումներին:

Ճիշտն ասած, մեր օրակարգն այնքան խիտ է, նոյնիսկ չեմ պատկերացնում, ինչպէս ենք այդ ամենը հասցնելու, բայց մենք անշուշտ ծանօթանալու ենք Հայաստանում զարգացող բազմաթիւ նոր նախաձեռնութիւնների, յատկապէս՝ տեխնոլոգիական ոլորտում, ծանօթանալու ենք տեխնոլոգիաների ոլորտում աշխատող երիտասարդների հետ, ուսումնասիրելու ենք կանանց առողջութեան բարելավման ծրագրերը, հանդիպումներ ենք ունենալու համալսարաններում: Անշուշտ, քննարկելու ենք նաեւ աշխարհաքաղաքական եւ տնտեսական հարցեր: Երկակի հարկման խնդիրն օրինակ լուրջ խոչընդոտ է հենց ամերիկացիների համար, ովքեր ցանկանում են Հայաստանում ձեռնարկատիրութեամբ զբաղվել:

- Ինչո՞ւ Հայաստանը, կա՞ն արդեօք գործնական կամ զգացական պատճառներ:

- Մեզանից հայկական արմատներ ունեցողների համար անշուշտ շատ կարեւոր է հայրենիք այցելել, ծանօթանալ պատմական հայրենիքի հետ, զգալ, շօշափել այն, ճաշակել հայկական ուտեստները Հայաստանում: Շնորհակալ ենք նաեւ Հայաստանի նախագահին մեզ ճաշի հրաւիրելու համար: Այսպիսով, մենք կը հաստատենք այդ զգացական կապը: Համոզուած եմ, մեր ծնողները հպարտ կը լինեն, տեսնելով, որ մենք Հայաստան ենք այցելել:

Քաղաքական տեսանկիւնից,

Շար.ը էջ 7

### «Խաղաղութեան Ուղիներ. Կրօններն ու Մշակույթները Երկխօսութեան Մէջ» Միջազգային Համաժողով Գերմանիոյ Մէջ



10-12 Սեպտեմբերին, Գերմանիոյ Միւնխեն քաղաքներուն մէջ տեղի ունեցաւ «Խաղաղութեան ուղիներ. Կրօններն ու մշակույթները երկխօսութեան մէջ» միջազգային համաժողովը, կազմակերպուած Սանտ Էճիտիո միջազգային խաղաղարար կազմակերպութեան կողմէ:

Համաժողովին մասնակցած էին տարբեր կրօններու եւ միջազգային կազմակերպութիւններու հարիւրաւոր ներկայացուցիչներ: Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Մայրապոյն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնութեամբ համաժողովին իր մասնակցութիւնը բերաւ Բրիտանիոյ եւ Իրլանտայի Հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Յովակիմ եպիսկոպոս Մանուկեան:

Համաժողովի հանդիսաւոր բացման արարողութեան ընթացքին Միւնխենի եպիսկոպոս Գերաշնորհ Ֆելիքս Կեննի եւ Միւնխենի քաղաքապետ Մարքուս Լեւէի ողջունի խօսքերէն ետք ընթացուած է Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Քահանայապետ Նորին Սրբութիւն Ֆրանսիսկոս Պապի ուղերձը, ապա խօսքը տրուած է հիմնական բանախօսներուն՝ Սանտ Էճիտիոյ հիմնադիր Անտրէա Ռիքարտին, Գերմանիոյ վարչապետ Անկելա Մեր-

քէլին, Նիճերիոյ Հանրապետութեան նախագահ Մահամատու Խուֆուին, Եւրոպական Խորհրդարանի նախագահ Անթոնիօ Թալանիին եւ Ալ Ազհարի (Եգիպտոս) գերագոյն իմամ Ահմատ Մուհամատ Ալ Թայպին:

Համաժողովի առաջին օրը բանախօսութիւններով հանդէս եկած են Գոլոմպիոյ համալսարանի Երկրաբանական հիմնարկի տնօրէն դոկտ. Ճեֆրի Սաչս՝ ԱՄՆ-էն, Սանտ Էճիտիո համայնքի անդամ Ալպա Ռուիս տէ Անտրէա՝ Սպանիայէն, Անտիօքի եւ Համայն Արեւելքի Յոյն Ուղղափառ Պատրիարք Յովհաննէս Ժ., Ֆրանկֆորտի ռապպի Աչիլայի Աբէլ եւ Ռիւշօ Քոսէի Քաի Պոլտտիզմի նախագահ Քոշօ Նիւանօ՝ Ճափոնէն:

Համաժողովի երկրորդ օրը «Քրիստոնէական նահատակութիւն. անցեալը եւ ներկան» թեմային շուրջ բանախօսութեամբ հանդէս եկած է Յովակիմ եպիսկոպոս: Տեղի ունեցած են նաեւ շարք մը քննարկումներ, որոնց իրենց մասնակցութիւնը բերած են տարբեր կրօններու եւ կրօնական համայնքներու ներկայացուցիչներ:

Համաժողովն աւարտած է 12 Սեպտեմբերին, խաղաղութեան թափորով եւ խաղաղութեան հաստատման կոչով:

**ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆՆԱԿՆԵՐ**  
 1060 North Allen Ave Pasadena, CA 91104

**Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով հեռաձայնել՝ (626) 398-0506**

LIFE INSURANCE    INDIVIDUAL & GROUP HEALTH INSURANCE    LONG TERM CARE    MEDICARE    DENTAL & VISION    DISABILITY

**MARONIAN INSURANCE SERVICES**

Since 1975, we have proudly served our community's insurance needs.

**Call us today!**

**(818) 500 9585**  
**(818) 269 0909**

**Bedros & Siamanto**  
 805 EAST BROADWAY, GLENDALE, CA 91205

CA Insurance Lic. #0494056 / #0C99815  
 MARONIANINSURANCE.COM



### Անորոշուծիւն Պոլսոյ Պատրիարքական Ընտրութիւններուն շուրջ. Նահանգապետը Վերապահուցնելու Ունի

Պոլսոյ Հայոց պատրիարքի ընտրութիւններուն շուրջ կրկին անորոշութիւն ստեղծուած է: Յուլիսի սկիզբը պատրիարքական ընտրութիւնները կազմակերպող նահապետական մարմինը Պոլսոյ նահանգապետարանի ուղարկուած դիմումով Ներքին գործոց նախարարութեան ներկայացուցած էր ինչպէս նախաձեռնակ մարմնի կազմը, այնպէս ալ ընտրութիւններու իրականացման օրը: Ընտրական գործընթացի յառաջխաղացման համար անհրաժեշտ է, որ Ներքին գործոց նախարարութիւնը պատասխանէ պատրիարքութեան նամակին եւ յանձնարարութիւն տայ ընտրութեան իրականացման համար:

Սակայն, ինչպէս կը տեղեկացնէ «Ակօս» շաբաթաթերթը, պնդումներ կը շրջանառուին, որ Պոլսոյ նահանգապետ Վասիփ Շահին Նախաձեռնող մարմնի որոշանումներու վերաբերեալ վերապահումներ ունի: Ըստ «Ակօս»ի տեղեկութիւններուն, նահանգապետը յայտնած է, թէ ձեւաւորուած մարմնի կազմէն գոհ չէ, եւ այդ կազմով հնարաւոր չէ ընտրութիւն իրականացնել:

Նշուած է, որ 12 Սեպտեմբերին պատրիարքարանին մէջ տեղապահ Գարեգին արքեպիսկոպոս Պէքճեանի նախագահութեամբ ժողով գումարուած է, որուն նպատակն, ըստ «Ակօս»ի, նահանգապետի առարկութիւնները քննելն էր:

Ժողովը որոշած է, որ հարկաւոր է սպասել պետութեան պաշտօնական պատասխանին, որ պէտք է Հոկտեմբերի սկիզբը հասնի: Պատասխանի չստանալու կամ բացասական որոշման պարագային պիտի դիմեն Նահանգապետին հանդիպում կազմակերպելու համար:

Ժողովէն ետք որոշ տեղեկութիւններ փոխանցած է Նախաձեռնող մարմնի անդամ, իրաւաբան Սեպու Ասլանկիլի: Ան նշած է, որ Նախաձեռնող մարմինը իրաւական

կարգավիճակ ունի, եւ այս առումով որեւէ առարկութիւն պէտք չէ ըլլայ:

«Նախաձեռնող մարմինը նահանգապետարանին դիմում ներկայացուցած է, այդ դիմումին պատասխանելու համար ժամկետներ կան: Ժողովի ժամանակ այդ ժամկետներուն մէջ որոշման սպասելու դիրքորոշումը յաղթեց»:

Իսկ նահանգապետի վերապահումներուն մասին շրջանառուող պնդումներուն վերաբերեալ Ասլանկիլի նշած է, որ եթէ պետութեան կողմէ նման վերապահումներ կան, ուրեմն անոնք պէտք է ներկայացնէ պաշտօնական գրութեամբ:

«Մենք պաշտօնապէս որեւէ գրութիւն չենք ստացած: Դիմումը ներկայացուցած ենք, կը սպասենք: Քանի որ ընտրական շրջանի մէջ ենք, անընդհատ նման պնդումներ առաջ կը քաշուին»:

Ըստ Ասլանկիլի, եթէ ներկայացուցած դիմումին պետութեան կողմէ պատասխան չտրուի, կը նշանակէ որ դիմումը մերժուած է: Այս պարագային Նախաձեռնող մարմինը քանի մը ընտրութիւն ունի, որոնցմէ մէկն ալ դատական հայց ներկայացնելն է:

Կայացած ժողովին մասին տեղեկութիւններ հաղորդած է նաեւ ժողովի մասնակից հայկական Ս. Փրկիչ հիւանդանոցի հիմնադրամի նախագահ Պետրոս Շիրինօղլու, նշելով, որ հանդիպումը ընթացած է լարուած մթնոլորտի մէջ, իսկ մասնակիցներու դիրքորոշումը տիրեցուցած է զինք:

Ըստ Շիրինօղլուի, ան տեղապահին յայտնած է, որ Նախաձեռնող մարմնի կազմը կ'անհանգստացնէ պետութիւնը, եւ այն անհրաժեշտ է լուծարել: Ի պատասխան տեղապահ Պէքճեան նշած է, որ ինք գոհ է ընտրութիւնը կազմակերպող մարմնի աշխատանքներէն եւ այն պիտի չլուծարուի: Շիրինօղլու կը կարծէ, որ պէտք չէ նման կերպով մարտահրաւէր նետել պետութեան:

### Գոլոմպիոյ Մէջ Ռուսիոյ Դեսպանութիւնը Հաստատած է Արսէն Ոսկանեանի Մահուան Լուրը

Գոլոմպիոյ մէջ Ռուսիոյ դեսպանութիւնը հաստատած է 2016 թուականի Նոյեմբերին գերի ինկած Ռուսիոյ եւ Հայաստանի քաղաքացի Արսէն Ոսկանեանի մահուան մասին տեղեկութիւնը: Այս մասին, ինչպէս կը հաղորդէ «ԹԱՍՍ» լրատուական գործակալութիւնը, դիւանագիտական ներկայացուցչութիւնը գրառում կատարած է Ֆէյսպուքեան իր էջին:

«Այն մասին, թէ ինչ տեղի ունեցած է այդ ողբերգական օրը (2017 թուականի Ապրիլին), կան զանազան տարբերակներ: Մէկ բան յստակ է, որ պարոն Արսէն Ոսկանեան մահացած է: Ենթադրաբար, գերութենէ փախչելու ժամանակ», - կ'ըսուի դեսպանատան յայտարարութեան մէջ:

Դիւանագիտական ներկայացուցչութենէն յայտնած են, որ օգտագործած են պաշտօնական եւ ոչ պաշտօնական բոլոր օղակները սպանութեան տեղեկութիւնը ճշդելու համար: Այդուհանդերձ, մահուան յստակ պատճառը պարզել հնարաւոր չէ եղած:

«Ներկայիս մենք Գոլոմպիոյ իրաւասու գերատեսչութիւններուն, միջազգային կառույցներուն, ինչպէս նաեւ մահացածի բարեկամներուն հետ սերտ կապի մէջ ենք, կազմակերպելու համար ապստամբներու կողմէ թաղուած դիակի տեղափոխումը», - նշած են Գոլոմպիոյ մէջ Ռուսիոյ դեսպանութենէն:

42-ամեայ Ոսկանեան Գոլոմպիոյ «Ազգային ազատագրման բանակ» ապստամբ խմբաւորման կողմէ գերեզմարուած էր 2016 թուականի Նոյեմբերին, հիւսիսարեւմտեան Չոքօ շրջանին մէջ: Խմբաւորումը վստահեցուցած էր, թէ ան հաւաքած է թունաւոր գորտեր, նպատակ ունենալով զանոնք դուրս բերել Գոլոմպիոյ տարածքէն:



Ոսկանեան վեց ամիս առաջ՝ 2017 թուականի Ապրիլին սպանուած է: Խմբաւորման առաջնորդը յայտնած էր, որ Ոսկանեան սպանուած է փախուստի փորձ ձեռնարկելու ժամանակ: ՀՀ քաղաքացին այդ ժամանակ վերցուցած է նուակը եւ պայթեցուցած, վիրաւորելով խմբաւորման հինգ անդամ: Այդ ժամանակ «Ազգային ազատագրման բանակ»ի անդամները կրակած են անոր ուղղութեամբ ու սպանած զինք:

«Ազգային ազատագրման բանակ»ը ներկայիս խաղաղութեան հաստատման նպատակով բանակցութիւններ կը վարէ երկրի կառավարութեան հետ, նպատակ ունենալով դադարեցնել աւելի քան 53 տարի շարունակուող պատերազմը: Էքսուստորի մէջ հանդիպում ունեցած երկու կողմերը 4 Սեպտեմբերին յայտնած են, որ համաձայնութեան եկած են Հոկտեմբեր ամիսէն սկսեալ երկկողմ կրակի դադարեցման հարցին շուրջ: Հրադադարը պիտի շարունակուի մինչեւ յաջորդ տարի, այն կը բացառէ նաեւ առեւտրային իրականացումը:

Գոլոմպիոյ մէջ շարունակուող հակամարտութիւնն այս տարիներու ընթացքին խլած է 220 հազար անձի կեանք, միլիոնաւոր մարդիկ տեղահանուած են:

### Հարցազրոյց Ձեփ Սփիր Կանչելեանի հետ

Շարունակուած էջ 6-էն

մեզ անհրաժեշտ է Հայաստանի հետ յարաբերութիւններ կառուցել: Ես կը ցանկանայի, որ Հայաստանն աւելի մեծ թուով օգնութիւն ստանար, որովհետեւ ես դիտարկում եմ Հայաստանը որպէս մեր գործընկերը մի տարածաշրջանում, որը գտնուում է Ռուսաստանի ազդեցիկ գործողութիւնների ազդեցութեան տակ: Ռուսաստանն իր կողմից փորձում է ընդլայնել ազդեցութեան իր օղակը, փորձում է վերահսկողութիւն հաստատել, վերականգնել Խորհրդային Միութիւնը: Համոզուած եմ, որ Հայաստանը չի ցանկանում կրկին դառնալ Խորհրդային Հայաստան:

Այսպիսով, մենք ցանկանում ենք ամրապնդել Հայաստանի հետ յարաբերութիւնները, որպէսզի Հայաստանն այլեւս երբեք ստիպուած չլինի անհանգստանալ իր ինքնիշխանութեան վտանգի մասին:

Մենք նաեւ ցանկանում ենք քննարկել Ռուսաստանի էներգակիրներից Հայաստանի կախուածութեան հարցը, ինչպէս նաեւ հնացած ատոմակայանի հարցը: Մենք ցանկանում ենք համագործակցութեան նոր ուղիներ գտնել եւ ժողովրդավարութիւն կառուցել, ինչպէս նաեւ՝ կառուցել մեր

յարաբերութիւնները:

-Որո՞նք են հայ-ամերիկեան յարաբերութիւնների օրակարգի հիմնախնդիրները:

- ԱՄՆ-ում Հայաստանի դեսպանը Հայաստանի հիմնական առաւելութիւնն է: Անցած ժամանակահատուածում դեսպանը քրտնաջան աշխատանք է կատարել: Նա անչափ հմայիչ է եւ մեզ հետ միասին յարաբերութիւնների ամրապնդման ուղիներ է հայթայթում: Դա ձեռնարկ է Հայաստանին՝ օգնութեան ստացման տեսակէտից, Հազարամեակի մարտահրաւէրներ կողուպորացիայի դրամաշնորհների ստացման հեռանկարի տեսանկիւնից: Բազմաթիւ հնարաւորութիւններ կան նաեւ տեխնոլոգիական ոլորտում, որոնք մենք կը ցանկանայինք զարգացնել: Բազմաթիւ միջոցներ կան օգնելու Սփիրուքի հայերին Հայաստան այցելելու եւ ձեռնարկատիրութեամբ զբաղուելու համար: Մէկ օր չի անցնում առանց նրա, որ չհանդիպեմ հայի, ով հսկայական ջանքերով ինքնիշխան է հասել Միացեալ Նահանգներում եւ ով ցանկանում է միջոց գտնել հայրենի Հայաստանի հետ կապը վերահաստատելու համար, այնպէս որ մենք նաեւ այդ ուղղութեամբ ենք ցանկանում քայլեր կատարել:

OIA & HAMAZKAYIN PRESENT

# Sibil In LA

A Red Carpet-Black Tie Optional Event

Renowned Armenian Singer from Istanbul **Sibil**

Guest Singer from Armenia **Andre**

Hamazkayin & Lilia Markarian Dance Group

Alex Pilibos School Choir

October 22, 2017 Sunday 5:30pm @ Wilshire Ebell Theatre 4401 W 8th St. Los Angeles, CA 90005

Ticket Prices: \$40 - \$100

Tickets available at: [www.itsMySeat.com](http://www.itsMySeat.com) or text: Nurhan: (818) 486-6676 \* Talin: (213) 379-6317 Vania: (818) 216-9935 \* Lucy: (818) 585-3207



### ՔԵԱՄԱՐԱ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՄԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՌՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ



Լոս Անջելեսի Քեամարա Հայրենակցական Յանձնախումբը՝ Նստած շարքը ձախից-աջ՝ Ռուբեն Կորիս (գրքի խմբագիր), Նորայր Միրզախանեան, Սեմիկ Շահվերդեան (փոխ նախագահ), Սայեսդ Մանուկեան (նախագահ), Վահան Ղարիբեան (քարտուղար, գանձապահ եւ հաշվապահ), Մինաս Շամիրեան, Աբրահամ Ղադիմեան: Կանգնած շարքը ձախից-աջ՝ Գեղամ Շահբազեան, Հայկ Բարխուրդարեան, Ջիրբայել Ղազարեան, Համո Սաֆարեան, Խաչիկ Շամիրեան, Արամ Շամիրեան, Գուրգեն Նազարեան: Բացակայ անդամներ՝ Շաւարշ Ղազարեան, Շահէն Հախվերդեան եւ Սերոժ Շահվերդեան:

#### Ռ. ԿՈՐԻՍ

Իրանահայութեան պատմութիւնը շատ հին վաղեմի անցեալ ունի: Հայերի գանգուածային բնակութիւնը Իրանի հարաւային կողմում սկսում է Շահ Աբասի բռնագաղթից տասնեօթ դարի սկզբում:

Համաձայն պատմաբան Առաքէլ Դաւրիթեցու՝ Պարսկաստանի Շահ Աբբասը Սաֆաւին 1603 թ. Օսմանեան թուրքիայի հետ պատերազմի բռնուտեց, պարսկական զորքերը Հայաստանի տարածքով անցնելիս, հայերից եւս օգնութիւն ստանալով պատերազմի մտաւ օսմանցիների դէմ, սակայն յետ նահանջեց Հայաստանի տարածքով դէպի Պարսկաստան: Նա ճամբին աւերելով եւ հրդեհելով հայկական գիւղերը եւ հայաթափ անելով զորքի հետ հայերին բռնագաղթեցրեց դէպի Իսֆահան: Արաքսը շտապ անցնելիս շատ-շատեր ջրամոյն եւ ճամբին սովից ու ծարաւից մահացան, ողջերին, շուրջ 60 հազար, թագաւորի հրամանով բնակելու տարածք չտակացուեց Իսֆահանի Ջայեանդէ Ռուդ գետի ափին, Շահ Աբբասը կարգադրեց Ս. Էջմիածնի նմանութեամբ եկեղեցի-վանք կառուցել:

Հայերի բնակավայր - տարածքը անուանուեց՝ Նոր Ջուղա, սակայն հայերից շատեր Նոր Ջուղայից քոչեցին իրենց հայրենիքում ապրած բնութեան նմանող վայրեր, որոնք յետագային անուանուեցին՝ Փերիոյ, Բուրվարու, Քեազգի, Չարմահայի եւ աւելի ուշ Քեամարայի եւ Հարաղանի գաւառներ: Նոր Ջուղայում հաստատուած հայերը կառուցեցին եւ զարգացրեցին Նոր Ջուղան եկեղեցիներով, դպրոցներով եւ արհեստատեղերով: Նոր Ջուղայի վանքը դարձաւ ընդհանուր գաւառների կրօնական եւ ուսումնադաստիարակչական կենտրոնը: Ի յայտ եկան նշանաւոր արհեստաւորներ տարբեր ասպարէզներում՝ ոսկրչութեան, գորգագործութեան, այգեգործութեան եւ այլ կենցաղային եւ մշակութային գործեր: Նշանաւոր վարկ ու դիրք գրաւեցին հայ վաճառականները՝ հայ խոջաները, որոնք առեւտրական կապեր հաստատեցին Հնդկաստանում, Փորթուկալ-

իայում, Իտալիայում եւ այլուր:

Հայերը գիւղերում զբաղուեցին հողագործութեամբ, պարտիզբանութեամբ, գորգագործութեամբ եւ արհեստներով: Նոր Ջուղայում եւ գաւառներում հաստատուած հայերը երկար դարերի ընթացում պահեցին եւ պաշտպանեցին իրենց հայութիւնը, լեզուն, ազգային սովորութիւնները եւ աւանդութիւնները: Հայերը իրենց օգտակար ծառայութիւններով Իրանին ու ժողովրդին համակրանքի եւ յարգանքի են արժանացել պարսիկ ժողովրդի մօտ եւ այդ կապը ջերմ շարունակում է:

Անշուշտ իրանահայութիւնը նախանձախնդիր ազգային արժէքներին կառուցեց եկեղեցիներ, հիմնեց դպրոցներ, հրատարակեց թերթեր, կազմակերպեց եւ կեանքի կոչեց միութիւններ ու կազմակերպութիւններ հայկականութիւնը պահելու համար: Սակայն մեր ժամանակներում հայկական գաւառները հայաթափ եղան երկրորդ համաշխարհային պատերազմից յետոյ ընձեռնուած հայրենադարձութեան շնորհիւ, մէկ մասը մեկնեց հայրենիք, իսկ խոշոր մասը մնացին հաստատուելով Թեհրանում, քանի որ սովետը կանգ տուեց ընթացքում ցաւօք Իրանի հայութեան թիւը շոշափելիօրէն պակսել եւ դեռ շարունակում է գաղթը դէպի արեւմտեան երկրներ:

Նկատելով Քեամարա գաւառից մեծաթիւ գաւառացիներ են ապրում Լոս Անջելեսում յանձնախումբը նպատակադրել է բարեսիրական աշխատանքներով օգտակար լինել հայապահպանութեան: Քեամարա յանձնախումբը կեանքի է կոչուել Թեհրանի առաջնորդ Սեպուհ Արք. Սարգսեանի հետ հանդիպելուց եւ օրհնութիւնը ստանալուց յետոյ յունիսի 16, 2007ին:

Մարտ 29, 2014 թ. յանձնախումբը կազմակերպեց քեամարացիների հետ հանդիպում ազատ մուտքով Գլենդէլի հանրային գրադարանում, սրահը լեփ լեցուն էր գաւառացիներով, ներկայ էին գտնուել զոյգ Առաջնորդարանների ներկայացուցիչները ուղերձնե-

Շար.ը էջ 19

### ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՈՒՐԲ ՂԱԶԱՐՈՒ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԱՅՐԱՎԱՆՔԻ 300-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻ



Մեծ խնդութեամբ եւ հպարտութեամբ Մխիթարեան Միաբանութիւնը Սուրբ Ղազարու Մխիթարեան Մայրավանքի 300-ամեայ յոբելեանի բացումը կը յայտարարէ Հայ աշխարհին՝ ի Մայր Հայրենիս եւ ի սփիւռս աշխարհի: Յոբելեանը պաշտօնապէս սկսած է Սեպտեմբերի 8ին, թուական մը՝ որ մեծ նշանակութիւն ունեցած է Միաբանութեան պատմութեան ընթացքին: Սեպտեմբերի 8ին, Աստուածամօր Ծննդեան տօնին, Մխիթար Սեբաստացի Կ.Պոլսոյ մէջ հիմնած է իր նորափթիթ միաբանութիւնը՝ 1700 թուականին, եւ զայն նուիրած Աստուածամօր: 1715ի Սեպտեմբերի 8ին ոտք դրած է Վենետիկ եւ 1717 թուականին, մեծն Սեբաստացին եւ իր միաբանները կը մտնեն Ս. Ղազարու կղզին շնորհիւ Վենետիկեան «Անդորրագոյն» Հասարակապետութեան Ծե-

րեկոյտին ցկեանս, առ յաւէտ արտօնութեան:

Սեպտեմբերի 8ին, ժամը 11ին, Աստուածամօր ծննդեան տօնին առթիւ, Սուրբ Ղազարու Մայրավանքի եկեղեցոյ մէջ վանահայր Հ. Սերովբէ Վրդ. Ժամուրդեան մատուցանեց Սուրբ եւ Անմահ Պատարագը, ի ներկայութեան Մխիթարեան Միաբանութեան համար Պապական պատուիրակ՝ Գերպ. Տ. Լեւոն Արք. Ջէքիեանի:

Ամսոյն 9ին, ժամը 16ին, Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանին մէջ տեղի ունեցաւ Մխիթար Աբբասի կեանքին եւ գործունէութեան նուիրած ֆիլմին առաջին ցուցադրութիւնը, բեմավարին՝ Յակոբ Փափագեանի ներկայութեամբ (Հայաստան, 2017) եւ մասնակցութեամբ ահա առիթով յատկապէս

Շար.ը էջ 19

**GARNI**

**Nourish your hair with natural products**

www.GarniUSA.com  
Pasadena, CA 91102, USA



# Massis Weekly

Volume 37, No. 35

Saturday, September 23, 2017

## Armenia-Diaspora Pan-Armenian Conference Kicks Off in Yerevan



YEREVAN -- On September 18, the 6th Armenia-Diaspora Pan-Armenian Conference kicked off at Karen Demirtchyan Sport and Concert Complex in Yerevan.

During the plenary session, RA Minister of Diaspora Hranush Hakobyan delivered her opening remarks, His Holiness Karekin II, Catholicos of All Armenians gave his blessings to the participants of the conference. President of the Republic of Armenia Serzh Sargsyan gave a speech, President of the Artsakh Republic Bako Sahakyan

expressed his greetings to the attendees, and His Holiness Aram I, Catholicos of the Great House of Cilicia gave his blessings.

The 6th Armenia-Diaspora Pan-Armenian Conference is being held under the title “Mutual Trust, Unity and Responsibility” and with the participation of more than 1,800 representatives. The geography has expanded. There are more than 1,500 leaders and representatives of Armenian structures and organizations from 71 countries around the world, Arme-

nian Members of Parliaments and ministers of different countries and Armenians elected as representatives of local authorities. Artsakh is represented by a 40-member delegation, and over 400 state, political and cultural figures, scholars and journalists are participating in the conference as representatives of the Republic of Armenia. There are large delegations from the Russian Federation (259), the USA (213), France (92), Lebanon (107), Syria (44), Iran (56), Argentina (35), Canada, Turkey and Georgia. Representatives of the communities of Malaysia, Thailand, Singapore, Japan, Mexico, Ethiopia, Sudan and Myanmar are participating in the conference for the first time.

More than 35 percent of the participants are women, and nearly 20 percent are young people.

During the conference, two more plenary sessions were held, as well as 16 panel sessions devoted to 4 topics. The panel sessions devoted to the development of Armenia’s economy, regional challenges and the national security agenda, the foreign policy agenda, the elimination of the consequences of the Armenian Genocide and the preserva-

Continued on page 4

## Garó Paylan Vows to Continue Fight for Recognition of Armenian Genocide

YEREVAN (Armenpress) -- Only democratic Turkey can recognize the Armenian Genocide, Garó Paylan – Istanbul-Armenian lawmaker of the Turkish parliament, said during his speech at the 6th Armenia-Diaspora Pan-Armenian Forum in Yerevan on September 19.

“We have a wound which is still incurable, and we know that this wound will be healed only in this country – in Turkey, Anatolia. Only democratic Turkey can recognize the Armenian Genocide, only democratic Turkey can open the Armenian-Turkish border. If Turkey doesn’t become democratic, we can wait for decades. Do we have a right to transfer this issue to our future generation? No, we have no right. We know well, and for four generations we are fighting for the injustice faced by our grandfathers and fathers to have a fair solution”, he said.

Garó Paylan said a great crime took place in the Ottoman Empire 102

Continued on page 4

## Armenian Community Celebrates Independence at Annual Festival



GLENDALE, CA - In celebration of the 26th anniversary of the independence of the Republic of Armenia, the Nor Serount Cultural Association, Armenian Council of America and Gaidz Youth Organization held their annual Armenian Independence Day Festival at Verdugo Park.

The day-long event which featured live music by Mister X, Ara Shahbazian and Arno Mkrtyan, dance performances from the Nor Serount Dance Troupe, delicious Armenian cuisine and booths featuring traditional Armenian crafts, rugs and artifacts, drew thousands of spectators of all ages from all over southern California.

Among the dignitaries in attendance were Senator Anthony Portantino, Assemblymember Laura Friedman, Glendale Mayor Vartan Gharpetian, Glendale City Councilmembers Vrej Aghajanian

and Paula Devine, Glendale School Board Member Jennifer Freemon, Los Angeles Community College Board Member Scott Svonkin, representing the office of Congressman Adam Schiff Mary Hovagimian, Anna Mouradian representing LA County Supervisor Kathryn Barger and Christine Jerian representing LA City Councilwoman Monica Rodriguez.

“It was fantastic to see so many new faces at the festival this year,” said Mr. Harut Der-Tavitian “Every year we try to feature new and interesting booths displaying Armenian art and culture, many attendees including non-Armenian expressed to me how impressed they were with the event. We are looking forward to continuing this event so that more and more people can be educated about the Armenian culture in our growing and diverse multicultural community.”

## “Azerbaijani Laundromat” Scandal: Former CNN Employee Received \$2.6 million From Azerbaijan

BAKU -- The Azerbaijani Laundromat did not pay only politicians. It was also utilized to buy and disseminate favorable media coverage.

According to the Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP), in 2014 Sager Eckart, a former CNN producer, received nearly €2 million (\$2.6 million) in his United Arab Emirates bank account from Hilux Services LP. Eckart is listed as a press contact for public relations articles) that promote the Azerbaijani government’s views. One of these articles voices Azerbaijan’s denials in the Luca Volonte case.

The article quotes Elkhan Suleymanov, the same Azerbaijani parliamentarian who paid both Lintner and Volonte, as saying: “Unfortunately, those who attack Azerbaijan without reason for a slander and smear campaign are often regarded as heroic fighters, and it has once again become clear that this unscrupulous slander and smear campaign against my country was part of a vast international conspiracy, organized by economic powers abroad to destabilize Azerbaijan.”

Eckart previously ran into controversy when his TV production company, FBC, made documentaries for the BBC about Malaysia’s palm oil



industry and the associated environmental and human rights issues while being paid by the Malaysian government.

And it’s not just media people who got paid. Mario Palmonella, an Italian architect, got money from the same Hilux company for architectural planning work in Azerbaijan. He also co-signed an open letter that started: “We are all Azerbaijanis!!! This is the call expressed in an open letter of the Italian community in Baku. In the letter the Italians living in Azerbaijan express their indignation at the smear campaign against Azerbaijan in the Western mass-media.”



## US Withdraws Proposed Gun Sales for Erdogan's Security Guards



NEW YORK (AP)— The Trump administration has withdrawn a proposal to let Turkish President Recep Tayyip Erdogan's security guards buy \$1.2 million in U.S.-made weapons, a congressional official said Monday, following violence against protesters during Erdogan's visit to Washington this spring.

Earlier this year, the administration told Congress it planned to allow New Hampshire gunmaker Sig Sauer to sell the weapons, which include hundreds of semi-automatic handguns and ammunition. The notification triggered a period in which Congress could review the deal before final approval is granted. The weapons would have gone to an intermediary in Turkey for use by Erdogan's presidential security forces.

But U.S. lawmakers began expressing strong opposition to the sale after a violent caught-on-camera incident on May 16 outside the home of the Turkish ambassador to Washington as Erdogan was visiting. Nineteen people including 15 identified as Turkish security officials have been indicted by a U.S. grand jury for attacking peaceful protesters.

The incident was one of several during visits by top Turkish officials to the U.S. that have raised serious questions about the behavior of Turkish security forces on American soil.

In June, House Foreign Affairs Committee Chairman Ed Royce, R-Calif., wrote Secretary of State Rex Tillerson urging him to reject the deal and calling the conduct of the Turkish guards "unprofessional and brutal." A Senate panel has also approved a measure that would block the sale.

The State Department, in informing Congress that it was formally withdrawing the planned sale, said it was at the request of Sig Sauer, which had requested the license from the U.S. government that's needed to export weapons outside the U.S.

But the U.S. had already quietly put the sale on hold after the violence, and the Trump administration had informed the Turkish government that the sale wouldn't be allowed to take place. Sig Sauer appeared to have pulled its request for a license from the U.S. government after hearing from the Turks that it no longer expected to purchase the weapons.

## US Trade Delegation to Assist Boosting Armenian-American Economic Ties

YEREVAN (Armenpress) -- The Armenian-American Chamber of Commerce and the US Embassy in Armenia have gathered the business community representatives to more thoroughly present the opportunities to export the Armenian products to US via the Generalized System of Preferences (GSP).

During the conference Ara Hovsepyan – Chairman of the American Chamber of Commerce in Armenia (AmCham) delivered opening remarks stating that the organization has always assisted the Armenian business community to use this system.

"This system contributes to economic growth by ensuring the entry of goods from 129 countries to the United States through the privileged regime. Armenia is among these countries, more than 500 types of Armenian products can enter to the US via this regime without customs payments. The Armenian companies use this system, but on how it was successful I cannot say, however, there are positive trends. The US wants to increase the cooperation to a more serious level and boost the economic ties. On behalf of us I

can state that everything is being done to present all these opportunities to the Armenian businessmen", Hovsepyan said.

US Ambassador to Armenia Richard Mills said Ed Gresser, the Assistant United States Trade Representative for Trade Policy and Economics has arrived in Armenia to hold discussions with Armenian businessmen and officials, present the system's opportunities in a more thorough way, as well as to contribute to expanding the export potential from Armenia to US.

"For me, as an Ambassador, number one priority is the deepening of Armenian-American business and trade ties in Armenia, and for that reason today's meeting is very important. There has been progress in Armenia on many occasions, but this program is really important for the Armenian business community, it can contribute to increasing the trade turnover volume between our countries. 60% of Armenia's exports enters to the US via GSP program. Among those goods are jewelry products, jam and others", the Ambassador said.

## Imprisoned Turkish Activists Banned from Receiving Agos Newspaper



ISTANBUL -- Turkish opposition Republican People's party (CHP) lawmakers have visited human rights activists held in Istanbul's Silivri prison, who were detained on July 5 and jailed on "terrorism" charges during a digital security and information management workshop in Istanbul's Büyükdada Island.

As Ermenihaber reports, the inmates have been unable to receive copies of the Armenian weekly Agos because officials say it is published in "Armenian language." Özlem Dalkiran the Founder of the Citizens' Assembly NGO has noted the limitation is a clear violation of the constitutional right to receive information.

To remind, the activists are being accused of aiding armed terror organizations for communications with suspects linked to Kurdish and left-wing militants as well as the movement led by U.S.-based Muslim preacher Fethullah Gulen, who is accused of orchestrating last year's coup attempt. Gulen has denied the claim.

Their arrests have added to widespread concerns about the erosion of rights and freedoms in Turkey. More than 50,000 people have been arrested after the failed July 2016 coup, including journalists and politicians, while more than 140 media organizations and nearly 2,000 NGOs have been shuttered.

## Turkey Fails to Bar Scholars from Armenian Genocide Conference

BERLIN — Turkish authorities have attempted to prevent scholars based in Turkey from participating in a conference in Berlin titled "Past in the Present: European Approaches to the Armenian Genocide."

The Workshop on Armenian-Turkish Scholarship (WATS) is a series of international academic workshops, founded at the University of Chicago and the University of Michigan in 2000 as the "first forum where Turkish, Armenian, and other scholars could create a community of Turkish, Kurdish, Armenian, and other scholars to conduct an informed debate" relating issues surrounding the fate of

Despite the efforts of Turkish nationalists who deny the established facts of history, the latest workshop, the tenth in the series, took place on 15-18 September at the European Academy Berlin, co-organized by the University of Michigan, USC Dornsife Institute of Armenian Studies, and Lepsiushaus Potsdam, under the auspices of Dr. Martina Münch, Minister for Science, Research, and Culture of the State of Brandenburg.

The conference has come under sustained attack by Turkish ultra-na-

tionalist political circles in Turkey and Germany. Long-time deniers of the Armenian Genocide in the international arena declared that the conference will "serve imperialism and the interests of Kurdistan" and framed the Kurdish issue as forming "the second Israel," clearly an anti-Semitic slur.

"We consider that a democratic society requires a free exchange of ideas, and such pressure on academics in Turkey has already had a chilling effect on university scholars, who have in the last decades help to build up a high level of academic professionalism and achievement," said the Workshop for Armenian-Turkish Scholarship and the Lepsiushaus Potsdam in a statement.

"We demand as well that the Turkish state desist from interfering in intellectual exchange and expression outside of Turkey. There is no substitution for independent research and the presentation of research findings in academic settings and in scholarly meetings. These exchanges are fundamental to academic freedom. Such interference infringes on the democratic order in Turkey and in hosting countries."

This is the second conference in Armenia on GSP trade regime related issues. Established by the Trade Act of 1974, GSP is a U.S. trade program designed to promote economic growth in the developing world. GSP provides preferential duty-free entry for up to 3,451 products from 129 designated

beneficiary countries and territories, including Armenia. As a beneficiary country, the majority of U.S. imports from Armenia entered the United States under the GSP program from 2012-2016. Current Armenian exports to the United States through GSP are valued at \$25 million.



## 2017 International Hrant Dink Award Granted to Eren Keskin from Turkey and Ai Weiwei from China



ISTANBUL -- The ninth International Hrant Dink Award was presented on Friday, September 15th during an award ceremony held at the Istanbul Lütfi Kırdar International Convention and Exhibition Centre. This year's awards were granted to lawyer Eren Keskin, who raises human rights violations in the agenda of Turkey and the international community for many years by taking all the risk, and to artist Ai Weiwei, who draws attention to inequality and human rights violations throughout the world via his works of art.

The award ceremony was hosted by Ece Dizdar and the opening speech was made by the President of Hrant Dink Foundation, Rakel Dink. During her speech, Dink also referred to the ones who got in jail for expressing their thoughts, and concluded her words by saluting the human rights defenders who were detained and arrested on July 5th.

The award ceremony started with Aysenur Kolivar's performance of 'Da im Yusuf Orti', a traditional Hamshentsi song. Brenna MacCrimmon, Muammer Ketencoglu, women from Sayat Nova Choir, Helesa and Dalepe Nena also took the stage during the night.

2017 awardees were announced at the end of the award ceremony.



Ai Weiwei was born in Beijing in 1957. After the Cultural Revolution, he returned to Beijing. He studied animation at Beijing Film Academy. In 1983 he went to New York to continue his arts education. He left school and made a living by painting portraits on the street. In 1993 he returned to China. In 2008, after the Szechuan Earthquake he visited the region and realized that the government did not provide factual

information on the disaster. Creating a 'Citizens' Investigation' website, he released information on faulty construction and sub-standard materials used in schools which caused the death of countless people, shared stories of students who had perished, and published articles about the earthquake during the investigation process. The site was closed by official decree. In 2010 a demolition order was issued for his newly built studio in Shanghai, where he wanted to teach architecture classes. He was ordered to be placed under house arrest; although the order was rescinded the next day, it was followed by attempts to prevent him from leaving the country. In 2011 he was apprehended. His studio was searched, materials confiscated, co-workers detained. He was held for three months. Since 2015 he uses his art installations on the flight from Middle East to Europe, to draw the world's attention to refugees' struggle to survive.



Eren Keskin was born in 1959 in Bursa, Turkey. She graduated from the Faculty of Law of Istanbul University. She joined the Human Rights Association of Turkey in 1989, where she worked for many years as a director. During the state of emergency of the early 1990s, she took part in committees formed to fight against the grievous human rights violations in the Kurdish-majority areas; during visits to the region she became the target of verbal as well as armed attacks. In the 1990s, nearly 200 court cases were brought against her. Because she had used the word 'Kurdistan' in an article published in the newspaper Özgür Gündem [Free Agenda] in 1995, she spent six months in jail. In 1997 she founded the Legal Assistance Office against Sexual Abuse and Rape in Cus-

## The Matenadaran Publishes New Volume of Catalogue of Armenian Manuscripts

YEREVAN -- Yerevan's Mesrop Mashtots Institute of Ancient Manuscripts (the Matenadaran) published volume IX of The General Catalogue of Armenian Manuscripts of the Mashtots Matenadaran. The Armenian General Benevolent Union (AGBU) sponsored the publication of this volume, as part of its mission to preserve and promote Armenian heritage and culture.

This volume is comprised of overviews of 300 manuscripts from the 11th to 19th centuries, No. 2701-3000, mainly from the well-known New Collection. All manuscripts are of a particular scholarly and artistic value. Over 20 manuscripts that include correspondence of Catholicos of All Armenians, Primate of Dioceses and prominent clergymen from the 18th to 19th centuries serve as primary sources of Armenian history of the same period. It is a major publication for scholars of Armenian and the Middle Eastern studies as well as related fields.

Acting Director of the Matenadaran Vahan Ter-Ghevondyan; Head of the Depositories of the Matenadaran Gevorg Ter-Vardanean; editor of volume IV Karen Matevosyan and Deputy Director of AGBU Armenia Hovig Eordekian delivered welcome speeches during the catalogue presentation in July 2017. "We are delighted to support the publication of this monumental catalogue for the benefit of academic circles, philologists and the ones interested in our manu-



scripts to study their historical and cultural values," said Eordekian.

The Matenadaran houses around 300,000 documents, over 100,000 books and 17,000 manuscripts. Researchers and tourists travel from all over the world to see its national treasures, including the Gospel of Lazarus and Hakob Meghapart's "Parzatumar," one of the first Armenian books ever printed.

This initiative is one of many ways AGBU has supported the Matenadaran over the years. AGBU also financed the publication of volume III of The General Catalogue of Armenian Manuscripts of the Mashtots Matenadaran and Herald of the Matenadaran (Banber Matenadaran), an academic periodical. Acknowledging the need to advance Armenian Studies, AGBU also provides scholarships to doctoral students working in the Matenadaran.

## Yerevan to Host International Conference Dedicated to 350th Anniversary of First Printed Armenian Bible

YEREVAN -- Within the framework of the Participation Program of UNESCO, an international conference titled "Pearl of Printing" will be held in the Mesrop Mashtots Institute of Ancient Manuscripts, commonly referred to as Matenadaran in capital city Yerevan on September 19-20.

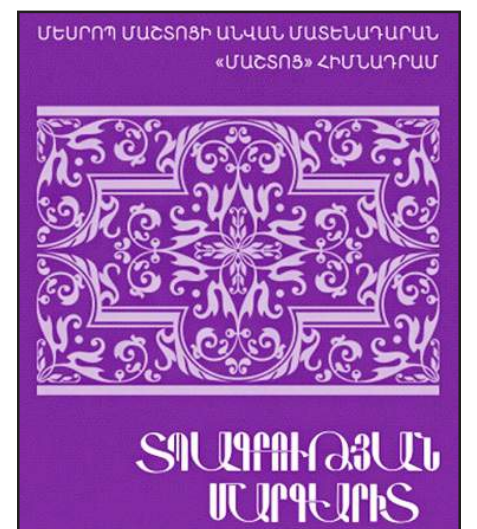
The event is dedicated to the 350th anniversary of the first printed version of Bible in Armenian (1666) by Voskan Yerevantsi.

The conference will be followed by an exposition of the best samples of the first printed Bibles in Armenian, as well as other ancient books. The exposition is implemented in collaboration with the Mother See of Holy Etchmiadzin and the National Library of Armenia.

The Bible by Voskan Yerevantsi consists of 1462 pages presented in two columns (2924 columns) and 159 images. It was published in 5000 copies.

The basis for the Bible by Voskan Yerevantsi was the one copied in 1295 by the order of Hethum II, King of the Armenian Kingdom of Cilicia. Yerevantsi

today. In 2002, in a case brought against her for a speech she gave on the subject of sexual torture by the state, she was sentenced to ten months in prison. That same year, the Disciplinary Board of the Union of Turkish Bar Associations issued a decision to bar her from working as a lawyer for one year. During this period, the main-



edited this copy according to Vulgate, the Latin translation of the Bible. During printing he translated and added several books of the Old Testament missing from the Armenian Canon.

Voskan Yerevantsi asked famous artist-bookbinder Albert Magnus for a splendid example of the Bible, which he then gave to Louis XVI of France.

The Bible by Voskan Yerevantsi is considered one of the finest examples of old Armenian printing.

stream media engaged in a smear campaign against her. Within the framework of a support campaign for the Özgür Gündem newspaper, she served for three years as its co-editor in chief. Today, there are still 143 open cases against her, one for a speech she made, and the others concerned with this duty which she performed voluntarily.

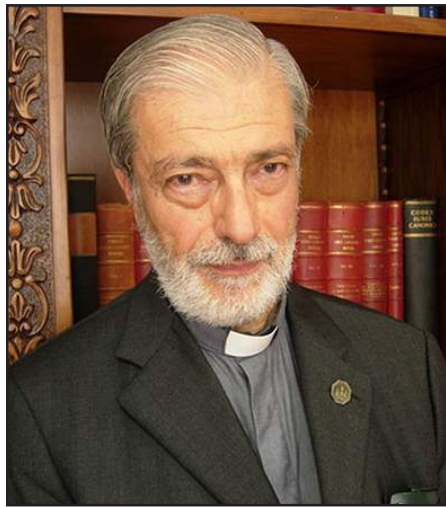


## Lecture by Archbishop Levon Zekiyian at UCLA on Sept. 24

LOS ANGELES -- The Richard Hovannisian Chair in Modern Armenian History with the co-sponsorship of the National Association for Armenian Studies and Research (NAASR) present "Abbot Mkhit'ar of Sebastea: A Sacred Genius and an Enduring Challenge for Today". A lecture by His Eminence, Archbishop Levon Zekiyian on Sunday, September 24, 2017, 1:30-3:00 PM at Royce Hall 314, UCLA.

Mkhit'ar's greatness derives from his character and achievements, which are considered worthy of those of Mesrop Mashtots'. As a follower of the Armenian enlightenment tradition and drawing from Christian and human traditions, Mkhit'ar accomplished a multifarious, multidimensional, and highly original synthesis. From an innovative concept of national identity to the faith of the Transcendent and the Eternal, from language to arts, from daily life to flights of the intellect, from a devotion to tradition to courageous, even audaciously novel experiments, Mkhit'ar's vision, message, and example remain with us today, as a challenge of an urgent nature and as a token of a bright and promising view of the future.

His Eminence, Archbishop Levon Zekiyian (Boghos by his Baptismal name) was the director and chair holder



of the Armenian Language and Literature Chair at the University of Venice at Ca' Foscari (1976-2011) and the executive editor of *Bazmavep* and *Hay Entanik'*. He is the current Armenian Catholic Archeparch of Istanbul and continues to teach the history of the Armenian Church and theology at the Vatican's Oriental Institute.

In 2016, Pope Francis appointed him as the Papal legate for the Mkhitarist Congregation of Venice. For many years he was a member of the AIEA (Association internationale des études arméniennes). He has over fourteen monographs on Armenological, theological, and philosophical topics, twenty-five edited volumes, and over two hundred published essays.

## Pan-Armenian Conference Kicks Off in Yerevan

Continued from page 1

tion of the Armenian identity moderated by the relevant ministries, including the Ministry of Defense, the Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of International Economic Integration and Reforms and the Ministry of Diaspora.

Two roundtable discussions will be held during the conference. The first roundtable discussion devoted to the creation of a Pan-Armenian Council. The second roundtable discussion devoted to the preliminary plans for organizing and conducting the celebrations dedicated to the 100th anniversary of the declaration of the Republic of Armenia, the 100th anniversary of the Battles of May and the 2,800th anniversary of Erebouni-Yerevan.

RA Prime Minister Karen Karapetyan delivered a speech entitled "The Main Provisions of the Economic Policy of the Government of the Republic of Armenia" during the plenary session of the second day of the conference.

Speaker of the RA National Assembly Ara Babloyan will give a speech during the final session, and the moderators of the panel sessions devoted to the four topics will present the results of the panel sessions.

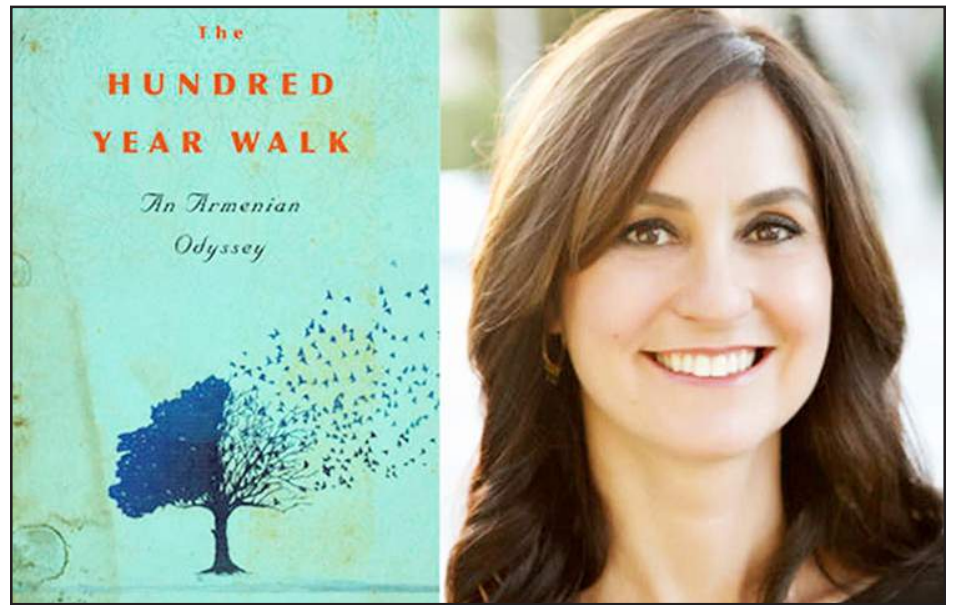
The participants of the conference will adopt a declaration after the results of the sessions are summed up.

Pavilions have been set up at the Sport and Concert Complex where organizations like TUMO Center for Creative Technologies, Ayb Innovative School and Kvant School are showcasing their achievements. The achievements of Armenia's winemaking, brandy

and textile industries are showcased in separate pavilions. Megerian Carpets is presenting the past achievements of Armenian carpet-making and the current growth. Artsakh is presenting its achievements in culture and economy. There is also a pavilion devoted to the "Nation-Army" ideology.

The conference will also feature several cultural events. September 16th marked the opening of the Nairi Music Park-Museum, which showcases 10 bronze, iconic sculptures symbolizing Armenian song, music and national instruments and is located near Nairi Spa Resorts hotel complex in Hankavan. On September 18, a concert dedicated to the 50th anniversary of the career of Arax Mansourian will be held at the National Academic Theater of Opera and Ballet after Alexander Spendaryan. On September 19, an event dedicated to the 10th anniversary of the TV series "Of Armenian Descent" will be held at Karen Demirtchyan Sport and Concert Complex. On September 20, the participants of the conference will attend the gala concert of Nairi Pan-Armenian Music Festival, which is being held under the high patronage of the President of the Republic of Armenia and will pay homage to remarkable artists of Armenia and the Diaspora. From September 5 to 29, the Ministry of Diaspora, in association with the Armenian Collectors' Club of the High Art Center for Fine Arts, is organizing the first exhibition called "Various" at Komitas Museum-Institute. The exhibition showcases 30 works of 24 notable Armenian artists starting from the mid-19th century and ending with the early 21st century, exclusively from private collections.

## Armenian Genocide Book Shortlisted for the Dayton Literary Peace Prize



DAYTON, OH – Dawn Anahid MacKeen's book, *The Hundred-Year Walk: An Armenian Odyssey*, is a finalist for the prestigious Dayton Literary Peace Prize in nonfiction. She is one of twelve authors shortlisted in nonfiction and fiction for the award, which recognizes the power of literature to promote peace and reconciliation.

Inspired by the 1995 Dayton Peace Accords that ended the war in Bosnia, *The Dayton Literary Peace Prize* is the only international literary peace prize awarded in the United States. The Prize celebrates the power of literature to promote peace, justice, and global understanding. This year's winners will be honored at a gala ceremony in Dayton on November 5th.

The other finalists include Colson Whitehead's Pulitzer Prize-winning *The Underground Railroad*, and J.D. Vance's best-selling *Hillbilly Elegy*. "At a time of great uncertainty in the world, this year's finalists reveal how we got to this point and offer powerful lessons on how we can heal, reconcile, and build a better world," said Sharon Rab, co-chair of the Dayton Literary Peace Prize Foundation. "Now more than ever, we need to celebrate authors who dare to explore the impact of war, exile, racism, and economic inequality and, more importantly, endeavor to offer hope in these tumultuous times."

*The Hundred-Year Walk* tells the courageous story of MacKeen's grandfather, Stepan Miskjian, one of the few to survive the massacres in the Deir

Zor region of present-day Syria. Miskjian left hundreds of pages detailing his survival, which MacKeen, an investigative journalist, used to reconstruct his life and death march. She then retraced his steps across Turkey and Syria. The book alternates between the two accounts. Miskjian believed he'd lived in order to tell the world about the atrocities. "Being a witness to that satanic pogrom, I vowed it as my duty to put to paper what I saw," Miskjian wrote in his notebooks.

Both the *New York Post* and *Outside* declared the book a "must read." It was also awarded best biography by the American Society of Journalists and Authors, and longlisted for the Chautauqua Prize. It's beginning to be taught in universities and high schools. "I'm so honored that many students and readers are learning about the genocide for the first time through my grandfather's story," MacKeen said. "Education is the reason why I spent a decade on this book."

Award organizers announced in July that Irish novelist, journalist, and essayist Colm Tóibín, whose fiction and nonfiction captures the impact of exile and political conflict on individual lives, will receive the 2017 Richard C. Holbrooke Distinguished Achievement Award, named in honor of the noted U.S. diplomat who helped negotiate the Dayton Peace Accords.

The full list of finalists can be found below and at [www.daytonliterarypeaceprize.org](http://www.daytonliterarypeaceprize.org).

## Garo Paylan Vows to Continue Fight

Continued from page 1

years ago, and now that crime also continues since when a crime remains unpunished new ones are following it. "I believe we will achieve justice one day when the Armenian Genocide is recognized and I will continue fighting for that", Garo Paylan said.

Paylan said he together with his party members has fought for decades for establishing democracy in Turkey. "In reality, the fight for democracy is very difficult. And over the past two years we saw that nationalism wins easier. Erdogan also saw this, and unfortunately, he moved on this path", he said.

Paylan stated that the new Constitution of Turkey, which switched the country to presidential system, in fact serves for implementation of the

goals of one person. "I have said in the Turkish parliament that a great mistake took place. I was opposed. 104 years ago the same happened in the Ottoman Empire. Talaat and Enver Pashas brought new Constitution after the revolution, and those people who were against it had two options – to stay silent or fight. The Armenian Genocide started and within a decade 4 nations – Armenians, Greeks, Assyrians and Jews, were massacred. And now in the circumstances of Turkey's new Constitution we can face the same catastrophe. Even today, unfortunately, we are facing it", he said.

The lawmaker said the Republic of Turkey was found without facing the Armenian Genocide. According to Paylan, the state, which has not paid for its crimes 100 years later, will continue committing a crime.



# ՎԵՐՍԻՆ ԿԱՐԴԱԼՈՎ ՍՏԵՓԱՆ ՍԱՊԱՅ-ԳԻԼԵԱՆԻ «ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ»

## ՏՈՔԹ. ԵՂԻԿ ԵՆՐԵՏԵԱՆ

Սա Ստեփան Սապահ-Գիլեանի «Պատասխանատուները» գիրքին չորրորդ հրատարակությունն է. հայաստանեան՝ առաջինը. ուշագրավ է քան ինչ որ համայնքում է:

Երբ ստացա յառաջաբան գրեթե առաջարկը, առաջին հարցը որ ծագեցաւ մտքիս մէջ՝ աւելի ճիշդ միակ հարցը, այն էր որ, Հայկական Յեղասպանութեան նուիրուած բազմաբնոյթ եւ բազմաբովանդակ գիրքերու երկար շարքին մէջ ու՞ր է «Պատասխանատուները» տեղը, որ նաեւ կը նկատուի Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան յայտնի ղեկավարներէն Սապահ-Գիլեանի գլխաւոր երկը:

Միանշանակ եւ մէկ տողով կարելի է ըսել որ գիրքը ամբողջութեամբ ինքնաքննադատութիւնն է. ինչո՞ւ չկրցանք կանխատեսել մեզի այնքան մօտիկ դարբնուող եւ իր ասուելի չափերով դժուարաթափուց Յեղասպանութիւնը. եթէ եղան կանխատեսողներ, ինչո՞ւ չկրցան կանխարգիլել այդ: Սապահ-Գիլեան իր քննադատութիւնները կը կատարէ շատ սուր, առանց բառերը ծածկելու, յականջ-անուանէ: Անոր քննադատութիւններուն գոհերը կ'ըլլան դրամատէրները, մտաւորականները, հոգեւորականները, խորհրդարանի անդամները, ազգային երեսփոխանները, կուսակցական գործիչները եւ բոլոր անոնք՝ որոնք իրենց ստանձնած հասարակական դերով պարտաւոր էին իրենց անմիջական շահերէն քիչ մը անդին տեսնել եւ ըստ այնմ գործել ու առաջնորդել ժողովուրդը:

Առաջին տողէն ստակորէն կ'երեւի որ, Սապահ-Գիլեանին բնորոշ հարցերու վերլուծական մօտեցումը, շատ մը տեղեր կը գիշի պոռթկումին եւ ցատկունքին: Կարծես «Պատասխանատուները» լոյս աշխարհին յանձնելով ան կը փորձէ անապարանքով մը ձեռքազատուիլ տարիներով ներսդին կուսակուած, միտքն ու հոգին կրծող մորմոքէ մը: Ասոր վկայութիւնն է նաեւ այն, որ աշխատութիւնը գրուած ու հրատարակուած է Յեղասպանութեան տարիներուն, անոր բուռն ընթացքին (1916, Գահիրէ), երբ տակաւին վէճքը տաք էր եւ հասցուած վնասին տարողութիւնը ոչ ամբողջապէս գիտակցուած:

Յատկանշական երկրորդ պարագան այն է, որ Սապահ-Գիլեան իր արծարծած նիւթերուն շուրջ եզրակացութիւններուն կը յանգի ոչ միայն վերլուծումներու ճամբով, այլ անմիջականօրէն, իրադարձութիւններուն մասնակցիլը անձնական դառն փորձով:

Ասոնց մէջ ալ կարելի է խտացնել «Պատասխանատուները» կարեւոր արժանիքները: Ուստի նպատակաշարժար է որ, այս առիթով անոր նորօրեայ ընթերցողը, այս պարագային Հայաստանի ընթերցողը, որոշ ծանօթութիւն ունենայ այն նախադրեալներուն, այն պատճառներուն մասին որոնք ծնունդ տուին «Պատասխանատուները»:

19-րդ դարու վերջաւորութեան քաղաքական ասպարէզ իջած Երիտթրքական շարժումէն ծնունդ առած, ամենայն իրաւացիութեամբ Հայկական Յեղասպանութեան յղացողն ու ծրագրողը նկատուող իթթիհատ վէթերաքը կուսակցութիւնը, իր զարգացումը կ'ապրի Եւրոպայի՝ յատկապէս Փարիզի մէջ,

**Ծանօթագրութիւն:** Հայկական ուսումնասիրութիւնները ԱՆԻ Կենդրոնը տպարան է ուղարկել ՍԴՀԿ առաջնորդներից եւ գաղափարախօսներից Ստեփան Սապահ-Գիլեանի «Պատասխանատուները» գիրքը, որը առաջին անգամ է հրատարակուում Հայաստանում:

Առաջին անգամ այս հատորը տպուել է Եգիպտոսում 1916-ին, ապա վերահրատարակուել 1974-ին Լիբանանում:

Սեպտեմբերի վերջերին «Պատասխանատուները» վաճառքի կը հանուի Երեւանի գրախանութներում:

Այս հատորը կարելու աղբիւր է 1890-ական թթ. վերջերից մինչեւ 1914-ի հայ-թուրքական դէպքերն ու իրադարձութիւնները աւելի լաւ, նոր լոյսի տակ ընկալելու եւ մեկնաբանելու տեսակետից:

Մասնաւորապէս, այս գրքում մանրամասն կերպով եւ մասնակցի ներկայութեամբ պատմուում է ՍԴՀԿ-երիտթուրքեր, ՀԿԿ-երիտթուրքեր, ՍԴՀԿ-ի իթթիհատ վիճակների, հակասութիւնների եւ համագործակցութեան մասին:

«Պատասխանատուները» լոյս է տեսնում արեւելահայերէնով, մետրոպէսում ուղղագրութեամբ:

Ներկայացնում ենք Տոքթ. Եղիկ Ենրեւանի գրած գրքի յառաջաբանը **ԹԱԹՈՒԼ ՅԱԿՈՐԵԱՆ**



ուր Սապահ-Գիլեան իր ուսումնառութեան (քաղաքատնտեսութիւն) գուգահեռ կը գլխաւորէր Հայ Ուսանողական Միութիւնը, որ Հայկական Հարցի քարոզչութեան համար ծաւալած էր աշխուժ գործունէութիւն: Սա կ'ըլլայ այն դաշտը ուր Սապահ-Գիլեան առիթը կ'ունենայ հանդիպելու, մօտէն ծանօթանալու եւ բանավէճի ու պայքարի մէջ մտնելու իթթիհատի ապագայ ղեկավարներուն հետ:

Այս շրջանին Սապահ-Գիլեան երիտթրքական գաղափարախօսութեան քննադատութիւնները կը կատարէ «Հնչակ»ի եւ որոշ չափով «Նոր Դար»ի մէջ: Ուշագրաւ է Հ. Խ. ծածկանունով անոր «Երիտասարդ Թուրքիա եւ Երիտասարդ Հայաստան» [1] յօդուածը, գրուած Փետրուար 1902-ին Փարիզի մէջ կայացած օսմանեան ընդդիմադիր ուժերու Ա. Համաժողովին առիթով, ուր ան կ'եզրակացնէ թէ հայերու համար աւելորդ է երիտթուրքերու գաղափարական ըմբռնումներուն հետ ընդհանուր եզրեր փնտռելը. պէտք է լքել զանոնք, որ իրենց ճամբով երթան դէպի իրենց «Երիտասարդ Թուրքիա»ն. իսկ մենք մեր ճամբով՝ դէպի «Երիտասարդ Հայաստան»:

Ուսումնէն ետք, ՍԴՀԿ-ի կողմէ որպէս գործիչ Ա. Սապահ-Գիլեան կը ղրկուի ԱՄՆ: Հակահրուեւելով «Երիտասարդ Թուրքիա» լողուններին, 1903-ին Պոսթոնի մէջ կը հիմնադրէ «Երիտասարդ Հայաստան» թերթը, որուն էջերէն կը շարունակէ երիտթրքութեան դէմ գաղափարական պայքարը:

տան» թերթը, որուն էջերէն կը շարունակէ երիտթրքութեան դէմ գաղափարական պայքարը:

1905-ին Սապահ-Գիլեան կը վերադառնայ Փարիզ եւ կ'ընտրուի ՍԴՀԿ Կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ: Այդ հանգրուանին անոր յարաբերութիւնները, որպէս կուսակցութիւն իր կազմաւորումը ստացած իթթիհատ վէթերաքը (նաեւ երիտթրքական շարժման այլ հոսանքներու հետ), կը ստանան կուսակցութեան կուսակցութիւն պաշտօնական բնոյթ: Յաջորդ տարի տեղի կ'ունենան ՍԴՀԿ-ի իթթիհատ բանակցութիւններ, ուր առաջադրուած հարցերէն որեւէ մէկուն շուրջ կարելի չ'ըլլար համախոհութիւն յառաջ բերել: Տարակարծութիւնները մասնաւորաբար խորը կ'ըլլան «Օսմանեան Ազգ» հասկացութեան շուրջ: Այս պատճառներով ՍԴՀԿ-ը կը մերժէ մասնակցիլ 1907 Դեկտեմբերին օսմ. ընդդիմադիր ուժերու Փարիզի Բ. խորհրդաժողովին, ուր մասնակիցները՝ իթթիհատ, Անձնական Նախաձեռնութեան եւ Կեդրոնացումի կուսակցութիւն (Սապահ-Կիլեանի) եւ ՀԿԿ կը համաձայնին համատեղ պայքար մղել համապետական բարեկարգութեան ծրագիրով:

Սապահ-Գիլեան «Հնչակ»ի եւ «Երիտասարդ Հայաստան»ի մէջ ժողովի մասնակիցներն ու առնուած որոշումները քննադատելով չի բաւարարուիր: Ան կ'ընդարձա-

կէ իր գրաւոր քարոզչութեան սահմանները: 1908 Փետրուարին Ներքին Մակեդոնական Յեղափոխական Կազմակերպութեան «Linden» եւ Անկախ Արաբիա կազմակերպութեան «L'Independence Arabe» թերթերը (երկու կազմակերպութիւններն ալ մերժած էին մասնակցիլ խորհրդաժողովին), կը տպագրեն Սապահ-Գիլեանի «Թրքական Բռնատիրութիւնը եւ Երիտթուրքերը» քննադատական ծաւալուն յօդուածը: Նոյն թուին ՍԴՀԿ Կեդր. Վարչութեան կողմէ կը հրատարակուի անոր «Երիտասարդ Թուրքիա» գրքիցը, ուր Սապահ-Գիլեան մեկնաբանելէ ետք երիտթրքական շարժման ծնունդին նախադրեալներն ու զարգացման հանգրուանները, կ'եզրակացնէ թէ Երիտասարդ Թուրքերուն հետ կարելի է գործակցիլ «միայն այն պարագային, երբ իթթիհատի բազմակցիլ բոլոր ժողովուրդներին կատարեալ ինթիլակ ԱՄՆԱԿԱՆ ԻՐԱԻՈՒՆԻԿԸ եւ ընդհանուր Թուրքիայի Ռամկավարական (դեմոկրատական -Ե.Ճ.) Սահմանադրութիւնը կ'ընդունուի որպէս սկզբունք» [2]:

1908 Յուլիսին Օսմ. Կայսրութեան մէջ կը յայտարարուի Սահմանադրութիւն: Հայ ժողովուրդը ցնծութեամբ կ'ընդունի եղելութիւնը: Սուլթան Ապտուլ Համիտի իշխանութեան տապալումը Հնչակեան կուսակցութիւնը եւս կ'ընդունի ուրախութեամբ. ինքն էր որ առաջինը դէմ ու քսան տարիներու վրայ երկարող պայքարին մէջ տուած հարիւրաւոր թանկարժէք գոհեր. հարիւրաւոր յեղափոխականներ, որոնց մէջ մասնաւորապէս տապարտուածներ, տակաւին կը հեծէին բանտերուն մէջ: Հրճուանքի այդ ընդհանուր գինովութեան մէջ, միակը ըլլալով կը լսուի Սապահ-Գիլեանի ձայնը, որ կը զգուշացնէ թէ, նոր դրութեան մէջ իթթիհատը կը դառնայ տիրող կուսակցութիւն եւ անոր միջոցով «քաղաքական գործօն ասպարէզի եւ ղեկավարի դերին մէջ է մտնում թուրք նացիոնալիզմը □ որ զարգանալու համար քաղաքական աւելի ազատ պայմանների պէտք ունէր, քան ինչ որ տալիս էր համիտեան բռնապետութիւնը: □ Թուրք նացիոնալիզմը տիրապետող ժողովուրդներին ազատութեան այնքան պայմաններ կտայ, որ քան որ իր ընդգրկած նացիոնալիստական սկզբունքների շրջանակը կը ներհասարակ բազմակցիլ ժողովուրդներին ազգային զարգացումը պիտի մտնի այն շրջանակի մէջ, ինչ որ թուրք նացիոնալիզմը կը գծի» [3]:

Սահմանադրութեան հուշակուսնէն ետք Կ.Պոլիս եւ գաւառներ կը վերադառնան վտարանդիութեան մէջ գտնուող հայ քաղաքական գործիչներն ու յեղափոխականները: Շոգեկառքով դէպի Կ.Պոլիս ճամբուն վրայ Սապահ-Գիլեան, որուն կ'ընկերանար Մեծն Մուրատ (Համբարձում Պոյաճեան), մէկ օրով կանգ կ'առնէ Սոֆիայի մէջ, ուր գերմանական «Vossische Zeitung» թերթին տուած հարցազրոյցին մէջ ան կ'ըսէ թէ հնչակեանները գոհ են եղած յեղաշրջումէն, սակայն անընդհատ պիտի պայքարին ինքնավարութեան եւ դեմոկրատական կարգեր հաստատելու համար, «ըստ օրինակի բեւբիականին եւ ձեռք բերուի Մակեդոն-



# ՎԵՐՍՏԻՆ ԿԱՐԴԱԼՈՎ ՍՏԵՓԱՆ ՍԱՊԱՅ-ԳԻԻԼԵԱՆԻ «ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ»

Շարունակուած էջ 13-էն

իայնի եւ Հայաստանի ավտոնոմիան, ըստ օրինակի Սամոս եւ Կրետե կղզիների, առանց սակայն վնասելու պետութեան միութեան (կայսրութեան ամբողջականութեան □ Ե.Ճ.)»[4]: Այս առիթով, հայ պահպանողական միտքին թարգմանը հանդիսանալով «Մշակ»ի խմբագիր Համբարձում Առաքելեան հնչակեաններուն խորհուրդ կու տայ հեռու մնալ չափազանցութիւններէն եւ «նպաստել երտասարդ-թուրքերի կուսակցութեան՝ իրագործելու իր ծրագիրը, որ յամենայն դէպս, կու տայ բոլոր ժողովուրդներին կեանքի, գոյքի, պատուի եւ քաղաքացիական ազատ զարգացման ապահովութիւն»[5]:

Կ.Պոլսոյ հասնելէն անմիջապէս ետք, Սապահ-Գիւլեանի գլխաւորութեամբ հնչակեան պատուիրակ-կուսիւն մը կ'այցելէ Իթիբալի Կոստանէն եւ կը շնորհաւորէ զայն Սահմանադրութեան վերահաստատման առիթով: Սապահ-Գիւլեան իր ելոյթին մէջ կ'ըսէ. «Սահմանադրութիւնը իր ներկայ ձեւին մէջ շատ թերի եւ պակասաւոր ըլլալով լիովին չի համապատասխանէր հնչակեան հայեացքներուն եւ պահանջներուն: Սակայն այդ կարելիութիւն կ'ընծայէ խորհրդարանական եւ կուսակցական ազատ պայքարով հետզհետէ աւելի լայնցնելու եւ ամբողջացնելու եւ այդպիսով այս երկրի մէջ ռամկավարական սահմանադրութիւն յառաջ բերելու»[6]:

Սապահ-Գիւլեանի արտայայտած տեսակէտները Հնչակեան կուսակցութեան համար կը դառնան քաղաքական ուղեգիծ եւ ՄԴՀԿ 6 Համագումարին (Կ.Պոլսոյ, 1909 Յունիս) անոնք կը ստանան սա բանաձեւով. «Նկատելով որ թուրք նացիոնալիստները եւ այդ նացիոնալիզմի քաղաքական գործիչները գիտակցաբար ձգտում են ապագայն անցնելու թուրքիայի մէջ գտնուող ազգութիւնները եւ նրանց ձուլելու թուրք ազգութեան մէջ ՕՍՄԱՆՑԻ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱԶԳՈՒԹԻԻՆ ընդհանուր անուան տակ, Սոցիալ-Դեմոկրատ Հնչակեան կուսակցութեան Զոր Ընդհանուր Պատգամաւորական ժողովը ժխտելով ժխտում է ազգայնացման այդ դադարը եւ վճռում է որ ի բուն պայքարել այդ ուղղութեան դէմ՝ ընդունելով ազգերի պատմա-անհատական գոյութեան անձեռնմխելիութիւնը եւ նրանց անկաշկանդ, ազատ զարգացման ու ինքնորոշման իրաւունքը»[7]:

Յաջորդող տարիներուն Ս. Սապահ-Գիւլեանի համար Իթիբալի-հատի դէմ պայքարը կը դառնայ քաղաքական գործունէութեան հիմնական առանցքը: Կարելի է պնդել որ, հայ կեանքին մէջ չկայ այլ գործիչ մը, որ Իթիբալի դէմ պայքարին մէջ ըլլայ անոր չափ սկզբունքային եւ հետեւողական: Այս ծիրէն ներս ուշագրաւ կը մնան հակաթիբալիստական քարոզչութեան նպատակով Սապահ-Գիւլեանի կատարած շրջագայութիւնները հայկական գաւառներ, ուր ան կ'ունենայ բազմաթիւ ելոյթներ հայ, թուրք, քիւրտ եւ այլազգի ունկնդիրներու առջեւ. (այս գործունէութիւնը Սապահ-Գիւլեանի կ'ամփոփէ իր մէկ այլ աշխատութեան՝ «Փոքր Հայքի Յիշատակներ» գիրքին մէջ, որ կարելի է նկատել «Պատասխանատուներուն» լրացուցիչը):

1912-ին խորհրդարանական ընտրութիւնները կը յատկանշուին անով որ, ընտրական ասպարէզ կ'իջնէ Իթիբալիստին ընդդիմադիր, անոր մրցակից Իթիբալիստի վէ Հուրիյէթ կուսակցութիւնը: ՄԴՀԿ-ը ընտրական դաշինքի մէջ կը մտնէ Իթիբալիստի հետ: Պատճառը պարզ էր. Իթիբալիստ իր նախընտրական ծրագիրով բաղկացուցիչ ազգութիւններուն հանդէպ շատ աւելի լայնախոհ էր քան Իթիբալիստը[8]: Բայց հարցին չեղեցող մասը այլ էր. Սապահ-Գիւլեանի խօսքերով՝ «չիւղն անգամ մեզ համար ուժ էր, երբ նա Իթիբալիստի դէմ ցցուէր»: Հայ քաղաքական միտքը կազմող բոլոր հոսանքները՝ պատրիարքարան, համայնքներ, ազգային ժողովի խմբակցութիւններ, կուսակցութիւններ, անհատ թեկնածուներ, եւ այլն իրար հետ պայքարի կը մտնեն Իթիբալիստին՝ «պետական կուսակցութեան» ընտրացանկին մէջ տեղաւորուելու համար[9]: Այդ պահուն է որ կը հնչէ Սապահ-Գիւլեանի կծու քննադատութիւններէն մէկը. «Հայաստանի վիճակը սրտին ունեցողը Իթիբալիստին պախարակած քուէ միայն կարող է տալ եւ ոչ թէ գործակցութեան յօժարութիւն: -Հայ ազգի իսկական շահերը կը թելադրեն Իթիբալիստի դէմ ըլլալ: Մեր պարտականութիւնը այդպէս հասկցանք եւ դիրք բռնեցինք: Թէ որքան հեռու եղանք եւ իրաւունք ունեցանք այդ դիրքը բռնելու, դա մօտիկ ապագան ցոյց կու տայ, եթէ ներկան արդէն ցոյց չի տուել»[10]:

Քանի մը ամիս անց, Ս. Սապահ-Գիւլեան արդէն կը խօսի «զանգուռածային ջարդերով» հայ ժողովուրդի բնաջնջման մասին. «Մարդ արտաքոյ կարգի ուղեղ պիտի ունենայ, մինչեւ ցարդ դրականապէս համոզուած չլինելու համար՝ որ Իթիբալիստը, - պարզ, մեկին, որոշ ձգտում, պատմական տխուր միտք ունի. այս երկրի բաղկացուցիչ բոլոր ազգութիւնները ջնջել՝ ուժի վրայ հենած պետական մեքենայի եւ թրքական քաղաքակրթական միջոցներով, - այսինքն մասնակի եւ զանգուածային ջարդերով (sic) եւ այլ պատմական հարիմացութիւններով: - Հայ ազգի գոյութիւնը նա վտանգ է համարել օսմանեան պետութեան մնացուն շահերին եւ նա այդ վտանգը հեռացնելու պատմական պարտականութիւնը վրան է առել»[11]:

Յաջորդ տարին շրջադարձային կ'ըլլայ Իթիբալիստին համար: Պալքանեան պատերազմին հետեւանքով եւրոպական նահանգներուն կորուստը եւ ոչ-թուրք իսլամ ժողովուրդներուն (արաբներ, ալպանացիներ) անջատողական ձգտումները, անոր վերնախաւին մօտ վերջնական համոզում կը գոյացնեն, որ Օսմ. Կայսրութեան ամբողջականութեան պահպանման դիտանկիւնէն կարելի է վստահիլ միայն թուրք տարրին վրայ: Ներքին ճակատի վրայ գերմանամետ Իթիբալիստին եւ անգլիամետ Իթիբալիստի միջեւ եղած արիւնալի փոխադարձ պետական հարուածներուն հետեւանքով, իշխանութեան վրայ կ'ամրապնդուի Իթիբալիստի եւ ապետութիւնը՝ ինվեր, ձեմալ, թալապը. «Կարմիր եւ ապետութիւնը կը սկսի երկիրը ղեկավարել կարմիր սուլթանի համարին նման»[12]:

1913-ը ճակատագրական կ'ըլլայ նաեւ Հնչակեան կուսակցութեան համար: Սեպտեմբերին, Ռուս-մանիոյ Կոստանցա քաղաքին մէջ կը գումարուի ՄԴՀԿ 7-րդ Համագումարը: Փաստերը ցոյց կու տան, որ համագումարի կայացման մէջ եղած է շտապողականութիւն, որուն համար կը մեղադրուի Ս. Սապահ-Գիւլեան[13]: Ժամանակը կը հալածէր: Մեծ պատերազմի մը թմբուկին ձայները կը լսուէին, որուն Օսմ. Կայսրութիւնը կը պատրաստուէր մասնակցելու Գերմանիոյ կողքին, ազգայնամոլ եւ ռազմապաշտ Իթիբալիստական եւ ապետութեան բռնատիրութեան տակ, որուն դէմ պայքարելու համար ոչ ժողովրդավարական միջոցներ գոյութիւն ունէին, ոչ ալ համաթրքական առումով միագանգուած ընդդիմադիր ուժեր մնացած էին:

Այս պայմաններուն տակ գումարուած ՄԴՀԿ 7-րդ Համագումարը կ'որոշէ. «Նկատելով որ Տաճկաստանի մէջ տիրապետում է մի ՕԼԻԿԱՐԽԻԱ, որի ղեկավարիչ ոյժն է Իթիբալիստ վէ Թերաքը կուսակցութիւնը: Որոշ լինելով որ այդ կուսակցութեան հիմնական սկզբունքներն են պահել թրքական բիւրօկրատիան, թոյլ չտալ որ նորագոյն Պետութիւն յառաջանայ ու նրա դիտաւորութիւնն է բաղկացուցիչ ազգութիւնները ձուլել (sic), ոչնչացնել (sic)՝ ի հարկին եւ կոտորել (sic): Անվիճելի համարելով, որ իշխանութիւնը իր ձեռքում ունեցող Տիրող Դասակարգը իր հայկործան քաղաքականութիւնը սխտեմադրիկ եւ անողոք կերպով յառաջ է տանում □», կ'որոշէ վերադառնալ գործունէութեան յեղափոխական ձեւերուն եւ «պաշտպանել ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԱՂԱՓԱՐԸ՝ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԿՕՆՏՐՈԼՈՎ»[14]:

Համագումարի որոշումներուն եւ եզրափակիչ հաղորդագրութեան մէջ յստակօրէն կ'երեւի Սապահ-Գիւլեանի ոճական դրոշմը: Ստոր դաւաճանութիւն մը սակայն ի դերեւ կը հանէ Հնչակեան ծրագիրը: 1914 Յունիս 17-ին, այսինքն 1915 Ապրիլ 24-էն շուրջ 10 ամիս առաջ, տեղի կ'ունենան հնչակեաններու զանգուածային ձերբակալութիւնները, շուրջ 120 հոգի, որոնցմէ 20 հոգին պատերազմ

մական դատարանին կողմէ մահուան կը դատապարտուի եւ 1915 Յունիս 15-ին կախաղան կը հանուի Կ.Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտ հրապարակին վրայ: Սապահ-Գիւլեան եւս, ի բացակայութեան մահուան կը դատապարտուի: Ան կ'ամբաստանուի որպէս Անկախ Հայաստան ստեղծելու անջատողական ծրագիրին գլխաւոր հեղինակը. (հարցաքննութիւններուն ժամանակ ձերբակալուածներուն ամենէն շատ ուղղուած հարցումը կ'ըլլայ թէ, ան ի՞նչ կապ ունի Սապահ-Գիւլեանի հետ)[15]: Հնչակեան շուրջ 35 այլ գործիչներ վանի, Կեսարիոյ, Ատապազարի, Հաճընի, Պէյրուսի, Դամասկոսի մէջ եւ այլուր, դատական որոշումով կամ մինչեւ դատարան հասնին մահուամբ կը պատժուին:

Տեղի կ'ունենայ այն մեծ ոճիրը, որ կը կոչուի Հայկական Յեղասպանութիւն: Կը կատարուի այն ինչ Սապահ-Գիւլեան նախատեսած էր վաղուց: Ու այդ կը կատարուի ի գին իր գինակից եւ համախոհ ընկերներուն նահատակութեան, որոնք վերջին պահուն, վերջին գերագոյն ճիգով մը պիտի փորձէին կանխել Մեծ Ոճիրը:

Սապահ-Գիւլեան Եգիպտոսի եւ ԱՄՆ-ի մէջ կը շարունակէ իր քաղաքական գործունէութիւնը: Համաշխարհային Պատերազմը դեռ նոր սկսած էր. ան խորապէս կը հաւատար որ Օսմ. Կայսրութիւնը պիտի փլուզուի. պէտք էր պատրաստ ըլլալ այդ օրուան:

Իր խճողուած առօրեային մէջ, երբ բառացիօրէն գրիչը վար չէր ինչպիսի անոր ձեռքէն, Քսաններու կախաղանումէն անմիջապէս յետոյ, Սապահ-Գիւլեան ժամանակը հասած կը գտնէ արտայայտելու ներադին կրծող մեծ ցաւը: Այդ կ'ըլլայ պոռթկուածային, չծրագրուած, հապճեպ:

Կը ծնի «Պատասխանատուները»:

Սապահ-Գիւլեանի ցաւը վստահեմ շատերու կը կրծէ եւ պիտի կրծէ: Անորմէ խուսափում չկայ: Այդ մասին պէտք է արտայայտուել ռուսարկայական ձեռով քննարկել այդ՝ որպէս հայ քաղաքական միտքի պատրաստման կարեւոր դարձումներէն մէկը:

Հոս եւս պէտք է Սապահ-Գիւլեանի համարձակութիւնը:

\*\*\*\*\*

- [1] «Հնչակ», 1Մայիս 1902. Ս. Գիւլեան, «Երիտասարդ թուրքիա եւ Երիտասարդ Հայաստան»:
- [2] Ս. Գիւլեան, «Երիտասարդ թուրքիա», Փարիզ, 1908, էջ 76:
- [3] «Հնչակ», Յունիս-Յունիս 1908. Ս. Գիւլեան, «Սահմանադրական թուրքիա եւ Հայկական Խնդիր»:
- [4] «Մշակ», 24 Օգոստոս 1908. Հ. Առաքելեան, «Զգուշացէք Չափազանցութիւններէց»:
- [5] Նոյն:
- [6] «Սուրհանդակ», 2 Սեպտեմբեր 1908. «Օսմանեան Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն կոմիտէն եւ Հնչակեան կուս.»:
- [7] Հնչ. արխիւ, Պէյրուսի, «ՄԴ Հնչակեան կուսակցութեան Զ. Ընդհանուր Պատգամաւորական ժողովի Գլխաւոր Որոշումները»:
- [8] «Նոր Աշխարհ», 20 Մարտ 1912. Արսէն Կիտուր, «Իթիբալիստ եւ Իթիբալիստ»:
- [9] Եղիկ ձէրէճեան, «1912-ի Օսմանեան Երեսփոխանական Ընտրութիւնները եւ Արեւմտահայութիւնը», Պէյրուսի, 2007:
- [10] «Նոր Աշխարհ», 6-7 Ապրիլ 1912. Ս. Գիւլեան, «Փարլամենտական Ընտրութիւնների Առիթով»:
- [11] «Նոր Աշխարհ», 19 Սեպտեմբեր 1912. Ս. Գիւլեան, «Պատրիարքարանի Հրահանգների Առթիւ»:
- [12] Անտրէ Մանտէլշտեյն, «Երիտասարդ թուրքերը Պատերազմէն Առաջ», Կ.Պոլսոյ, 1919, էջ 93-94:
- [13] «Նչակ», Մայիս 1914. «Ս. Գ. Հնչակեան Է. Ընդհանուր Պատգամաւորական ժողովի Կարեւոր Որոշումներէն»:
- [14] "Armenian Activities in the Archive Documents 1914-1918", v. 4, T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Ankara, 2006:



# «Voices In Silence/Ձայներ Լռութեան Մէջ» Յեղինակ՝ ԴՈԿՏ. ԿԱՐՊԻՍ ՏԵՐ ԵՂԻԱՅԵԱՆ

## Գրախօսեց՝ ՍԱՐԳԻՍ ՄԱՃԱՌԵԱՆ

Դոկտ. Կարպիս Տէր Եղիայեանի՝ «Voices In Silence/Ձայներ Լռութեան մէջ» անգլերէն լեզուով գրուած գիրքը կը բաղկանայ 352 էջերէ: Այդ էջերը ընթերցողին կու տան 1987-էն ի վեր իր կողմէ կազմակերպուած ուխտագնացութիւններու մասին տեղեկութիւններ և բացատրութիւններ: Իսկ հատորի 285 էջերը մեծ ու փոքր գունաւոր, գեղատեսիլ նկարներու համադրութիւն մը կը կազմեն:

Յարգելի դոկտորին այս 15-րդ հատորը, ցարդ իր հրատարակած 14 երկերուն թագն ու պսակը կազմելու բոլոր արժանիքները ունի: Հատոր մը, որու իրագործումի հենքին անայլաչլ կերպով զգալի է գրողին՝ հայ ժողովուրդի անժամանցելի, արդար իրաւունքներու պաշտպանութեան նուիրուած անսասան հաւատքը, նուիրումի եւ ծառայութեան անտեղիտալի ոգին: Հատոր մը, որ իր աւելի քան 800 բազմերանգ, մէկը միւսէն գեղեցիկ, ճաշակաւոր, արուեստագէտ նկարիչ՝ Մայք Յակոբեանի կրաֆիկական հոյակապ յղացքներով ձեւաւորուած նկարներով, իսկ Սարգիս Թօփալեանի «Երեւան» տպարանին մէջ տպագրուած բծախնդիր աշխատանքով, ամէնէն խստապահանջ ճաշակ ունեցողներուն անգամ գոհացում կը պատճառէ: Իսկ 60 էջերու մէջ խտացած անգլերէն բացատրութիւնները, նկարագրութիւնները, պատմական տեղեկանքները յաւելեալ արժէք մը կ'ապահովեն հատորին:

Արդարեւ, «Voices In Silence/Ձայներ Լռութեան մէջ» հատորը, իր խորքով, բովանդակութեամբ թէ՛ ձեւով, մէկ կողմէ ընթերցողին մօտ եզակիօրէն գրաւիչ այլ յուզական, գուարթ այլ խթանող տրամադրութիւններ, ապրումներ կը ստեղծէ, իսկ միւս կողմէ Սփիւռքի թէ՛ Հայրենիքի ժողովուրդին, մանաւանդ հայ նոր սերունդներուն ուղղուած կոչի մը, պայքարի մը պատգամը կը բերէ՝ մեր արդար իրաւունքներու պաշտպանութիւնը, մեր պահանջատիրական պայքարը աննահանջօրէն, անտեղիտալիօրէն շարունակելու ուղղութեամբ:

Եւ ոչ միայն այդ: «Voices In Silence/Ձայներ Լռութեան մէջ» հատորը, իր աչք և սիրտ գրաւող պատկերագրող էջերէն եկող պերճախօս, բազմանշանակ լռութեամբ, աշխարհի ճակատագիրը վարելու յաւակնութիւնը անուցանող մեծ ու պզտիկ երկիրներու մեծ ու պզտիկ դեկավարներուն կը լիչեցնէ՝ բառերով չխաղալու, սեւին՝ սեւ ըսելու պարկեշտութիւնն ու քաջութիւնը: Ժշմարիտը, իրաւը, արդարը պաշտպանելու հրամայականը: Ուրացողներուն, գաւթումը, յափշտակումը, ոճիրը իրենց շրջուած ուղեղով արդարացնողներուն դիմակները վար առնելով, գանոնք անարգանքի սիւնին գամելը: Մեր ժամանակներու համաշխարհային թոհոբոհի մէջ, թափանցիկ ճարպիկութեամբ, սինիթօրէն ճշմարտութեան հետ ճիրիտ խաղացող, օսմանեան իրենց օրը ապրած ցեղասպան սուլթաններու, Թալէաթներու ցեղասպանական արարքները արգարացնել ջանացող էրտո-

ղաններուն, Չառուշողուններուն սին յաւակնութիւններուն դէմ բռունցք դառնալու հրամայականը:

Այո՛, յարգելի ընթերցող, «Voices In Silence/Ձայներ Լռութեան մէջ»ը, իմ կարծիքով, մեր պատմական հայրենիքի աշխարհիկ թէ՛ հոգեւոր կառույցները՝ ամրոցները, տաճարները, եկեղեցիները, կոթողներն ու խաչքարերը, մեր հայրենի դրախտանման բնութեան սէզ, ձիւնապատ լեռները, լայնանիստ կանաչ անտառները, դաշտերը, լիճերը, գետերը, իրենց հարազատ գաւակներէն պարպուած քաղաքներն ու գիւղերը ներկայացնելու, մեր անչափելի կորուստին անհաւորութիւնը արտայայտելու միտող հատոր մը չէ լոկ: Այլ «Ձայներ Լռութեան մէջ» հատորը նաեւ մեզ միասնականութեան հրաւիրող կոչ մըն է, հաւատք, յոյս, կամք չեփորող պատգամ է: Նորախորհուրդ, բազմիմաստ ու բազմաբովանդակ պատկերագրող պատգամ մը, Պարոյր Սեւակի «Անլուելի Չանգակատան» պէս յաւերժախօս պատգամ մը:

\* \* \*

Քանի մը խօսք «Voices In Silence»ի հիմնական նիւթերուն մասին:

Առաջին մասը կը բացուի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի անգլերէնով գրուած օրհնութեան նամակով, որուն մէջ Վեհափառ Հայրապետը իր ուրախութիւնն ու շնորհաւորութիւնները կը յայտնէ Մարտոյ Գոլէճին 25 և դոկտ. Կարպիս Տէր Եղիայեանի Միացեալ Նահանգներու մէջ ծառայութեանց 40-ամեակին առիթներով, բարձրօրէն գնահատելով երկուքին ալ առաքելութիւնը՝ կրթութեան, հայկական ժառանգութեանց և ինքնութեան պահպանման ոլորտներուն մէջ: Վեհափառը նաեւ առանձնապէս կը գնահատէ Արեւմտեան Հայաստան և Կիլիկիա կատարուած ուխտագնացութիւններով Դոկտորին Հայ Դատին սատարելը: Վեհափառի գնահատականին կը յաջորդէ հեղինակին սա սրտաբուխ Ձօնը.

«Այս հրատարակութիւնը նուիրուած է մեր թանկագին գաւակներուն եւ սիրասուն թոհոբոհներուն -հպարտ և երախտագէտ ջանակիրները մեր թանկարժէք անանդութեանց և սրբազան արժէքներուն- եւ ի յիշատակ մեր աննման ծնողներուն, մեծ հայրերուն եւ մեծ-մեծ հայրերուն»:

Ապա կու գան երկու նախաբաններ, մէկը Պէյրութի Հայկազեան Համալսարանի նախագահ, Վեր. դոկտ. Փօլ Հայտոսթեանի, իսկ միւսը հեղինակին՝ դոկտ. Կարպիս Տէր Եղիայեանի կողմէ գրուած: Մէջբերեմ, ընտիր անգլերէնով ու մտքերով և այլաբանական ոճով գրուած մի քանի նախադասութիւններ Վեր. Հայտոսթեանի նախաբանէն.

«Այն բոլոր գրույցներէն, որ կ'ըլլան մեր երկուքին միջեւ, լռութեան մէջ տեղի ունեցողները կը պատկանին խորութեանը սրտին:

«Այն բոլոր իմաստներէն, որ մէկը կրնայ ընել կեանքի մէջ, անոնք որ կրնան անդրանցնել ժամանակն ու միջոցը, անոնք որ կ'օգնեն մեզի ըմբռնելու Աստուծոյ նուէրը՝ անսահման վաղուան մը համար, ասոնք են որ կը գոհացնեն

հոգին:

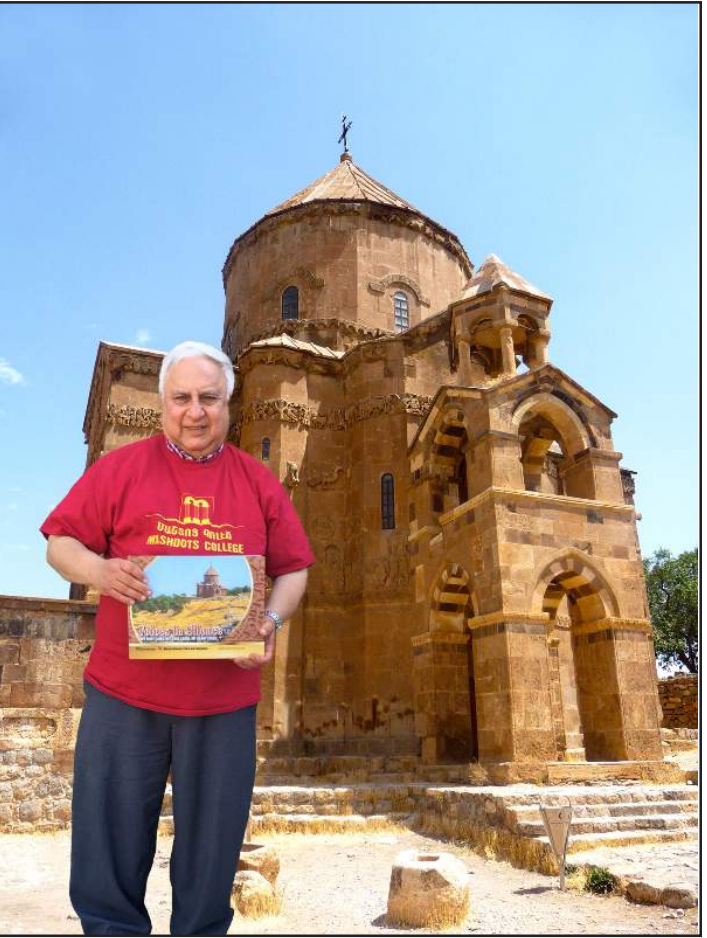
«Այն բոլոր հեղինակներէն անոնք, որ կը թողուն մնայուն տպաւորութիւն, անոնք որ կը կորսնցնեն ինքզինքնին պատմութեան միացման ճգնաժամային պահուն, և միաժամանակ ինքզինքնին կը գտնեն հաւաքական լայն ինքնագիտակցութեան մէջ, անոնք են ամենէն պերճախօսները:

«Այսպիսին է եղած կեանքի ճանապարհորդութիւնը դոկտ. Կարպիս Տէր Եղիայեանի: Արդ, այս նախաբանը նուիրուած է զգայուն հոգիով, մ ա ն կ ա կ ա ն սրտով, բանիմաց մտքով կենսաթրթիւ դաստիարակի մը, Բարի Լուրի առաքելի մը և առաջնորդող հաղորդակցողի մը: Սոցն հատորին մէջ ան նաեւ արտիստ մըն է հայկական յիշողութեան»:

Վեր. Հայտոսթեանի նախաբանին կը հետեւի դոկտ. Կարպիս Տէր Եղիայեանի անգլերէն նախաբանն ու երախտագիտական խօսքը: Իմաստալից մտքերով, յիշողութիւններով ու ապրումներով գրուած իր նախաբանին մէջ, ան ի միջի ալ լոյս կը խօսի իր մեծօր՝ Ստեփանի մասին, որ յարատեւ, անմոռանալի ազդեցութիւն ունեցած է իր կեանքին վրայ: Փափաքողները կրնան մնացեալը կարդալ դիմելով կամ հեռաձայնելով «Երեւան» տպարան՝ (818) 246-2070) և հատորէն օրինակ մը (կամ օրինակներ) ապահովելով: Իսկ երախտագիտական բաժնին մէջ հեղինակը իր երախտագիտութիւնը կը յայտնէ Արամ Վեհափառին, Վեր. Փօլ Հայտոսթեանին, բոլոր հովանաւորներուն, յատկապէս «Երեւան» տպարանի սեփականատէր Սարգիս Թօփալեանին և հատորի կրաֆիկական ձեւաւորումը իրագործած արտիստ Մայք Յակոբեանին:

Կը յաջորդեն այցելուած 81 քաղաքներու անուններու ցանկն ու քարտէսը:

Իսկ GOING HOME!/Դէմի ՏՈՒՆ գրութեամբ կը սկսի ուխտագնացութիւնը դէպի Կիլիկիա, Կապադովկիա և Արեւմտեան Հայաստան: Մեկնարկը կը սկսի Պոլիսէն դէպի Ատանա օդային թռիչքով ու ապա կը շարունակուի ցամաքային ճամբով: Կ'այցելեն, ոչ անպայման թուածս անուններու կարգով՝ Իսկէնտէրուն, Թարսուս, Մերսին, Կորիկոս, Պէյլան, Մուսա Լեռ, Անտիոք, Գրքը-Խան, Չորք-Մարգպան (Տէօրթ Եոլ), Հասանպէյլի, Պէրէճիք, Քիլիս, Այնթապ, Մարաշ, Չէյթուն, Հաճըն, Էվէրէկ, Սիս, Թոմարգա, Ճուճուն, Կեսարիա, Աքսարայ, Պողազլեան, Ատիեաման, Սեվերեկ, Մարտին, Տիգրանակերտ, Էրճանի, Բալու, Խարբերդ, Մալաթիա, Կիլիկիա, Սեբաստիա, Առա, Չըմըշկաճագ, Արաբկիր, Ակն, Շապին Գարահիսար, Թամգարա, Երզնկա, Թերճան, Էրզրում, Ազրի, Թիւնճէլի, Մալազկերտ, Մուշ, Սասուն, Պիթ-



լիս, Աղթամար, Վան, Իգտիր, Տողուպաչագիտ, Արարատ լեռ, Անի, Կարս, Արտահան, Արդուին, Հօբա, Ռիզէ, Տրապիզոն, Կիրասոն, Օրտու: Արտահան, Արդուին, Հօբա, Ռիզէ, Տրապիզոն, Կիրասոն, Օրտու:

Այցելուած իւրաքանչիւր վայրէն վերցուած են խմբական թէ՛ անհատական մեծ ու պզտիկ նկարներ: Առաւել՝ կանգուն մնացած, մեծ մասամբ աւերակի, գոմի, պահեստանոցի կամ որեւէ բանի վերածուած հայկական բնակարաններու, եկեղեցիներու, վանքերու, ամրոցներու, ճարտարապետական կոթողներու, կամուրջներու, շուկաներու, քանդակներու նկարներ: Մանաւանդ լեռնային, դաշտային, ջրային բնական տեսարաններ: Դիտելով այդ խօսուն, վաւերական, պիպլիական խորհրդաւորութիւն ու գրաւչութիւն ունեցող տարածքները ներկայացնող նկարները, հոգիիդ, ներաշխարհիդ խորերէն կարծես կը լսես հոգին կանչը, կը զգաս հազարամեակներէն եկող նախնիքներուդ շունչն ու ոգին ու չես կրնար չլիչել Սարմէնի զայրացկոտ հարցումը՝ «Ո՞վ է ապրում այնտեղ հիմա. իրեն յաւէտ տէ՞ր է կարծում...»: Կամ չձայնակցիլ Անդրանիկ Մառուկեանին. «Պիտի հասնինք, սրբազան լեռ, կատարիդ»:

Արդ, «Ձայներ Լռութեան մէջ» հատորը, որմէ օրինակ մը ամէն հայ ընտանիք պարտի ունենալ, ես կը համարեմ մնայուն յուշարար մը՝ հայ ժողովուրդէն ցեղասպանութեամբ խլուած հազարամեակներու իր հայրենիք՝ պատմական Հայաստանի և Կիլիկիոյ մասին: Մեր դէմ կատարուած այս անհարկ անարդարութիւնը անգամ մը եւս կը յուշէ մեզի Չարենցեան հօր պատգամը. «Հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ուժի մէջ է»:

Սիրելի Կարպիս, վստահ եմ, որ աստուածատուր շնորհներովդ պիտի շարունակես նուիրումդ ու ծառայութիւնդ Աստուծոյ փառքին, վասն մեր նահատակներու սուրբ կտակին և վասն Հայ ժողովուրդի արդար պահանջատիրական յողթանակին:

Խոշոր շնորհակալութիւն քեզի: Քաջառողջ երկար կեանքի և նորանոր յաջողութիւններու մաղթանքով՝ վարձքդ կատար:



# ՄՈՒՍԱ ԼԵՌԱՆ ՇԻՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԶԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ (102-րդ Տարեդարձի առթիւ)

## ՊՕՂՈՍ ԱՐՄԵՆԱԿ ԼԱԳԻՍԵԱՆ

Անտիոք քաղաքի Գալմագա-մը, (կառավարիչ) 1915 թուականի Յուլիսի 13-ին ազդարարութեան գիր էր ուղարկել «Մուսաների Լեռան» շէնքերի «Մուսթարներին» (գիւղապետ), եթ օրերի ընթացքում պատրաստ լինելու տարագրութեան:

Պատուելի Տիգրանը, Եօղու-նօլու գիւղի քահանայ՝ Աբրահամ Տէր-Գալուստեանի տանը, հինգ շէ-ների գիւղապետերի ու երեւելիներ-րի հետ խորհրդակցական ժողով գումարել, որին չէին մասնակցել Քէպուսիցի գիւղի երեւելիները: Տիգրանը պատմել էր գիւղ վերա-դարձի ճանապարհին հանդիպած տարագիր կարականների արհա-ւիրքի մասին: Որոշ կան իրական միակ միջոց՝ իրենց կանանց պատ-ուի ու հայրենի հողի պաշտպանու-թեան համար, յորդորել էր կռուի ելնել թշնամու դէմ, ապաւինել իրենց լեռներին, ծովից հնարաւոր փրկութեան լոյս որոնել եւ նաեւ պատերազմում թուրքիացի պար-տութեան հնարաւորութեանը: Իր յանդուգն առաջարկը պաշտպանել էր, շէնքերի մարդկանց անվերջութեան, նրանց լաւ նշանառու լինե-լուն, խիտ անտառներով մշուշոտ լեռների եւ նրանց միջով անցնող նեղլիկ ճամբաներին ծանօթ լինե-լուն:

Ապստամբել էր Արմին-Հայը, մերժել հնազանդիլ տարագրու-թեան գնալու դուշմանի գրին: Տիրողի դէմ կռուի ելնելու կրակ էր բոցավառուել լեռնականների արտե-րում, աշխարհ վերափոխելու, ո՛չ, իրենց հոգիներում նախի աստուածների ոգու անթեղուած կրակն էր նորէն կարմրում, վա-հագնի ստուերն էր ելել մուսաների լեռներ՝ կռիւ տալու դուշմանին, սպաննելու նրա յոխորտանքը ու գինուորին: Գիւղեր էին ժամանել ոստիկաններ... գիւղերում ոչ մի մարդ: Նրանք արդէն լեռների բարձունքներին էին: Մինչեւ կը պատրաստուէին ճամբար դնել, տե-ղատարափ անձրեւ էր տեղացել՝ շարունակել ամբողջ գիշերը: Դեռ չէին հասցրել խրճիթներ պատ-րաստել, թրջուել էին, թրջուել էր իրենց հետ բերած ուտելիքը: Յա-տուկ խնամքով կարողացել էին թրջուելուց պահպանել փամփուշտ-ների վերալիցքաւորման վառօդի ռազմամթերքի պաշարը: Յաջորդ օրը, գառիթափերի ռազմական նշա-նակութիւն ունեցող կէտերին խրա-մատներ էին փորել, որտեղ որ հողային չէր, ժայռերի պատնէշ-ների ամբողջութիւններ ստեղծել, իրենց Անգեղաց Տան Տորքի նման դուշմանի վրայ գլորելու, տեղա-բաշխել որոշ թուաքանակով հրա-ձիգների խմբեր: Հիւղակներ պատ-րաստել, զօրանոց պատել:

«Պաշտպանութեան խոր-հուրդ» ընտրելու համար, ժողո-վուրդի մասնակցութեամբ ընդհա-նուր ժողով էին գումարել, այն կատարել միսիւնարների ուսուցա-նած ժողովրդական ընտրութիւն-ների եղանակով: Թղթի պատա-ռիկներ հաւաքել, փակ-գաղտնի քուէաթերթիկներով ընտրութիւն կատարել: Ստեղծուել էր՝ դիմադ-րութեան գերագոյն իշխանութիւն իրականացնող՝ տասնըչորս ժողո-վականներից բաղկացած խորհուրդ, որի ատենապետն էր ընտրուել՝

Եօղունօլու գիւղի վերապատուելի Տիգ-րան Անդրէասեանը, իսկ ատենադ-պիրը՝ Միքայէլ Կէկէճեանը: Կռուող-ներին բաժանել են քառասուն երեք տասնապետներով տասնեակներ: Արտակարգ իրավիճակների հա-մար ստեղծել էին 33 քաջ մարդ-կանցից բաղկացած չէթէյական երեք խմբեր՝ խմբապետներն Եսայի Եա-ղուպեան, Պետրոս Տմլազեան, Պետ-րոս Տուտազեան: Տասը-տասներ-կու տարեկան տղաներից կազմա-կերպել էին «Թէյէֆոնի Տղաք» խումբ, մարտի դիրքերից՝ թշնա-մու յարձակումների լուրը կեդրոն հասցնելու: Մովսէս Տէր Գալուստ-եանը կարգուել էր «Առաքումի Տնօրէն-Սէվգիթաթ-Րէխի» օգնա-կաններ՝ Սերոբ Շէրպէթեան ու Տիգրան Գարահեան: Ըստ Տիգրան Անդրէասեանի, այն «Պատնէշնե-րու պահպանութեան համար հեր-թապահներ պիտի նշանակէր, պա-տերազմի ատեն օգնական զօրք ուղարկէր պէտք եղած մարտական դիրքեր, այն ենթակայ էր վարչա-կան Մարմին, կռուի համար կարե-ւոր քայլերը նրա հետ խորհրդակ-ցութեամբ եւ որոշումով կը գոր-ծադրուէին»: Ռազմամթերքի վե-րակացու էր նշանակուել Ներսէս Գազանճեանը, որը ռազմամթերք էր ուղարկել ռազմաճակատ, փամ-փուշտներ վերալիցքաւորել: Ստեղծ-ուէր էր գործաւորներու վաշտ՝ խրամատներ փորելու, նրանց առ-ջեւ անտառի շերտերը մաքրելու: Յուլիս 21-ին, Սուէտիայի Միւ-տիւր՝ հայատեաց ալպանացի խա-լէտը, երկու հարիւր կանոնաւոր բանակի գինուորներով յարձակում կատարել առաջապահ պաշտպա-նական դիրքերի վրայ, գոռոցացել, որ լեռ բարձրացողներին վար կը բերէր ու աքաղի կը տանէր: Արեւն էր եկել կանգնել կռուողների գիր-քերի վրայ, կարծես նախնիների կրակի աստուած «Ար-«Արա»-ն էր թշնամու գինուորի վրայ հուր տեղում, շինականները, արեւի ճա-ռագայթները որպէս շանթեր նե-տել դէպի լեռան բարձունք յարձա-կուողների վրայ: Նրա պատնէշնե-րից, Անգեղաց Տան Տորքի նման, ժայռեր գլորել դուշմանի գինուո-րի վրայ: Կրակ թշնամուն, առա-ջին փամփուշտը արձակել էր Եօ-ղունօլու գիւղի Մարգիս Գալաղեա-նը: Մինչեւ իրիկուն տեւած մար-տում, թշնամու կանոնաւոր բանա-կի գինուորը չէր կարողացել նուա-ճել նրանց պաշտպանական բար-ձունքը, պարտուել էր թշնամին: Մահացածներին ու վիրաւորներին մարտի դաշտից հանելով, խալէտը նահանջի հրաման էր արձակել:

Առաջին իսկ մարտում պարտուել էր դուշմանը, հայոց գէնքից, չէ՛, հայոց ոգու գէնքից: Գազագել էր կռուել տանուլ տուած դուշմանը: Երկու հազար գինուորներով գրո-հել Հաճի Հապապլի գիւղին մօտիկ «Պագաճգ» դիտակետի դիրքեր: Տասնըհինգ մարտիկների պահա-կախումը յախուռն դիմադրել էր, թշնամին որոշակի առաջխաղա-ցում կատարել, օժանդակ մարտիկ-ներով համալրուած պահակախումբը գնդակների տարափ տեղացել թշնամու առաջապահ ջոկատների վրայ, ստիպել դադարեցնել մար-տը: Այնուհետեւ, «Օմարէն Գի-տէյն» վայրում, կատարի ճակատա-մարտ էր տեղի ունեցել: Թշնամին, թնդանթ էր բերել կռուի դաշտ, ռմբահարել շինականների հրա-

ցանների արձագած ծուխի տե-ղանքները ու ժողովուրդի բնակու-թեան վայրը: Նրանց իւրաքան-չիւր զարկին հետեւել էին թնդա-նթի ու արդիական գէնքերի հա-մազարկեր: Պաշպանական կռուում թնդանթների արձակած ռմբե-րը հակա վնաս չէին պատճառել: Վնասագերծել էին չպայթած արկե-րը, վառօդը օգտագործել փամ-փուշտներ լիցքաւորելու: Ճակա-տամարտը սկսելուց առաջ անձրեւ էր տեղացել, թրջուել էին մար-տիկների հագուստները, սակայ բո-ցավառ էր մնացել իրենց կռուի ոգին: Կռուի եկած թուրքն էլ էր թրջուել, սակայն նրանց հին նմու-շի գէնքերն ու գինամթերքը գրեթէ անգործածելի էին դարձել: Անձրե-ւը աղէտաբեր էր եղել նաեւ լեռան բարձունք ապստանած ժողովուր-դի համար: Նոյնիսկ այդ պայման-ներում էլ թշնամին անկարող եղել առաջխաղացում կատարել ու նրանց պատնէշած դիրքերը նուաճել: Այդ կռուում վիրաւորուել էին երեք, իսկ քաջի մահով ընկել երկու մարտիկ-ներ, որոնցից Յակոբ Գարակէօզ-եանը (Ըլլէուն) մահն էր դիմաւոր-ել քաջին վայել խօսքով՝ «Դուք ինձմով մի՛ գբաղուէք, գացէ՛ք թշնա-մուն դիմադրեցէ՛ք»:

Երիտասարդ, առիւծասիրտ մի տղայ, Պետրոս Գալուստեան, (Որ-դին՝ Սարգիս Գալուստեանը, Եօ-ղունօլու գիւղի նախակրթարանի թուաքանութեան ուսուցիչն էր) մացառուտների ու ժայռերի մի-ջով ներքեւ սողալով, հասել տա-փակ ժայռի վրայ տեղաւորուած թնդանթի դիմացի քարաբեկորի ետեւ: Մարմինը ծառի ճիւղերով դարանակալ, այնքան մօտիկ էր եղել, որ լսել էր նրանց խօսակցու-թիւնը: Երբ թնդանթաճիգը իր տեսադաշտում երեւանցել էր, առա-ջին կրակոցով սպաննել նրան, յաջորդական հինգ կրակոցներով սպաննել միւս չորսին: Անկարող էին եղել նշմարել նրան, սարսա-փահար հրամանատարը հրամայել պատսպարուած տեղ տանել թնդա-նթը:

Լեռնականների կռուի կորովը ստուգելու նպատակով, դուշմանի առաջապահ վաշտերը մօտեցել էին լեռան պաշտպանական չորս տեղա-մասերին, Տամլաճրգի կողմի յար-ձակումը ապարդիւն է անցել, բար-ձունքներից ժայռեր գլորելով դուշ-մանին ստիպել նահանջել: Թշնա-մու ընդհանուր յարձակումը սկսել էր շնախատեսած տեղանքներից, որոնց վաշտերը մի քիչ առաջնա-լուց յետոյ երկու խումբերի բա-ժանուել: Մէկ խումբը արշաւել է դէպի Թաթարալանի, իսկ միւսը արեւմտեան կողմից թափանցել ան-տառ: Նոյն եւ յաջորդ օրը դուշմա-նի երեք հազար զօրքը եւ երեքից չորս հազար աւարառու խուժանը խելայեղ կրակ էին տեղացել հայե-րի պաշտպանական դիրքերի վրայ: Թշնամին, Թաթարալանի շրջա-նի արտերից անցնել ու մտնել անտառի եզերքը: Լեռնականները անվրդով պաշտպանուել էին: Դուշ-մանը, քէպուսիէ գիւղի երկու մարդ-կանց առաջնորդութեամբ, առա-ջացել անտառի խորքերը, մօտեցել հիւղաւանին, գնդակոծել այն ու զօրանոցը: Լեռնականները յախուռն հակաարձակումով դուշմանին հար-կադրել էին նահանջել, գերավարել իրենց առաջնորդած մարդկանց՝ հրապարակաւ մահապատժի են-թարկել: Այդ ձև կատարամարտում գոհուել էին ու թր լեռնականները, վիրաւորուել հինգը, որոնցից երե-քը յետոյ մահացել: Երկու լեռնա-կաններ, շարունակել էին դիմադ-

րութիւնը, թշնամու կողմից պա-շարուելով սպաննուել: Վանէս Գո-ճէնեանի (Ֆէնտը) մէկ փողանոց գէնքը ցուցադրել էին Սուէտիա գիւղաքաղաքի փողոցներով, յայ-տարարել՝ այդ գէնքի տէրը հինգ գինուորներ էր սպաննել:

Հետախույզները տեղեկացրել էին, որ թշնամու զօրքը կիրճերում է, նուաճել մի շարք քարափներ ու բարձունքների գագաթներ: Պաշտ-պանական այդ կարեւոր դիրքե-րում լեռնականների միացն փոք-րիկ խմբեր էին տեղակայուած եղել: Այդ առաջխաղացումները չէին շարունակուել, անոնք կեղծ յարձակումներ էին եղել: Այնուհե-տեւ, մեծաքանակ ուժերով մէկ կիրճի միջով գանգուածային յար-ձակում սկսել, սպաննել էին հետա-խույզներին, թափանցել կարեւոր մի լեռնանցք: «Պաշտպանական խորհուրդը» գնահատելով ռազմա-կան իրադրութեան վտանգը, հա-մախմբել էր զօրական ուժերը: Դուշմանը բուռն գրոհ էր սկսել դէպի լեռան բարձունքներ: Թուա-քանակով նրանք շատ-շատ աւելի էին եղել, նրանց գէնքերի հասողու-թիւնը գերազանցել էր լեռնական-ների գէնքերինը: Մինչեւ իրիկնա-մուտ, դուշմանի երեք վաշտեր առաջ էին շարժուել անտառի խիտ մացառուտների միջով, հասել հիւ-ղաւանի խրճիթներից հինգ հա-րիւր մեթր հեռաւորութեան վրայ: Խորը ու խոնաւ կիրճ էր հիւղաւա-նի ու դուշմանի վաշտերի միջեւ, գերադասել էին տեղաւորուել բաց օթեւանում, քան թէ յարձակումը շարունակել գիշերուայ մութին:

«Լուսին չկար, մութ գիշեր էր», Աստղիկ դիցուհին մշուշով պատել էր լեռան բարձունքները, մարել աստղերի ու անուշ լուսնեա-կի հաշուկները: Մթնել էր հիւղա-ւանը, մթնել էր մուսաների լեռը: Ահա այդ գիշերն էր իրենց «Մահ կամ ազատութիւն» ժամը: «Պաշտ-պանական խորհուրդ»-ի մարդիկ ըմբռնել էին, որ ճգնաժամային վիճակի մատնուել: Փրկուելու միայն մէկ միջոց կար: Կէս գիշերուայ մթին, սողոսկել թրքական ջոկատ-ների օթեւանի շուրջը, իրակա-նացնել օղակաձեւ շրջապատում, յանկարծակի ու միաժամանակ-ուայ հրաձգութեամբ մօտենալ նրանց օթեւանին, անհրաժեշտու-թեան դէպքում յարձակումը աւար-տել ձեռնամարտի անսպասելի ընդ-հարումով: Եթէ, իրենց քաջի երթը ձախողուէր, իրենց արեամբ թող սրբագործուէր հայրենեաց լեռնե-րի հողը, ահա թէ նրանց համար ինչ էր նշանակում «Վասն Հայրենե-ացը»-ը: Ի՞նչ ձախողում, քաջին վայել է վահանը ձեռքին վերա-դառնալ տուն: Քարափներին ու մացառուտներին քաջատեղեակ լեռ-նականները արտակարգ հմտու-թեամբ սողացել մութ ու խոնաւ անտառների միջով: Շրջապատու-մը աւարտուել էր, չէթէյական մի խմբի յանդուգն պետի՝ Եսայի Եա-ղուպեանի «Հիւճում» (գրոհ) կան-չով, լեռնականների գէնքերի միա-տեղ շաչիւններով յարձակում իրա-կանացրել, քաջերը գրոհում էին, լեռան ձորերն էին ողջուում նրանց: Մի քանի ըրպէնքերի ընթացքում թշնամու շարքերում խուժապ էր առաջացել, նրանց ճամբարում ծայր աստիճանի խառնաշփոթութիւն տի-րել, դուշմանի գինեակները շտա-պել էին գիշերուայ խաւարին այս ու այն կողմը փախչել, սայթաքել ժայռերի ու կոճերի վրայով: Սպա-ները հակասական հրամաններ էին



### ՃՇՍԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՍԻՐՈՅ ԵՒ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

1. Չկայ երկրորդ կէս հասկացութիւն. Մեր կեանքի ճանապարհին մենք կը հանդիպինք շատ տարբեր մարդոց, որոնք կը լեցնեն մեր կեանքը եւ իմաստ կու տան անոր: Երբեմն այդ մարդիկ մեր հետ կը մնան ամբողջ կեանքի ընթացքին, երբեմն՝ ընդամէնը քանի մը օր, ամիս կամ տարի: Ամենաաքանչէրին այն է, որ անոնցմէ իւրաքանչիւրը մեզի որեւէ բան կը սորվեցնէ կեանքի եւ իր մասին: Եւ նոյնիսկ ամենացաւոտ բաժանումները հնարաւորութիւն են հասկնալու, թէ մենք ով ենք կամ ալ ով չենք իրականութեան մէջ: 2. Միշտ կայ ռեւէ մէկը, որ մեզ կը համապատասխանէ. Կարեւոր է, թէ ինքնագարգացման որ փուլին ենք, մենք կրնանք գրաւել զայն, որուն մենք արժանի ենք: Ատիկա տեղի կ'ունենայ այն ժամանակ, երբ մենք կը հասկնանք, որ ինքնաբաւ ենք առանց որեւէ կէսի: Այդ ատեն մենք կը հանդիպինք նոյնպիսի ինքնաբաւ մարդու:

3. Մէրը պայմաններ չի ճանչնար. Սիրել կրնայ մեզմէ իւրաքանչիւրը: Եթէ կը զգանք, որ պէտք է փոխուինք, որ մեզ սիրեն, կը նշանակէ, մենք սխալ մարդու հետ ենք: Կամ ալ խնդիրը մենք ենք, մեր ցած ինքնագնահատակա-

նը, իբր մենք արժանի չենք այդ մարդուն: Ան, զոր կը գրաւենք մենք, մեր ինքնարժեքի արտացոլացումն է: Ուրեմն պէտք է նախ մենք մեզ սիրենք: 4. Մենք կրնանք շատերը սիրել. Սէրը չի վերջանար, եթէ մենք անկէ չափազանց շատ տուած ենք մէկ մարդու: Սէրը կը սնուի սիրով: Որքան շատ մենք կու տանք, այնքան շատ կ'ունենանք անկէ: Մենք կրնանք անսահմանօրէն սիրել շատ մարդիկ, տարբեր պատճառներով եւ շատ բնական է մարդոց ըսել այդ մասին: 5. Ամէն ինչ քեզմէ կ'ախտաւ չէ. Եթէ դուն ազնիւ ես, քնքուշ, բարի անոր հանդէպ, որուն կը սիրես, բայց ան կը կոտորէ սիրտդ, ատիկա չի նշանակեր, թէ դուն որեւէ բան սխալ ըրած ես: Ամէնէն յաճախ ան է, որ պատրաստ չէ սիրոյ նման մակարդակի: Եւ իւրաքանչիւրը իր սրտին մէջ ունի իր վերքերը, որոնք անհրաժեշտ է բուժել: Բայց ամէն մէկը չէ, որ պատրաստ է նման բուժման:

6. Ցաւը չաւէրժ չէ. Երբ մեզիցաւ կը պատճառեն, պէտք է ընդունիլ զայն եւ վերապրել: Այդպէս միշտ չ'ըլլար, բայց կարեւոր է ընդունիլ զայն, որպէսզի սկսիք վերականգնման գործընթացը եւ առաջ շարժիք:

### 3 ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՐՈՆՔ ԶԵՐ ԱՌԱՒՕՏԸ ԲԱՐԻ ԿԸ ԴԱՐՁՆԵՆ

1. «Աստուած կու տայ անոր, որ շուտ կ'արթննայ»: Սկիզբի համար պէտք է սորվիլ կանուխ արթննալ: Կը թուի, թէ դժուար է, բայց կանուխ արթննալը կ'երաշխաւորէ առաւօտեան հրաշալի առօրեութիւն, ի հարկէ ժամանակին քնանալու պայմանով: Արթննալու իտէլական ժամանակ կը համարուի առաւօտեան 6-ը եւ աւելի շուտ: Իզուր չէ, որ մեր նախնիները կ'արթննային մայրամուտի հետ եւ՝ առանց որեւէ զարթուցիչի: Աւելի ուշ արթննալը յղի է հոգեւորական վիճակի խանգարումով, որոշ հիւանդութիւններու սրումով, դիմադրողականութեան նուազումով, գլխացաւերով, մեծ խորժակով եւ նոյնիսկ ճնշախտով:

Փորձեցէք գոնէ մէկ շաբաթ քնանալ 22-23:00-էն ոչ ուշ եւ արթննալ 6:00-ին: Հետեւեցէք ձեր ինքնագարգացողութեան եւ տրամադրութեան: Վստահ եղէք, որ դուք գրեթէ անմիջապէս դրական պիտի զգաք: Եւ այն պատրուակը, թէ դուք «բու» էք, արդարացում չունի: Մենք բոլորս ի բնէ «արտոյտներ» ենք, ատիկա մեր մէջ դրուած է բնութենէն, ուր մայրամուտին հետ բոլոր կենդանի արարածները կը քնանան, իսկ կ'արթննան արեւածագին հետ: Մեզմէ շատերուն «բու» դարձուցած է քաղաքակրթութիւնը, կեանքի խելայեղ արագութիւնը եւ յառաջացած ճարտարագիտութիւններու դարը, բայց զայն կարելի է շտկել դիւրութեամբ: 2. «Պատրաստուի՞ր մարմնամարզութեան»: Սովորութիւն դարձնելով կանուխ արթննալը, մենք քանի մը վայրկեան ազատ ժամանակ պիտի ունենանք, որոնք կարելի է անցնել՝ կատարելով առա-

ւօտեան վարժութիւններու համալիր: Բայց մարմնամարզութիւնը մի խառնէք սիրով լիարժէքօրէն զբաղելուն հետ: Մարմնամարզութիւնը ուղղուած է ներքին օրկաններու աշխատանքի աշխուժացման, արեան շրջանառութեան բարելավման, կապերու եւ յօդերու մարզումին, որ պիտի օգնէ օրուան ընթացքին խուսափելու սովորական կենցաղային վնասուածքներէն: Այդ պատճառով ձեզի համար առանձնացուցէք 10-15 վայրկեան, հանգստացուցէք մկաններու հիմնական խումբերը, կատարեցէք քանի մը պարզ վարժութիւն: Իտէլական առաւօտեան մարմնամարզութիւնը, զայն բնութեան գիրկին մէջ կատարելն է՝ թոքերը թթուածինով հարստացնելով: Բայց սովորական բնակարանի պայմաններուն մէջ հնարաւոր է պարզապէս օդափոխել սենեակը: Կանոնաւոր կերպով մարմնամարզութիւն կատարեցէք ամէն օր, ներառեալ հանգստեան օրերուն եւ մի մոռնաք անկէ առաջ կիրտոնի շերտիկով 1-2 բաժակ տաք ջուր խմել: 3. Տաք եւ պաղ ցնցուղներ. Այո, առաւօտեան ծէսերը պէտք է աւարտել տաք եւ պաղ ցնցուղներով: Տաք եւ պաղ ցնցուղներուն հերթագայութիւնը կ'աշխուժացնէ արեան շրջանառութիւնը, կ'աշխուժացնէ նիւթափոխանակութիւնը, կը բարելաւէ դիմադրողականութիւնը եւ կը մարզէ մարմինը ընդհանուր առմամբ: Մէկ խօսքով, անիկա առօրեութեամբ կը լիցքաւորէ ամբողջ օրուան համար: Առաւօտները այս ոչ բարդ սովորութիւնները իրականացնելով՝ պիտի նկատէք, որ «առաւօտը բարի չէ» ասոյթը հաստատ ձեր մասին չէ:

### ՉՈՅԳԵՐԸ, ՈՐՈՆՔ ԿԸ ԿԻՍԵՆ ՏՆԱՅԻՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, ԱԻՆԻ ԵՐՁԱՆԻԿ ԵՆ

Կ'ըսեն, որ իրական տղամարդիկ պէտք է երթան աշխատանքի եւ ընտանիք պահեն: Իսկ անոնց գեղեցիկ կէսերը այդ ժամանակ պէտք է մնան տունը, խնամեն փոքրիկները եւ ընտանեկան յարմարաւէտութիւն ստեղծեն: Սակայն, եթէ ձեր ժամացոյցը քանի մը տասնեակ տարիներով ետ չէ մնացած, ուրեմն դուք պիտի ըսէք, որ դերերու այդպիսի տեղաբաշխումը շատոնց արդէն արդիական չէ:

Այժմ աղջիկները տղամարդոցմէ ոչ պակաս կը հետեւին իրենց ասպարէզին եւ ամէն օր աշխատանքի կ'երթան: Վերադառնալով, սակայն, անոնք ամբողջութեամբ կը լծուին տնային գործերուն՝ մաքրութիւն ընել, ընթրիք պատրաստել, ամանները լուայ: Հաւանաբար անոնց տղամարդիկը ուղղակի տեղեակ չեն այն հետազօտութիւններուն մասին, որոնք ապացուցած են, որ տնային պարտականութիւններուն բաժանումը սիրահարներուն կեանքը աւելի երջանիկ կը դարձնէ: Առաջին այսպիսի հետազօտութիւնը կատարած մասնագէտը ուսումնասիրած է բազմաթիւ գոյգեր եւ եկած այն եզրակացութեան, որ կենցաղային պարտականութիւններուն բաժանումը յարաբերութիւններու ներդաշնակու-

թեան գրաւականն է: Քիչերն են, որ կը սիրեն տնային գործերով զբաղիլ: Սա կայն, եթէ տղամարդը կ'օգնէ իր տիկնոջ, վերջինս կը զգայ, որ զինք կը գնահատեն եւ աւելի քիչ կը վրդովի: Բացի այդ, պարտականութիւններու հաւասար բաժանման պարագային՝ սիրահարները աւելի ուշ կը յոգնին, բան մը, որ կը նշանակէ, որ անոնց ուժերը պիտի բաւեն մինչեւ ուշ գիշեր: Այս հասարակ գաղտնիքը կրնայ փրկել զանոնք, որոնք նոր կը սկսին ընտանեկան կեանքը: Երկու տարիէն ոչ աւելի ամուսնացած 220 գոյգերու հարցումը ցոյց տուած է, որ պարտականութիւններու հաւասար բաժանումը կ'օգնէ անոնց վերապրելու ընտանեկան առաջին խնդիրները եւ հասնելու փոխըմբռնման: Այսպիսի փոքր բացայայտումները ցոյց կու տան, թէ որ քան կարեւոր է ընտանեկան կեանքին մէջ կիսել ոչ միայն երջանիկ պահերը, այլ նաեւ ձանձրալի ամէնօրեայ գործերը: Եւ այսպէս, եթէ կ'երազէք ամուր եւ առողջ յարաբերութիւններ ունենալ, մի մոռնաք կիսել կենցաղային գործերը: Տղամարդիկ ուղղակի պէտք է աւելի յաճախ առաջարկեն իրենց օգնութիւնը եւ երջանկութիւնը երկար սպասեցնել չի տար:

### ՅԱԶՈՂԱԿ ԿՆՈՋ 7 ՈՍԿԷ ԿԱՆՈՆ

-Սորվիր երջանկութիւն ճառագել: Երջանկութիւն ճառագող կինը ուժեղ մազնիս է տղամարդոց համար: Ապացուցուած է, որ եթէ երջանիկ ժպիտ «նկարես», կը մտնես անհրաժեշտ վիճակի մէջ, իսկ յետոյ կու գայ իրական երջանկութիւնը:

-Գիշեր-ցերեկ մի մտածեր այն մասին, թէ դուն որքան պէտք է բարձրացնես ինքնագնահատականդ: Չափէն մեծ ցանկութիւնը երբեմն խոչընդոտ կը դառնայ սեփական ինքնաիրացման ճանապարհին: Ուղղակի ապրիր եւ հաւատա՛, որ կը հասնիս այն ամէնուն, զոր կը փափաքիս:

-Կորչի կատարելութեան աւելորդ ձգտումը: Արտօնէ դուն քեզի անկատար ըլլալ: Նոյնիսկ եթէ որեւէ բան ուրիշներէն վատ կ'ընես, ատոր իրաւունքը ունիս, դուն պարտաւոր չես ամէն ինչի մէջ իտէլական ըլլալու:

-Մոռցիր վախերու մասին: Պատկերացուր, թէ տեղի ունեցած է այն, ինչէն դուն այնքան կը վախնայիր՝ ամենավատը: Նախապէս տարբերակներ մտածէ, թէ ինչպէս վարուիս այդ պարագային: Եւ ինչ, որ ինքնագնահատականը բարձրացնելու համար օգտակար է որեւէ, նոյնիսկ բացասական փորձը:

-Գործերը մի յետաձգեր: Որքան երկար կը պատրաստուիս որեւէ բան սկսելու, այնքան անորոշ կը թուիս դժուարութիւնները:

-Մի վախնար նոր բան սորվելն եւ զայն փորձելն: Դուն չես գիտեր, թէ երբ ատիկա քեզի ծառայութիւն պիտի մատուցանէ:

-Հետեւիր արտաքինիդ: Մարգասրահ, լողաւազան, դիմալարդար, վարսալարդար: Ոչինչ այնքան չի բարձրացնիր ինքնագնահատականը, որքան նոր կերպարը, նոր սանտրուածքը:

### ՈՒՐՑՈՎ ԹԵՅԻՆ ԲՈՒԺԻՉ ՅԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ

Ուրցը իւրաքանչիւր բոյս է, որ մարդկութեան յայտնի է հին ժամանակներէն: Անիկա ունի հաճելի համ եւ բուժիչ յատկանիւններ: Ուրցը ունի մանրէասպան, ցաւազրկող, պրոնիտները լայնցնող յատկանիւններ: Անիկա արագ կը վերականգնէ վնասուած քնքերը, մարմինէն դուրս կը հանէ որդերը: Ուրցը նաեւ կը կարգաւորէ նիւթափոխանակութիւնը, որ չափազանց կարեւոր է անոնց համար, որոնք կը հետեւին իրենց կշիռ քնին:

Ուրցի չորցած ծաղիկներով թէյը խորհուրդ կը տրուի անոնց, որոնք կը տառապին անքնութենէ: Ուրցով թէյը նաեւ կը հանգստացնէ ռոմբութիզմի եւ արթրիտի ժամանակ յառաջացած ցաւերը: Այս բոյսը կ'օգտա ործուի թոքային շարք մը հիւանդութիւններու պարագային, օրինակ՝ ազմա, պրոնիտիտ եւ այլն: Ուրցով ըմպելիներ ֆառորդ գաւաթ ջուրին աւելցուցէք 1 թ/դ չորցուած ուրց: Եւացուցէք եւ ձգեցէք հանգչի 10 վայրկ-

եան: Լեցուցէք գաւաթի մէջ, աւելցուցէք եռացացած ջուր եւ 5-7 վայրկեան եւս ձգեցէք մնայ, ապա՝ քամեցէք ու վայելեցէք համեղ թէյը: Ուրցը, սակայն, խորհուրդ չի

տրուիր կազթրիթ, ստամոքսի խոց, վահանագեղձի խնդիր, շաքարախտ ունեցող մարդոց: Յղիներուն եւ փոքրիկներուն խորհուրդ կը տրուի հարցնել բժիշկի կարծիքը:





### Հենրիխ Մխիթարեանի Կոլը Օգնեց «Մանչեսթեր Եունայթդին» Ջախջախել Մրցակցին



«Մանչեսթեր Եունայթդը» ֆուտպոլի Անգլիայի Պրեմիեր լիգայի 5-րդ տուրում իր յարկի տակ 4:0 հաշվով ջախջախեց Լիւսերպոլի «Էվերտոնին»:

Հանդիպման արդէն 4-րդ րոպէին Վալենսիան բացեց հաշիւը եւ առաջ մղեց տանտէրերին: Դրանից յետոյ, սակայն, մանչեսթերցիները երկար ժամանակ չէին կարողանում ամրապնդել յաջողութիւնը: «Կարմիր սատանաներին» այդ հարցում օգնեց Հայաստանի հաւաքականի աւագ Հենրիխ Մխիթարեանը, որը 83-րդ րոպէին կրկնապատկեց հաշիւը՝ խփելով իր անդրանիկ կոլը Անգլիայի ընթացիկ առաջնութիւնում: Հինգ րոպէ անց հայ ֆուտպոլիստը փոխարինուեց, սակայն նրա խաղընկերները շարունակեցին իր կողմից սկսած գործը եւ վերջին րոպէներին եւս երկու կոլ գրանցեցին «Էվերտոնի» դարպասը: Աչքի ընկան Լուկակուն ու Մարսյալը:

«Մանչեսթեր Եունայթդը» այս յաղթանակից յետոյ վաստակեց 13 միաւր եւ հաւասարուեց առաջնութեան առաջին տեղում գտնուող «Մանչեսթեր Սիթիին»:

### «Մանչեսթեր Սիթին» Յաղթեց՝ 6:0, «Լիվերպոլը» Միաւորներ Կորցրեց

Անգլիայի առաջնութեան 5-րդ տուրում «Մանչեսթեր Սիթին» արտագնայ հանդիպում անցկացրեց «Ուոթֆորդի» հետ եւ առաւելութեան հասաւ 6:0 հաշվով: Հեթտրիկի հեղինակ դարձաւ արգենտինացի յարձակուող Սերխիո Ագուերոն: Կատալոնացի խոսեպ Գուարդիոլայի գլխավորած թիմը 13 միաւորով առաջին տեղում է:

«Լիվերպոլը» ընդունեց «Բարնլիին» եւ բաւարարուեց ոչ ոքի արդիւնքով՝ 1:1: Գերմանացի Յուրգեն Կլոպի գլխավորած թիմը 8 միաւորով 6-րդ տեղում է:

«Քրիսթալ Փելասը» դարձաւ անգլիական ֆուտպոլի ուժեղագոյն դիւրիւրի միակնի պատմութեան մէջ առաջին թիմը, որը առաջին հինգ տուրերում կրում է պարտութիւն եւ չի խփում ոչ մի կոլ: 5-րդ տուրում «Քրիսթալ Փելասը» նուազագոյն հաշվով պարտուեց «Սաութհեմփթոնին»:

### Սոնա Ասատրեանը՝ Եւրոպայի U-18 Առաջնութեան Յաղթող

Ռումինիայում աւարտուած շախմատի տարբեր տարիքային խմբերի Եւրոպայի պատանեկան առաջնութիւններում Հայաստանի ներկայացուցիչներից գերազանց արդիւնք է ցոյց տուել Սոնա Ասատրեանը, որը մասնակցել է մինչեւ 18 տարեկան աղջիկների մրցաշարին:



9 հնարաւորից վաստակելով 7 միաւոր՝ Սոնա Ասատրեանը նուաճել է յաղթողի կոչումը: Նա կէսական միաւոր է առաջ անցել 2-4 տեղը բաժանած հետապնդողներից:

Մինչեւ 16 տարեկան աղջիկների պայքարում Հայաստանի ներկայացուցիչ Աննա Մ. Սարգսեանը 7 միաւորով բաժանել է 2-4-րդ տեղերը: Լրացուցիչ ցուցանիշով նա ճանաչուել է չորրորդը:

### «Գանձասար-Կապան» Ուժեղ էր «Արարատից»

Ֆուտպոլի Հայաստանի Բարձրագոյն խմբի առաջնութեան 6-րդ տուրում «Գանձասար-Կապանը» մրցեց «Արարատի» հետ եւ առաւելութեան հասաւ 2:0 հաշվով: Աւելացուած րոպէներին մրցաժամը հեռացրեց «Արարատի» գլխավոր մարզիչ Արկադի Անդրեասեանին, որը վերաւորանքներով արձագանքեց եւ հրաժարուեց էր թողնել տեխնիկական գոտին:

«Գանձասար-Կապանը» 5 միաւորով չորրորդ տեղում է՝ նոյնքան միաւոր վաստակած «Փիւնիկին» գերազանցելով կոլերի տարբերութեամբ: «Արարատն» ունի 4 միաւոր եւ եզրափակում է մրցաշարային աղիւսակը: Առաջատարը Գիւմրիի «Շիրակն» է՝ 15 միաւոր:

### «Ռեալ» Մադրիդի Համաշխարհային Ռեկորդը

Մադրիդի «Ռեալը» բացառիկ համաշխարհային նուաճում է սահմանել: Արքայական թիմն արդէն 72 հանդիպումներում անընդմէջ խաղադաշտից չի հեռանում առանց կոլ խփելու: Այդ խաղերում «Ռեալը» խփել է 197 կոլ:

Յաջորդ հանդիպումը ֆրանսացի Ջինեդին Ջիդանի գլխավորած թիմը կ'անցկացնի Սեպտեմբերի 17-ին՝ Սպանիայի առաջնութեան չորրորդ տուրում հիւրընկալուելով «Ռեալ Սոսիեդադին»:

### «Աթլետիկո» Մադրիդը Յաղթեց Նոր Ստադիոնում Անցկացուած Առաջին Խաղում

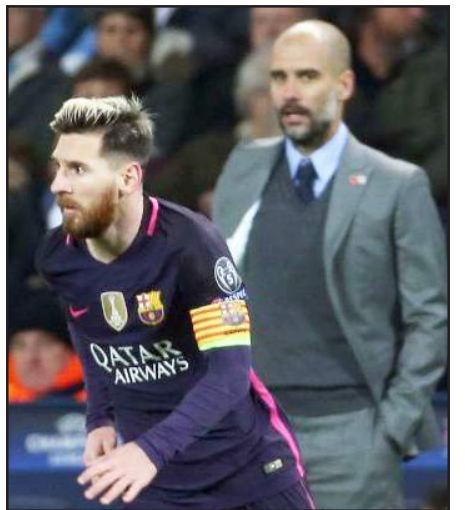
Մադրիդի «Աթլետիկոն» առաջին հանդիպումն անցկացրեց նորաբաց «Վանդա Մետրոպոլիտանո» ակումբային ստադիոնում: Սպանիայի առաջնութեան չորրորդ տուրի «Աթլետիկո» - «Մալագա» խաղին նախորդեց վերակառուցուած ստադիոնի բացման հանդիսաւոր արարողութիւնը:

Նոր ստադիոնում առաջին կոլը խփեց «Աթլետիկոյի» ֆրանսացի յարձակուող Անտուան Գրիզմանը:

«Աթլետիկոն» յաղթեց նուազագոյն հաշվով եւ 8 միաւորով բարձրացաւ ընթացիկ երրորդ տեղ:

### Գուարդիոլա. Ոչ Որ Զի Կարող Համեմատուել Մեսիի Իետ

Անգլիական «Մանչեսթեր Սիթիի» կատալոնացի գլխավոր մարզիչ Նոսեպ Գուարդիոլան հերթական անգամ հիացմունքով է խօսել արգենտինացի յարձակուող Լիոնել Մեսիի մասին, որի հետ աշխատել է «Բարսելոնայում»:



«Ոչ ոք չի կարող համեմատուել Մեսիի հետ: Նա աչքի է ընկնում գրեթէ բոլոր հանդիպումներում: Մրցաշրջանի ընթացքում խփում է 60-70 կոլ: Նա խաղում է երեք օրը մէկ եւ երբեք վնասուածք չի ստանում: Մեսին ամբողջութեամբ վերահսկում է իր մարմինը:

Մրապէին պէտք է համեմատել երիտասարդ տարիների Մեսիի հետ: Հնարաւոր է՝ նա կը հասնի այդ մակարդակին: Մրապէն գերազանց խաղացող է, բայց պէտք է հետեւել նրա կարիերայի ընթացքին», - Գուարդիոլայի խօսքը մէջբերում է BBC-ն:

Յիշեցնենք, որ Մրապէին ձեռք բերելու ցանկութիւն ունէին «Մանչեսթեր Սիթիին», «Ռեալն» ու «Բարսելոնան», սակայն Ֆրանսայի հաւաքականի ֆուտպոլիստը «Մոնակոյից» տեղափոխուեց ՊՍԺ:

### «Նապոլին» Յաղթեց 6-0 Հաշվով Եւ Բարձրացաւ Առաջին Տեղ

Իտալիայի առաջնութեան չորրորդ տուրում «Նապոլին» տանը 6:0 հաշվով պարտութեան մատնեց «Բենեւենտոյին» եւ 12 միաւորով գլխավորեց մրցաշարային աղիւսակը՝ նոյնքան միաւոր վաստակած «Եուվենտուսին» եւ «Ինտերին» շրջանցելով կոլերի տարբերութեամբ:

«Միլանը» 2:1 հաշվով առաւելութեան հասաւ «Ուդինեզէի» նկատմամբ եւ 9 միաւորով չորրորդն է, «Տորինոն» 8 միաւորով 5-րդն է:

### «Մոնակոյի» Յաղթանակը, Ֆալկաոյի Դուբը

Ֆրանսայի առաջնութեան 6-րդ տուրում խոյեանի տիտղոսը պաշտպանող «Մոնակոն» տանը խաղաց «Ստրասբուրգի» հետ եւ առաւելութեան հասաւ 3:0 հաշվով: Դուբը եւ կոլային փոխանցման հեղինակ դարձաւ կոլումբացի յարձակուող Ռադամել Ֆալկաոն:

«Մոնակոն» 15 միաւորով հաւասարուեց առաջատար ՊՍԺ-ին, որը մէկ հանդիպում քիչ է անցկացրել:

Հ.Մ.Ս. ՖՈՒԹՊՈՒԼԻ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ  
ՅԱՋՈՐԴ ԽԱՂԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ  
H.M.M. SOCCER TEAMS  
NEXT GAME SCHEDULE



HOMENMEN SAHARA TEAM  
- Sunday 9/17/17 5:35 pm  
Homenmen Sahara VS LA Suns  
Griffith Park

HOMENMEN ANGEL TEAM  
- Sunday 9/24/17 5:35pm  
Homenmen Angel VS FC Galaxy  
John Ferraro soccer field #5 Zoo Drive



### ՔԵԱՄԱՐԱ ԶԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՄԲ

Շարունակուած էջ 8-էն

րով: Գաւառի քսան զիւղերի համառօտ պատմութիւնը ներկայացուեց, կատարուեց գեղարուեստական ծրագիր եւ հիւրասիրութիւն: Դա յանձնախմբի առաջին քայլն էր, որը արժանացաւ գովասանքներին: Արդէն իսկ ձեռնարկուել է այդ գաւառի պատմութիւնը ներկայացնել ստուար մի գրքով, որի շնորհանդէսը պիտի մեծ շուքով կատարուի նպատակ ունենալով վառ պահելու գաւառի յիշատակները եւ պատար կանգնել հայապահպանման աշխատանքներին:

Յանձնախմբը նաեւ իւրաքանչիւր Հայաստանի հիմնադրամի թե-

լեթնին իր նիւթական օժանդակութիւնն է բերում իր կարողութեան համապատասխան օգտակար լինելով հայրենիքին եւ Արցախին:

Սրտանց յաջողութիւն ենք մաղթում Քեամարա հայրենակցական յանձնախմբի ազգանուէր ու հայրենանուէր ծառայութիւններին:

Նոր Յանձնախմբի կազմը նախկինի հետ համեմատած որոշ փոփոխութիւններ է կրել, որը ըստ հետեւեալի տեղեկացում է հանրութեան: Ռ. Կորիւնի ներկայութիւնը նկարում որպէս գրքի խմբագիր առնչուած է «Քեամարա գաւառը եւ նրա հայազգաբնակչութիւնը» անունով ստուար գրքի հետ, որը մօտ օրերս լոյս է տեսնելու:

### ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շարունակուած էջ 8-էն

Վենետիկ ժամանած Ամենայն Հայոց Հայրապետին ներկայացուցիչ Եգնիկ Սրբգ. Պետրոսեանի, ՀՀ Սփիւռքի Նախարար Տիկ. Հրանդ Յակոբեանի եւ ՀՀ Վատիկանի Դեսպան Տիար Միքայէլ Մինասեանի եւ ՀՀ Հռոմի Դեսպան՝ Տիկ. Վիկտորիա Բաղդասարեանի: Յաջորդաբար, ժամը 18ին, Սուրբ Մարկոսի մայր տաճարին մէջ կատարուեցաւ երեկոյան ժամերգութիւն, ըստ հայկական ծէսի, Վենետիկի Պատրիարք՝ Գերպ. Տ. Ֆրանչեսկօ Մոռալիայի ներկայութեամբ:

Ամսոյն 10ին, ժամը 11ին, Գերպ. Տ. Լեւոն Արք. Զէքիեան մատուցանեց հանդիսաւոր Ս. Պատարագը Սուրբ Ղազարու Մայրավանքին եկեղեցւոյ մէջ՝ դարձեալ Վենետիկի Պատրիարքին, Վեհափառին եւ ՀՀ պաշտօնական ներկայացուցիչներուն ներկայութեան: Պատարագին յաջորդեց Միաբանութեան կողմէ հիւրասիրուած ճաշկերոյթը բոլոր հրաւիրեալներուն եւ ներկաներուն համար:

Նոյն օրը, ժամը 15 անց կէս, Սուրբ Ղազարու Միաբանութեան Մայրավանքին հիմնարկէքին նուիրուած ցուցահանդէսին բացումը կատարուեցաւ: Ցուցահանդէսը պաշ-

տօնապէս տեղի կ'ունենայ Մայրավանքի ցուցասրահներուն մէջ եւ պիտի շարունակուի մինչեւ Սեպտեմբեր 2018:

Ցուցահանդէսի բացման, ժամը 17ին, յաջորդեց Գասպար Եղեւիտ Անասիւրի երգչախումբին ելոյթը, ժուտին Բապաչչոյի ղեկավարութեամբ, եւ Արամ Իփէքճեանի դուդուկի ընկերակցութեամբ:

Ներկայ մամուլի հաղորդագրութեամբ Միաբանութեան Միաբանութիւնը պաշտօնապէս կը յայտնէ որ յօբեկրական տարուան ընթացքին բազմաթիւ գործունէութիւններ տեղի պիտի ունենան ի պատիւ Միաբանութեան Աբբասօր եւ իր հիմնած Միաբանութեան, իրենց ազգային եւ հոգեւոր նպաստին՝ Հայ ժողովուրդի մշակութային եւ ընկերային վերածնունդին համար: Միաբանութեան Մայրավանքի 300ամեայ յոբելեանին կազմակերպող յանձնախումբը պիտի յայտնէ յաջորդաբար նախատեսուած գործունէութիւններուն օրացույցը: Միաբանութեան Միաբանութիւնը կը հրաւիրէ յատկապէս մեր բոլոր հայրենակիցները միանալու եւ մասնակցելու յօբեկրական ուրախութիւն հանդիսութիւններուն:

Դիւան Սուրբ Ղազարու Միաբանութեան Միաբանութեան

### ՄՈՒՍԱ ԼԵՌԱՆ ՇԻՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԴԵՐՈՍԱՄԱՐՏ

Շարունակուած էջ 16-էն

արձակել, ի զուր էին պայքարել գորքին համախմբելու: Այնպէս էին սպաւորուել, որ հայերը շատ նկատելի յարձակում էին կազմակերպել: Կէս ժամից յետոյ, դուշմանի զնդապետը նահանջի հրաման էր արձակել, սուրը, հողաթափերը թողնելով... փախել:

Արեւի այգեբացի առաջին ժպիտը աւետել էր հայոց յաղթանակը, նրանց յաղթ սրտերին հուր կաթել: Հետապնդել էին անտառում մոլորուած թուրքի զինուորներին, ոչնչացրել նրանց: Փրկութեան այդ կուռում գոհուել էին երեք քաջեր, վիրաւորուել չորսը, որոնց արիւնով սրբացել են լոյսի աստուած Ապոլոնի Մուսա քոյրերի պաշտամունքի լեռները: Այդ մարտում, աւելի քան երկու հարիւր թուրք զինուորներ էին սպանուել, ինչո՞ւ էին կուռի եկել այդ լեռներ: Շինական Աբբասամ Արամայիտեան պիտի ասէր իր զգեստած թուրք զինուորին՝ «Ձեմ սպանում քեզ, ինչո՞ւ ես կուռի եկել այս հեռու լեռներ, գնա՛ մանչերիդ, գնա՛ արդար քրտինքով վաստակած հաց տուր նրանց»: Եօթը Մառտեք հրացաններ, երկու հազար հինգ հարիւր փամփուշտներ եւ մի ջորի էին ուզում դաշտից աւար վերցրել: Ընդհանրապէս «Մուսաների Լերան» դիւցազնամարտում, ըստ ոմանց յայտնածի,

նուագագոյնը 600-700 զինուոր էր սպանուել, վիրաւորուել 190, ըստ ուրիշների եւ Արմենակ հօրս պատմածի՝ հազար ու նոյնիսկ աւելի:

Թշնամին, տարբեր դիրքերից նորէն էր սկսել յարձակուել, տեղի էին ունեցել կատաղի մարտեր, սակայն ոչ նման զիշերային այն կուռին: Պիթիաս գիւղի բարձունքի դիտարկման մի վայրից ժայռաբեկորներ գլորել լեռան գահաւէժ կողմի վար յարձակման փորձ կատարող դուշմանի զինուորների վրայ, կործանարար վնասներ պատճառել նրանց: Կուսելով լեռանկանների վառօդի ու փամփուշտների նուագիլը, վիրաւորական կոչելով առաջարկել յանձնուել: Նաեւ իրագեկ լինելով, որ լեռան պաշտպանները սննդի քիչ պաշար ունէին, թշնամին նոր մարտավարութիւն էր մշակել: Յաջորդ մի քանի օրերին հաւաքագրել բազմաթիւ մղոններով շառաւիղի թուրք բնակչութեան տասնհինգ հազարանոց աւարաւոր հրոսակախումբ, պաշարել լեռը, սովամահութեան սպառնալիքով հարկադրել անձնատուր լինել: Լեռան լանջերին եւ գիւղերի բլուրների վրայ պատնէշներ են կառուցել, արգելելու գիշերները գիւղերի շրջակայ պարտէզներից ուտելիք հայթայթել: Սակայն, խիզախ ու անվախ շինականները շարունակել էին զիշերային երթերով պարտէզներից ուտելիք բերել:

(Շարունակելի)


**Save the Date**  
**Event: AACCCWD 2017 Convention & Assembly**  
**Guest Lecturers: Very Rev. Fr. Daniel Findikyan,**  
**Dr. Kimberly James, Mr. Sevag Derderian**

**Հետաքրքրուած ենք իրենց փոխարժեքով ստանալ՝**

- Հայկական երգարաններ
- Կիլիկիոյ պատմական գիրքեր
- Ցեղասպանութեան հետ առընչուած գիրքեր

Եթէ ունիք նման գիրքեր եւ կը փափաքիք զանոնք վաճառել, կը խնդրենք մեզի հետ կապ հաստատել հեռաձայնելով կամ e-mailով՝ **ՎԱՀԷ ԱՉԱԳԱՀԵԱՆԻՆ:**

**Vahe Atchabahian**  
 1743 E. Elizabeth St. • Pasadena, CA 91104  
**Tel: 626-354-5924**  
 vamedia@yahoo.com

NATIONAL NOTARY ASSOCIATION  
 NOTARY PUBLIC

MEMBER

**Garine Depoyan**

626-755-4773

554 N. Chester Ave Pasadena, Ca. 91106  
 ghdepyan@gmail.com

**ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՅ**

ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻ ՀԱՄԱՐ)  
 ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104

ՍԱՆՐԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝  
 ԴԵՌԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680



### Լուսանկարներ Հայաստանի Անկախության 26րդ Տարեդարձ Փառատոնին

